

vergadering **39**
zittingsjaar 2017-2018

Woordelijk Verslag

Plenaire Vergadering

van 20 juni 2018

INHOUD

OPENING VAN DE VERGADERING	7
VERONTSCHULDIGINGEN	7
INGEKOMEN DOCUMENTEN EN MEDEDELINGEN	7
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Ingrid Pira, Bart Caron en Imade An-nouri betreffende het opzetten van een Vlaamse campagne om niet-Belgen op te roepen om te gaan stemmen voor de lokale verkiezingen op 14 oktober 2018 – 1628 (2017-2018) – Nr. 1	
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Wouter Vanbesien, Tine Soens, Elke Van den Brandt en Güler Turan betreffende het scheiden van kinderen van hun ouders door de Amerikaanse overheid – 1634 (2017-2018) – Nr. 1	
Voorstellen tot spoedbehandeling	7
ACTUELE VRAAG van Joris Vandenbroucke aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over de toestand van het openbaar vervoer in Vlaanderen	
ACTUELE VRAAG van Annick De Ridder aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over de stand van zaken van het nieuwe decreet basisbereikbaarheid	
ACTUELE VRAAG van Anke Van dermeersch aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over de werking van De Lijn in het stedelijk kernnet	
ACTUELE VRAAG van Karin Brouwers aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over de malaise bij De Lijn	8
ACTUELE VRAAG van Karin Brouwers aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over het belang van cultureel erfgoed voor de toerismesector	16
ACTUELE VRAAG van Freya Saeys aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het levenseinde en euthanasie in woonzorgcentra	
ACTUELE VRAAG van Peter Persyn aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over levenseindezorg in Vlaamse woonzorgcentra	19
ACTUELE VRAAG van Bart Caron aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over cultureel erfgoed en zorg	24
ACTUELE VRAAG van Jean-Jacques De Gucht aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over het belang van innovatie voor de erfgoedsector	26
ACTUELE VRAAG van Axel Ronse aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de MER-plicht voor stedenbouwkundige verordeningen, naar aanleiding van een recent arrest van het Europees Hof van Justitie	29
ACTUELE VRAAG van Katia Segers aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over het belang van een sterke erfgoedsector voor de internationale reputatie van Vlaanderen	32

ACTUELE VRAAG van Güler Turan aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de mensenrechten in de Verenigde Staten van Amerika	
ACTUELE VRAAG van Rik Daems aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de scheiding en opsluiting van migrantenkinderen in de VS	35
ACTUELE VRAAG van Marius Meremans aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de rol van het cultureel erfgoed in het onderwijs	38
ACTUELE VRAAG van Cathy Coudyser aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de ontwikkeling van instrumenten voor de alternatieve of aanvullende financiering binnen de erfgoedsector	40
ACTUELE VRAAG van Orry Van de Wauwer aan Liesbeth Homans, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding, over het belang van het cultureel erfgoed van migranten voor het integratiebeleid	42
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	44
ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met de Brede Economische en Handelsovereenkomst (CETA) tussen de Europese Unie en haar lidstaten, enerzijds, en Canada, anderzijds, ondertekend te Brussel op 30 oktober 2016 en met het gezamenlijk interpretatief instrument – 1512 (2017-2018) – Nrs. 1 tot en met 5	
Algemene bespreking	44
Artikelsgewijze bespreking	72
ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met de kaderovereenkomst tussen de Europese Unie en haar lidstaten, enerzijds, en Australië, anderzijds, ondertekend te Manila op 7 augustus 2017 – 1576 (2017-2018) – Nrs. 1 en 2	
Algemene bespreking	72
Artikelsgewijze bespreking	73
ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met de brede en versterkte partnerschapsovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en hun lidstaten, enerzijds, en de Republiek Armenië, anderzijds, ondertekend te Brussel op 24 november 2017 – 1593 (2017-2018) – Nrs. 1 en 2	
Algemene bespreking	73
Artikelsgewijze bespreking	74
ONTWERP VAN DECREET tot oprichting van de Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin – 1582 (2017-2018) – Nrs. 1 en 2	
Algemene bespreking	
Artikelsgewijze bespreking	74
ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met het verdrag van de Raad van Europa inzake cinematografische coproductie (herzien), opge maakt te Rotterdam op 30 januari 2017 – 1586 (2017-2018) – Nrs. 1 en 2	
Algemene bespreking	
Artikelsgewijze bespreking	75

ONTWERP VAN DECREET houdende wijziging van diverse bepalingen van het decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie – 1587 (2017-2018) – Nrs. 1 tot en met 3	
Algemene bespreking	75
Artikelsgewijze bespreking	79
VOORSTEL VAN DECREET van Cathy Coudyser, Vera Jans, Marnic De Meulemeester, Tine van der Vloet, Johan Verstreken en Miranda Van Eetvelde houdende de invoering van het programma 'Iedereen verdient vakantie' in het sociaal toerisme – 1404 (2017-2018) – Nrs. 1 tot en met 7	79
Algemene bespreking	82
Artikelsgewijze bespreking	84
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Wouter Vanbesien, Tine Soens, Elke Van den Brandt en Güler Turan betreffende het scheiden van kinderen van hun ouders door de Amerikaanse overheid – 1634 (2017-2018) – Nr. 1	
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Wouter Vanbesien, Tine Soens, Karl Vanlouwe, Peter Van Rompuy en Rik Daems betreffende het scheiden van kinderen van hun ouders door de Amerikaanse overheid – 1637 (2017-2018) – Nr. 1	
Voorstel tot spoedbehandeling en intrekking	84
VOORSTEL VAN DECREET van Jean-Jacques De Gucht, Marius Mere-mans, Karin Brouwers, Katia Segers en Bart Caron houdende wijziging van het Kunstendecreet van 13 december 2013 – 1591 (2017-2018) – Nrs. 1 tot en met 4	
Algemene bespreking	85
Artikelsgewijze bespreking	89
VOORSTEL VAN DECREET van Manuela Van Werde, Sabine de Bethune, Jean-Jacques De Gucht, Jos Lantmeeters, Karin Brouwers en Jan Peumans houdende wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013, wat betreft de vrijstelling van onroerende voorheffing voor onroerende goederen die als monument beschermd zijn en door de Vlaamse Regering in erfpacht gegeven zijn – 1602 (2017-2018) – Nrs. 1 en 2	
Algemene bespreking	89
Artikelsgewijze bespreking	90
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Ingeborg De Meulemeester, Güler Turan, Herman De Croo, Wouter Vanbesien en Ward Kennes betreffende de situatie van de Rohingya – 1571 (2017-2018) – Nrs. 1 en 2	
Bespreking	90
VERSLAG VAN HET VERZOEKSCHRIFT over degelijke therapie voor veroordeelden wegens zedenfeiten – 1623 (2017-2018) – Nr. 1	
Verslag	92
REKENING VAN HET VLAAMS PARLEMENT OVER HET BOEKJAAR 2017 – 11 (2017-2018) – Nr. 1	
REKENING VAN DE VLAAMSE OMBUDSDIENST VOOR HET BEGROTINGSJAAR 2017 – 45-A (2017-2018) – Nr. 1	
REKENING VAN HET KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT VOOR HET BEGROTINGSJAAR 2017 – 46-A (2017-2018) – Nr. 1	

REKENING VAN HET VLAAMS VREDESINSTITUUT VOOR HET BEGROTINGSJAAR 2017 – 48-A (2017-2018) – Nr. 1 Bespreking en stemming	93
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Ingrid Pira, Bart Caron en Imade An-nouri betreffende het opzetten van een Vlaamse campagne om niet-Belgen op te roepen om te gaan stemmen voor de lokale verkiezingen op 14 oktober 2018 – 1628 (2017-2018) – Nr. 1 Voorstel tot spoedbehandeling	94
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Wouter Vanbesien, Tine Soens, Karl Vanlouwe, Peter Van Rompuy en Rik Daems betreffende het scheiden van kinderen van hun ouders door de Amerikaanse overheid – 1637 (2017-2018) – Nr. 1 Voorstel tot spoedbehandeling Bespreking	95
ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met de Brede Economische en Handelsovereenkomst (CETA) tussen de Europese Unie en haar lidstaten, enerzijds, en Canada, anderzijds, ondertekend te Brussel op 30 oktober 2016 en met het gezamenlijk interpretatief instrument – 1512 (2017-2018) – Nrs. 1 tot en met 5 Aangehouden stemming	97
Hoofdelijke stemming	98
ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met de kaderovereenkomst tussen de Europese Unie en haar lidstaten, enerzijds, en Australië, anderzijds, ondertekend te Manila op 7 augustus 2017 – 1576 (2017-2018) – Nrs. 1 en 2 Hoofdelijke stemming	99
ONTWERP VAN DECREET tot oprichting van de Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin – 1582 (2017-2018) – Nrs. 1 en 2 Hoofdelijke stemming	99
ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met het verdrag van de Raad van Europa inzake cinematografische coproductie (herzien), opge-maakt te Rotterdam op 30 januari 2017 – 1586 (2017-2018) – Nrs. 1 en 2 Hoofdelijke stemming	99
ONTWERP VAN DECREET houdende wijziging van diverse bepalingen van het decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie – 1587 (2017-2018) – Nrs. 1 tot en met 3 Hoofdelijke stemming	100
ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met de brede en versterkte partnerschapsovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en hun lidstaten, enerzijds, en de Republiek Armenië, anderzijds, ondertekend te Brussel op 24 november 2017 – 1593 (2017-2018) – Nrs. 1 en 2 Hoofdelijke stemming	100

VOORSTEL VAN DECREET van Cathy Coudyser, Vera Jans, Marnic De Meulemeester, Tine van der Vloet, Johan Verstreken en Miranda Van Eetvelde houdende de invoering van het programma 'Iedereen verdient vakantie' in het sociaal toerisme – 1404 (2017-2018) – Nrs. 1 tot en met 7 Hoofdelijke stemming	101
VOORSTEL VAN DECREET van Jean-Jacques De Gucht, Marius Mere-mans, Karin Brouwers, Katia Segers en Bart Caron houdende wijziging van het Kunstendecreet van 13 december 2013 – 1591 (2017-2018) – Nrs. 1 tot en met 4 Hoofdelijke stemming	101
VOORSTEL VAN DECREET van Manuela Van Werde, Sabine de Bethune, Jean-Jacques De Gucht, Jos Lantmeeters, Karin Brouwers en Jan Peumans houdende wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013, wat betreft de vrijstelling van onroerende voorheffing voor onroerende goederen die als monument beschermd zijn en door de Vlaamse Regering in erfpacht gegeven zijn – 1602 (2017-2018) – Nrs. 1 en 2 Hoofdelijke stemming	101
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Ingeborg De Meulemeester, Güler Turan, Herman De Croo, Wouter Vanbesien en Ward Kennes betreffende de situatie van de Rohingya – 1571 (2017-2018) – Nrs. 1 en 2 Hoofdelijke stemming	102
VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Wouter Vanbesien, Tine Soens, Karl Vanlouwe, Peter Van Rompuy en Rik Daems betreffende het scheiden van kinderen van hun ouders door de Amerikaanse overheid – 1637 (2017-2018) – Nr. 1 Hoofdelijke stemming	102
MOTIE van wantrouwen van Björn Rzoska en Elke Van den Brandt – 1624 (2017-2018) – Nr. 1 Hoofdelijke stemming	102
MEDEDELING VAN DE VOORZITTER	105
REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN	105
BIJLAGEN	
Aanwezigheden	108
Individuele stemmingen Vlaamse Volksvertegenwoordigers	108

OPENING VAN DE VERGADERING

Voorzitter: de heer Jan Peumans

– *De vergadering wordt geopend om 14.02 uur.*

De voorzitter: Dames en heren, de vergadering is geopend.

VERONTSCHULDIGINGEN

De voorzitter: Ik deel aan de vergadering mee dat er verontschuldiging zijn ingekomen van de volgende leden:

Jenne De Potter, Andries Gryffroy: ambtsverplichtingen;

Lorin Parys: familieverplichtingen;

Yamila Idrissi, Lies Jans, Chris Janssens, Ward Kennes, Ann Soete, Freya Van den Bossche, Johan Verstreken: gezondheidsredenen;

An Moerenhout: zwangerschapsverlof.

INGEKOMEN DOCUMENTEN EN MEDEDELINGEN

De voorzitter: Dames en heren, de lijst met de ingekomen documenten en mededelingen werd op de banken rondgedeeld. (*Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 60/33)

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Ingrid Pira, Bart Caron en Imade An-nouri betreffende het opzetten van een Vlaamse campagne om niet-Belgen op te roepen om te gaan stemmen voor de lokale verkiezingen op 14 oktober 2018

– 1628 (2017-2018) – Nr. 1

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Wouter Vanbesien, Tine Soens, Elke Van den Brandt en Güler Turan betreffende het scheiden van kinderen van hun ouders door de Amerikaanse overheid

– 1634 (2017-2018) – Nr. 1

Voorstellen tot spoedbehandeling

De voorzitter: Dames en heren, met toepassing van artikel 50 van het Reglement van het Vlaams Parlement heeft de heer Björn Rzoska bij motie van orde het woord gevraagd.

De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Voorzitter, bij motie van orde zou ik graag aan het Vlaams Parlement het voorstel voorleggen om twee voorstellen van resolutie bij spoedbehandeling aan de agenda toe te voegen. Het eerste voorstel van resolutie betreft het scheiden van kinderen en hun ouders door de Amerikaanse overheid. Het tweede voorstel van resolutie betreft het opzetten van een Vlaamse campagne om niet-Belgen op te roepen om tijdens de lokale verkiezingen te gaan stemmen.

De voorzitter: Ik stel voor dat we ons straks over de voorstellen tot spoedbehandeling uitspreken.

Het incident is gesloten.

ACTUELE VRAAG van Joris Vandenbroucke aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over de toestand van het openbaar vervoer in Vlaanderen

ACTUELE VRAAG van Annick De Ridder aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over de stand van zaken van het nieuwe decreet basisbereikbaarheid

ACTUELE VRAAG van Anke Van dermeersch aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over de werking van De Lijn in het stedelijk kernnet

ACTUELE VRAAG van Karin Brouwers aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over de malaise bij De Lijn

De voorzitter: De heer Vandenbroucke heeft het woord.

Joris Vandenbroucke (sp.a): Voorzitter, de afgelopen dagen is in De Standaard een artikelenreeks verschenen over de toestand waarin onze openbare vervoersmaatschappij De Lijn verkeert. Het was een bijzonder interessante artikelenreeks die een beeld schetst aan de hand van een aantal getuigenissen uit eerste hand van mensen die op verschillende manieren rechtstreeks bij De Lijn betrokken zijn.

Minister, wat op zijn minst kan worden gezegd, is dat de artikelen niet bepaald een fraai beeld van De Lijn schetsen. Zo komen onder andere een aantal werknemers aan het woord die zeggen dat ze wekenlang moeten wachten op wisselstukken om defecte bussen en trams te herstellen. Ze zeggen ook dat er nooit zo veel ritten zijn geschrapt omdat chauffeurs niet stand-by mogen staan. Ook hebben twee leden van de raad van bestuur, de heer Martens en de heer Sauwens, gezegd dat de besparingen tot op het bot zijn gegaan en dat het onverantwoord zou zijn nog verder te besparen. Ze klagen over de rechtstreekse politieke bemoeienissen vanuit uw kabinet. Er zijn burgemeesters uit de Westhoek aan het woord gekomen. De burgemeesters van Poperinge, Veurne en Diksmuide zeggen dat het aanbod in hun regio zodanig is teruggeschoefd dat de mensen eigenlijk in de auto worden geduwd. Het ergste van al is dat ze ook niet geloven dat de situatie in hun regio in de toekomst zal verbeteren.

De titel van de artikelenreeks is 'De Lijn bolt niet meer'. Dat is een veelzeggende titel, die het tegenovergestelde uitdrukt van wat iedereen hier – naar ik hoop – verwacht, namelijk een openbare vervoersmaatschappij die meer dan ooit bolt, want de files zijn ook langer geworden.

Minister, u bent nu vier jaar verantwoordelijk voor De Lijn. Mijn vraag is heel eenvoudig. Herkent u het beeld dat wordt geschetst van een openbare vervoersmaatschappij in verval? Op welke manier denkt u het tij te kunnen keren? (*Applaus bij sp.a*)

De voorzitter: Mevrouw De Ridder heeft het woord.

Annick De Ridder (N-VA): Voorzitter, er is momenteel heel wat te doen met betrekking tot de hervormingen van De Lijn die we in het Vlaams Parlement met een ruime meerderheid hebben goedgekeurd en die De Lijn moeten omvormen naar een modern, efficiënt en goedwerkend vervoersbedrijf.

De hervormingen maken komaf met de verouderde visie uit het verleden die we kennen als het principe van de basismobiliteit. Dit is, laat ons eerlijk zijn, niet meer of niet minder dan een gesubsidieerde stadsvlucht waarbij tot op 750 meter van elke woning in Vlaanderen, liefst gratis, om het uur een bus moet rondrijden.

Dat principe is onhaalbaar en onbetaalbaar gebleken. Het heeft ook niemand de stap naar het openbaar vervoer doen zetten.

We willen het anders aanpakken. We willen gaan naar een lichtere structuur met vijftien vervoersregio's en met een veel nauwere betrokkenheid van de steden en de gemeenten. Dat is een aandachtspunt dat van onderuit heel sterk naar voren is gekomen. We gaan ook voor vraaggerichtheid. De bussen moeten rijden waar de reiziger het vraagt.

Last but not least, deze legislatuur is er een nooit eerder gezien investeringsbudget van maar liefst 1,2 miljard euro in het openbaar vervoer, met als bedoeling De Lijn klaar te maken voor 2020, om de toets met de privésector te kunnen doorstaan.

Minister, er wordt links en rechts mist en onduidelijkheid verspreid, waarbij zelfs vertrouwelijke documenten in de media worden gesmeten of woorden in uw mond worden gelegd. Het lijkt mij dan toch nuttig uw visie te kennen op De Lijn 2.0, op het openbaar vervoer, en op hoe u denkt de reizigers ertoe te verleiden om het openbaar vervoer meer te gaan gebruiken.

De voorzitter: Mevrouw Van dermeersch heeft het woord.

Anke Van dermeersch (Vlaams Belang): Het Vlaams Belang heeft met aandacht de interviews in De Standaard gelezen, mijn collega heeft dat al uiteengezet. We kunnen ons enigszins vinden in het Vlaams decreet Basisbereikbaarheid, waarbij we in de toekomst zouden gaan van een aanbodgerichte basismobiliteit naar een vraaggerichte basisbereikbaarheid, en we zullen zien hoe het uitgewerkt wordt. Het biedt in ieder geval kansen op beter en efficiënter openbaar vervoer. In Antwerpen, waar ik vandaan kom, loopt het immers niet zo op wieltjes.

Reizigers zijn niet beter bediend, er zijn zelfs lijnen geschrapt. Anderhalf jaar geleden was er zelfs sprake van om de frequentie van de tram naar beneden te halen. Het onderhoud van het openbaar vervoer in en rond Antwerpen is nog altijd niet goed, om maar te zwijgen over de metrostations en de metrolijnen die onder de stad Antwerpen door moeten. Dat is absoluut niet de kwaliteit die we verwachten in het openbaar vervoer.

Naar aanleiding van de recente interview, zei u dat u gaat terugplooiën op een stedelijk kernnet, met een aanvullend net en eventueel vervoer op maat in het platteland. Ik had graag van u een reactie over de werking van dat stedelijk kernnet van De Lijn in Antwerpen. Hoe ziet u dat in de toekomst? Hoe zult u de kans aangrijpen om met de middelen die daarvoor aangewend zullen worden, beter en efficiënter openbaar vervoer te organiseren in Antwerpen?

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (CD&V): Minister, als we die artikelenreeks in De Standaard mogen geloven, lijkt het wel alsof De Lijn in een diepe malaise verkeert. Een aantal zaken zult u wel met ons moeten vaststellen: in Antwerpen is het aantal geschrapte ritten tussen 2013 en 2017 opgelopen met 680 procent, van 1600 naar 12.000. Ook de stiptheid is erbarmelijk. Het kantelmoment is gekomen, namelijk dat je meer kans hebt dat de bus niet op tijd is dan wel. Dat is toch ooit anders geweest. En dan is er nog het ontbreken van de realtime informatie. We zullen het daar binnenkort over hebben in de commissie met ReTiBo (Registratie-, Ticketing- en Boordcomputer). Ik herinner mij de Duitse les van vroeger en daarin kwam het zinnetje: 'Wann kommt der Bus?'. De leerlingen moesten daarop antwoorden: 'In fünf Minuten.' Tegenwoordig denk ik dat ze beter antwoorden: 'Ich weiß es nicht.'

Naast deze vaststellingen is er de hele heisa die is ontstaan rond het nieuwe concept basisbereikbaarheid, waar we samen aan werken. Mobiliteitsexpert Kris

Peeters stelde gisteren in de artikelenreeks: "Onder de nieuwe structuur schuilt een nieuwe besparingsoperatie, die veel steden en gemeenten nog niet in de gaten hebben." Daarop reageren mensen van het kader van De Lijn bevestigend. Welnu, ik hoop dat dit niet waar is, maar ik vind het wel erg dat zulke zaken in de krant gepubliceerd worden. De burgemeesters die nog niet goed wisten wat er op hen afkomt, weten het nu dan wel. Laten we hopen dat het niet klopt.

Minister, het duurste stuk van het openbaar vervoer, die last en die first mile, zal bij de gemeenten terechtkomen en zij vrezen dat ze daarvoor zullen moeten betalen. Bevestigt u ook de stelling dat er onder de nieuwe structuur een besparingsoperatie schuilgaat?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Dankzij de vele vraagstellingen kan ik iets dieper op de materie ingaan, waarvoor dank.

Inzake De Lijn hebben we met deze regering absoluut niet gekozen voor de gemakkelijke weg. We hebben gekozen voor de moeilijke weg. We hebben gekozen voor de moedige weg. Wij willen – de ambitie in een notendop – van De Lijn een beter bedrijf maken met een betere dienstverlening. Dat is het verhaal in een notendop.

Ten eerste: een beter bedrijf. We zijn gestart in 2014 met de vaststelling dat in 1999 de belastingdotatie voor De Lijn ongeveer 300 à 400 miljoen euro bedroeg. En in 2014 was die belastingdotatie ongeveer 1,2 miljard euro. Dat is dus maal drie tot maal vier in die periode, terwijl het marktaandeel van De Lijn gelijk gebleven was. Ga dat als CEO eens vertellen aan je algemene vergadering of raad van bestuur: de dotatie die je mij geeft, is verdrie- tot verviervoudigd, maar mijn marktaandeel is gelijk gebleven. Dat is een pijnlijke vaststelling.

Hoe is dat zo ver kunnen komen? Enerzijds door de blinde aanbodpolitiek, de basismobiliteit, waarbij men zegt dat iedere burger in Vlaanderen recht heeft op een halte van openbaar vervoer op 500 of 750 meter van zijn deur, naargelang het stad of platteland betreft. Ook al vraag je die halte niet, ook al wil je die halte niet, ook al heb je die niet nodig, ook al gebruik je die niet, je krijgt die. Het gevolg daarvan is geweest: overal in Vlaanderen heel veel haltes, maar ook veel lege bussen en de totale explosie van de belastingdotatie aan De Lijn – want dat kostte natuurlijk handenvol geld – en uiteindelijk een kostendekkingsgraad van 15 procent. Dat wil zeggen dat voor elke rit die gereden wordt, de reiziger 15 van de 100 euro betaalt en de belastingbetaler 85 euro. Dat is een ongelooflijk aandeel.

Hoe willen we daar komaf mee maken? In de eerste plaats door te zorgen voor rechtvaardige tarieven, die nog altijd hyperconcurrentieel zijn ten opzichte van de vervoersmaatschappijen in het buitenland, en een efficiëntieoefening. Ja, een besparingsoefening, absoluut, niet alleen om de belastingbetaler meer recht te doen, en er dus voor te zorgen dat De Lijn niet zo afhankelijk is van belastinggeld, maar ook om De Lijn voor te bereiden op 2020. In 2020 zal, als we willen doorgaan met De Lijn als interne operator, De Lijn de benchmark moeten doorstaan met private vervoersbedrijven. Als ze dat niet kan, dan kan De Lijn niet worden aangeduid als interne operator. En dus moeten we zorgen voor een efficiëntieoefening, een performantioefening, zodat De Lijn er staat tegen 2020. Dat is moediger. Dat is niet gemakkelijker, wel moediger om die oefening te doen en er uiteindelijk voor te zorgen dat De Lijn meer levenskansen en nog een toekomst heeft na 2020, dan nu te gaan zeggen dat je niet moet besparen op De Lijn en meer belastinggeld te geven. Dat is de gemakkelijke weg, maar niet de moedige. Wij kiezen voor de moedige weg, maar dat is ook wel de moeilijke weg.

En het resultaat mag er zijn. In 2014 bedroeg de kostendekkingsgraad 15 procent. Nu hebben we een kostendekkingsgraad van meer dan 21 procent. Op drie jaar

tijd hebben we die kostendeckingsgraad dus verhoogd van 15 à 16 procent naar 21 procent. Dat is een ongelooflijke oefening. En tegelijkertijd hebben we ervoor gezorgd dat het investeringsritme – de investeringen in De Lijn – nog nooit zo hoog is geweest. Il faut le faire. Krijg het maar eens uitgelegd aan de gewone mens: de belastingdotatie voor De Lijn is gedaald, en toch zijn de investeringen nog nooit zo hoog geweest. Toch is dat het geval, door die efficiëntieoefening en door een rechtvaardige tariefpolitiek. En doordat de investeringen nu zo hoog zijn, kunnen we werk maken van een tweede luik, namelijk een betere dienstverlening.

In die artikelenreeks van De Standard zit inderdaad veel casuïstiek en wat overdrijvingen. In een cijferreeks van verschillende jaren kun je altijd het beste jaar vergelijken met het slechtste en omgekeerd. Dat kan allemaal. Maar het kan inderdaad beter. De dienstverlening van De Lijn kan absoluut beter, om het minste te zeggen. Net daarom gebruiken we de middelen om te investeren in een betere dienstverlening. Wat doen we daarmee? Ten eerste worden er nu meer bussen en trams aangekocht dan ooit voorheen, in geen enkele andere regeerperiode werden er zo veel bussen en trams aangekocht. En ze zijn natuurlijk ook comfortabeler en ruimer: albatrostrams, het nieuwste van het nieuwste.

Twee, vraaggestuurd. Dus niet meer de blinde aanbodpolitiek, maar we gaan vooral investeren in het aanbod waar er vraag is. En hoe kunnen we die vraag het best detecteren, dachten wij? Door de lokale besturen daarin te betrekken.

We hebben Vlaanderen ingedeeld in vijftien vervoerregio's. Dat wil zeggen dat in die vervoerregio's iedereen die iets te maken heeft met mobiliteit – het Agentschap Wegen en Verkeer, maar ook De Lijn en de NMBS – op structurele basis samenzitten met de lokale besturen. We gaan zelfs zover dat de lokale besturen zullen kunnen beslissen over het plan van De Lijn, over de organisatie van het lokaal openbaar vervoer.

Heel concreet delen we het aanbod van De Lijn in drie niveaus in. Het eerste niveau is het kernnet. Voor alle duidelijkheid, mevrouw Van dermeersch, dat zijn de verbindingen, niet binnen, maar tussen de steden. Dat blijft bij De Lijn zitten, want dat is per definitie grensoverschrijdend en het overschrijdt ook de grenzen van de vervoerregio's. Het tweede niveau is het aanvullend net. Dat gaat inderdaad over de verbindingen binnen de steden en de kleinere centrumsteden. Daarover krijgen die lokale besturen in de schoot van de vervoerregio beslissingsrecht. Zij kunnen meebeslissen over de organisatie van het openbaar vervoer van De Lijn. Zij kunnen meebeslissen, mee aan tafel zitten. Vervolgens heb je het derde niveau, vervoer op maat, de 'last mile'. Daar kunnen de lokale besturen niet alleen meebeslissen, ze krijgen de budgetten ook in handen. Ze gaan dus letterlijk en figuurlijk aan het stuur zitten van De Lijn.

De lokale besturen hebben altijd gezegd – en volgens mij terecht: wat De Lijn nu aanbiedt, met de huidige middelen, kunnen wij beter als lokale besturen, door bijvoorbeeld gebruik te maken van private diensten, door een combinatie te maken. Er rijden verschillende bussen naast en door elkaar. De schoolbus rijdt er naast de bus van De Lijn of de belbus. Waarom kun je dat niet beter organiseren en samenwerken, net zoals bedrijfsvervoer soms wordt georganiseerd? Kun je op het niveau van de vervoerregio's niet zorgen voor de coördinatie van een en ander? Wel, dat gebeurt in de schoot van de vervoerregio's. Ze zullen meer verantwoordelijkheid krijgen. De keerzijde van de medaille is natuurlijk ook dat ze het met dezelfde middelen als De Lijn beter moeten kunnen doen. Maar ik geloof dat ze dat kunnen.

Een derde element en punt van kritiek is absoluut de stiptheid. Daarin moeten we massaal meer investeren. Heel concreet: in de doorstroming, vooral in de steden. Wel, we hebben het budget voor de doorstroming verdrievoudigd. Ik denk dat we van 18 naar 51 miljoen euro gegaan zijn. Daar komt nu nog eens 10 miljoen euro

bovenop om werk te maken van de uitrol van de verkeerslichtenbeïnvloeding vanuit de naderende autobus of tram, zodat dat licht al op groen staat als de tram of de bus aan dat verkeerslicht is. We zullen daarin dus nog extra investeren, nadat we het budget al verdrievoudigd hebben.

Dat is wat we doen met de betere dienstverlening. Nogmaals, je kunt inderdaad een miserabel verhaal vertellen, op basis van casuïstiek en door er hier en daar een jaar uit te halen van ver voor deze regeerperiode. Tant pis. Maar er zijn al resultaten van dit beleid. Dat heb ik nog nergens gelezen. Zo is er het aantal plaatskilometers. Als je het aanbod van het openbaar vervoer ergens op wilt beoordelen, dan is dat op het aantal plaatskilometers: het aantal plaatsen per kilometer. Dat is toegenomen, sinds 2014 tot vandaag. Ook de penetratiegraad is toegenomen. In 2015 was die 53 procent en vandaag 58 procent. Wat wil dat zeggen? De penetratiegraad – en dat is net zo belangrijk – is het aantal mensen dat minstens één keer per jaar gebruikmaakt van het openbaar vervoer. Die penetratiegraad is gestegen van 53 procent naar 58 procent. Er is nog een derde lichtpunt, waarover ik niets heb gelezen, namelijk het aantal betalende reizigers – toch ook een criterium, zou ik denken. Als je een performant bedrijf wilt, is het aantal betalende reizigers dan geen belangrijk criterium? Wel, het aantal betalende reizigers van De Lijn is sinds 2014 met enkele procenten gestegen tot vandaag. Dat is een begin.

Om maar te zeggen: wij maken werk van een beter bedrijf en een betere dienstverlening. Toegegeven, het is niet de gemakkelijke weg, maar de moeilijke weg. *(Applaus bij de N-VA)*

Joris Vandenbroucke (sp.a): Collega's, ik vraag mij af hoe wereldvreemd een minister nog kan zijn.

Als u echt moedig bent, minister, als u echt moedig wilt zijn, dan kunt u misschien eens uw oor te luisteren leggen bij de gebruikers van tram en bus, bij degenen die achter het stuur zitten en in de stelplaatsen werken, bij de leden van de raad van bestuur, die inderdaad met naam en toenaam in de krant hebben gezegd dat die besparingen van u tot op het bot zijn gegaan, bij tal van burgemeesters – die van CD&V op kop – en bij uw eigen coalitiepartner die al twee dagen op rij uw keuzes op de korrel neemt – en terecht.

De realiteit is dat wij uw beloftes allang kennen, dat we die karikaturen over het verleden al ontelbare keren hebben gehoord. Wat we niet zien, zijn resultaten, minister. Wanneer mogen wij u afrekenen op resultaten? Behalve uzelf en mevrouw De Ridder is er werkelijk niemand meer in Vlaanderen die gelooft dat het de goede kant uitgaat. *(Applaus bij sp.a)*

Annick De Ridder (N-VA): Collega's, het is bijzonder cynisch, maar bijzonder cynisch, dat de partij waarvan men zou verwachten dat ze de grootste supporter is van ons openbaar vervoer, dat u keer na keer, u en uw partij mijnheer Vandenbroucke, er alles aan lijkt te willen doen om dat openbaar vervoer te torpederen en in een slecht daglicht te plaatsen. Ik vind dat bijzonder cynisch. *(Rumoer)*

Ik vind dat bijzonder cynisch. *(Rumoer)*

Bijzonder cynisch.

U spreekt over een verrottingsstrategie. Ik wil u ook een cijfer geven. De minister heeft al veel cijfers gegeven, het is moeilijk om er nog één te vinden. Ik heb er nog één, mijnheer Vandenbroucke, speciaal voor u.

In deze legislatuur is al 1,2 miljard euro geïnvesteerd in bussen en trams. Onder uw minister liep de gemiddelde leeftijd van bussen en trams op tot 10 jaar voor bussen en tot 33 voor trams. Met deze investeringen daalt nu de gemiddelde

leeftijd van een bus naar 8,5 jaar – dat kan wel tellen als vernieuwing van de vloot – en voor trams naar 26 jaar. Dat gebeurt onder deze minister, een minister van de N-VA, en onder dit bestuur.

Minister, u hebt onze steun voor uw beleid, wij geloven daarin. We gaan de reiziger verleiden om de overstap te maken naar het openbaar vervoer. Dat kan enkel op deze manier en niet met de verrottingsstrategie die anderen voeren. *(Applaus bij de N-VA)*

Anke Van dermeersch (Vlaams Belang): Minister, u hebt een hele lange uitleg gegeven om te zeggen dat u inderdaad investeert en dat ontken ik ook niet. Alleen is er een probleem van inefficiëntie. U alludeerde op het stedelijk kernnet en dat is nu juist waar het probleem zit in Antwerpen en in de provincie. De mensen die dagelijks de lange files moeten trotseren op de ring van Antwerpen en nu tot ver erbuiten zouden ook graag het openbaar vervoer nemen – ze staan immers niet graag in de file – alleen gaat dat niet omdat het niet efficiënt kan worden ingezet om hun taken te volbrengen. Een vrouw die kinderen naar school moet brengen en daarna nog moet gaan werken, krijgt dat onmogelijk gerealiseerd met het openbaar vervoer, laat staan dat ze tussendoor nog naar een winkel moet.

Bovendien is het openbaar vervoer onveilig in Antwerpen. Onlangs is er weer een zwaar incident geweest waarbij zelfs de ruiten van de bus sneuvelden. Het openbaar vervoer is ook zeer vuil, het wagenpark wordt niet onderhouden. Er zijn ook nog onvoldoende chauffeurs. Als men een bus neemt in Antwerpen – u zou dat eens moeten doen, voorzitter – zou men soms denken dat men op een vergadering van de VN zit: op het openbaar vervoer worden meer talen gesproken dan op zo'n vergadering.

Ik zou willen dat het even efficiënt zou zijn op zo'n vergadering als de bussen op tijd zouden rijden en men het openbaar vervoer zou kunnen organiseren in Antwerpen.

Karin Brouwers (CD&V): Ik dank u voor uw uitgebreid antwoord, minister.

U zegt dat de lokale besturen budgetten zullen krijgen voor de vervoerregio's. Dat is waar, maar er is op dit ogenblik nog geen zicht op de praktijk in de regio's. Daar gaan we de komende maanden echt duidelijkheid in moeten scheppen.

Los daarvan, ik kreeg van de journalist van De Tijd, die ergens de teksten van uw voorontwerp te pakken had gekregen, een vraag, omdat ik u vorige week in de commissie gevraagd heb naar het STOP-principe. Voor wie dat niet kent: STOP staat voor 'eerst stappers, dan trappers, dan openbaar vervoer en dan gepersonaliseerd, gemotoriseerd vervoer'. Dat STOP-principe staat in het decreet, en de journalist beweerde dat u dat uit het decreet gaat halen in het kader van de basisbereikbaarheid. *(Opmerkingen van minister Ben Weyts)*

Omdat het blijkbaar niet meer in het decreet over de basisbereikbaarheid terug te vinden is. *(Opmerkingen)*

Dat heeft natuurlijk heel veel met de zaak te maken. U hebt net nog gezegd dat de files toenemen en dat de bussen mee in de file staan. Daardoor zijn ze niet stipt genoeg. We moeten aan de doorstroming werken.

Dat is net een van de toepassingen van het STOP-principe. Als het nergens in de decreetgeving meer te vinden is, dan moet de toekomstige minister er misschien niet meer naar kijken. Wij vinden het belangrijk en zouden willen dat het blijft.

De voorzitter: De heer Keulen heeft het woord.

Marino Keulen (Open Vld): Je moet het toch maar presteren zoals De Lijn om zich helemaal te isoleren, om eigenlijk in de samenleving, buiten misschien sp.a,

geen bondgenoten meer over te houden. Reizigers: ontevreden. Lokale bestuurders en burgemeesters als tolk van de samenleving: ontevreden. De budgetten zijn de afgelopen jaren gevoelig gestegen. Modal shift, mensen uit de wagen trekken naar de bus: niet geslaagd. Minister, ik denk dat de artikelenreeks vooral het bewijs is dat het hoog tijd is voor iets anders en iets beters. (*Applaus bij Open Vld*)

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Minister, ik denk dat u verder de enige in Vlaanderen bent – misschien is het morele superioriteit, ik weet het niet – die eigenlijk vindt dat het goed gaat met het openbaar vervoer. We hebben de afgelopen jaren stijgende ticketprijzen gekregen. Mensen moeten meer betalen voor minder service. De stiptheid is nog nooit zo laag geweest. U sprak daarnet over 'historisch hoge investeringsbudgetten'. Dat vind ik een pijnlijke vaststelling: dat een minister er niet in slaagt om met dergelijke budgetten na vier jaar het openbaar vervoer fundamenteel een andere richting in te sturen.

Minister, u bent gewoon de lijn in uw eigen beleid kwijt. Want het enige wat u opnieuw aankondigt op de vragen van de collega's en als reactie op de artikelenreeks in De Standaard, zijn extra investeringen voor doorstroming. Dat is het enige waar u nog mee kunt komen.

Minister, mijn concrete vraag aan u is: wanneer gaat u aan de vele duizenden gebruikers van bus en tram kunnen garanderen dat het openbaar vervoer inderdaad het perfecte alternatief is voor de auto? Dat is wat de gebruikers willen weten. (*Applaus bij Groen*)

Minister Ben Weyts: Ik zal me beperken tot de vragen die gaan over De Lijn. Ik hoor hier vandaag terechte punten van kritiek. Mijnheer Rzoska, ik heb niet gezegd dat het zo fantastisch goed gaat met De Lijn. Ik denk dat wij de moed hebben om er iets aan te doen. (*Applaus bij de N-VA*)

Mijnheer Vandenbroucke, uw oplossing is: 'geef ze meer geld; geef ze meer belastinggeld'. U en uw partij zijn daar een expert in, in het uitgeven van het geld van een ander. Het is ieder zijn expertise en dat is uw vak. U kunt dat perfect. Het is uw oplossing voor alles. Geef een overheidsbedrijf gewoon meer geld. Wel, wij doen het anders. Wij doen het iets moediger en er zijn positieve cijfers en positieve resultaten.

Ik zou toch denken dat supporters van het openbaar vervoer zouden zeggen: 'Fantastisch, daar gaan we mee aan de slag.' Meer betalende reizigers. Het aantal kilometers dat toeneemt, voor het eerst. De penetratiegraad verhoogt. Er is een stijging van het aantal mensen die gebruikmaken van het openbaar vervoer. Het zijn allemaal objectieve cijfers. U, als supporter van het openbaar vervoer en van De Lijn, doet daar niks mee. U zegt gewoon: 'Nee, daar houden we geen rekening mee.' Vervolgens tracht u de les te spellen en wilt u vooral meer geld uitgeven.

Meer belastinggeld uitgeven, zal ertoe leiden dat De Lijn vetter wordt en dat ze tegen 2020 de toets en de vergelijking met de private bedrijven niet zal doorstaan. Het licht zal uitgaan en dan bent u mee te doodgraver van De Lijn en van het openbaar vervoer dat u zo graag ziet.

Uw partij heeft ook in het verleden bewezen dat het kan. Er zijn hier al cijfers aangehaald over investeringen in bussen en trams. Sp.a – mevrouw Van Brempt – heeft over de hele regeerperiode geïnvesteerd in 559 bussen. Deze regeerperiode zijn het er bijna 800: 795 om precies te zijn. Er was een historische achterstand die wij vandaag moeten inhalen omdat u het vertikt hebt om te investeren in het openbaar vervoer. Nog straffer zijn de investeringen in de trams. Onder sp.a zijn er 41 trams aangekocht over een volledige regeerperiode. In deze regeerperiode zijn er maar liefst 110 aangekocht, maal 3. En u komt ons de les spellen over hoe

het moet. Het doet me denken aan die flaterdoelman van Liverpool, Loris Karius, die eens aan Thibaut Courtois gaat zeggen hoe hij het moet doen. We hebben van u absoluut geen lessen te leren.

Wij kiezen voor de moedige weg. Het is niet de gemakkelijkste weg, het is de aller-moeilijkste weg, maar het is wel de beste weg voor De Lijn. (*Applaus bij de N-VA*)

Joris Vandenbroucke (sp.a): Het is vooral een doodlopende weg die we hier vandaag hebben beluisterd en die we zien in de praktijk.

Minister en leden van de N-VA, uw houding valt me toch dik tegen. U hebt het graag over 'we moeten de problemen benoemen', tot het gaat over problemen die u zelf moet oplossen, of nog erger, die u zelf hebt veroorzaakt. Als u ze niet kunt benoemen of durft erkennen, dan zal ik het doen. U hebt vier jaar bespaard op het openbaar vervoer in Vlaanderen. Het aanbod is verminderd. De mensen moeten er meer voor betalen. Nog nooit waren reizigers zo ontevreden. Nog nooit hebben zo weinig mensen gebruikgemaakt van bus en tram om naar het werk te gaan, en het gevolg is dat de files exploderen. Wat wij nodig hebben, is geen minister die de realiteit ontkent, maar een minister die eindelijk inziet dat je de files niet aanpakt door te besparen op het alternatief voor de wagen maar door te investeren in meer en beter openbaar vervoer. (*Applaus bij sp.a en Groen*)

Annick De Ridder (N-VA): Ik heb goed nieuws voor iedereen in dit halfroond, want ik hoor terechte kritieken op waar het in het verleden is misgelopen. Ik hoor hier terechte kritieken op het feit dat er in het verleden geen aandacht was voor doorstroom, met amper 17 of 18 miljoen. Deze regering en deze minister van Mobiliteit verdrievoudigt de middelen naar 51 miljoen euro. Ik hoor hier terechte kritieken op het feit dat er in het verleden te weinig is geïnvesteerd, onder meer door uw minister, in openbaar vervoer. Deze regering: 1,2 miljard investeringen in openbaar vervoer. Ik hoor hier terechte kritiek dat er te weinig inspraak wordt geduld van steden en gemeenten. Wel, deze hervorming heeft net tot bedoeling om die steden en gemeenten te betrekken in de beslissingen.

Ik verwacht dus een groot en kamerbreed applaus voor deze hervorming. Minister, uiteraard hebt u onze steun. We gaan ervoor om de reiziger te verleiden tot het openbaar vervoer met een modern, efficiënt en 21e-eeuwse vervoersmaatschappij en niet met recepten van het verleden die hun faillissement voldoende hebben bewezen. (*Applaus bij de N-VA*)

Anke Van dermeersch (Vlaams Belang): Minister, u investeert inderdaad, maar er is geen resultaat, en daar ligt het probleem. Ik blijf dus aandringen op properder openbaar vervoer en veiliger openbaar vervoer. Dat zijn twee belangrijke dingen, maar ook de stiptheid en het aanbod moeten beter. U moet daarop ingrijpen.

Ik begrijp dat u De Lijn efficiënter wilt maken tegen 2020. Een van de manieren daartoe is dat u iedereen laat betalen die moet betalen, want als ik een bus of een tram neem, dan zie ik heel veel mensen die moeten betalen maar nooit betalen.

U zou misschien eens bij een volgend interview een journalist moeten meenemen en uw hele agenda een week lang met de journalist met het openbaar vervoer afwerken. Dan zult u zien dat het resultaat er nog niet is, dat u moet blijven investeren, en dat openbaar vervoer belangrijk is om mensen uit de file te krijgen maar dat u ook resultaat moet halen. U moet dat resultaat dan op het einde van de week ook voor uw eigen agenda hebben behaald. Ik durf wedden dat u dit niet kunt met het openbaar vervoer zoals het nu wordt aangeboden. (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

Karin Brouwers (CD&V): Voor ons kan er voor De Lijn geen doodlopende weg zijn. Voor CD&V is er alleen de weg vooruit. De weg vooruit zal alleen maar lukken als de filezwaarte, die de laatste jaren tussen 2015 en 2017 met 20 procent is

gestegen, weer kan zakken, want het betekent dat er nog altijd te veel mensen in die auto kruipen.

Vandaar ook het belang van het STOP-principe. U vraagt wat dat ermee te maken heeft, maar als het uit het decreet wordt gegooid, dan heeft dat er alles mee te maken. Wij zijn daar niet over begonnen. Als men het STOP-principe koppelt aan het hele verhaal van basisbereikbaarheid, dan wordt het een moeilijke oefening in de decreten, want het staat er al in. Laat het erin staan of stop het er weer in. (*Applaus bij CD&V*)

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Karin Brouwers aan Ben Weyts, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken, Vlaamse Rand, Toerisme en Dierenwelzijn, over het belang van cultureel erfgoed voor de toerismesector

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (CD&V): Dit is een totaal ander verhaal, minister. Uw toerismebeleid is natuurlijk gestoeld op de sterktes van Vlaanderen. U hebt dat heel mooi geformuleerd in uw beleidsnota: "Onze bezoekers creëren welvaart en dragen bij tot de uitstraling van ons land." U zegt ook dat u ervoor kiest om mensen te lokken naar zaken waarmee Vlaanderen zich onderscheidt van zijn toeristische concurrenten. U investeert dus in de Vlaamse kroonjuwelen, zoals erfgoed, kunst, tafelen, fietsen, festivals enzovoort. Er staat een heel interessante, mooie zin in uw beleidsnota, namelijk dat onze regio "wordt gekenmerkt door typische attracties met unieke belevingen, waarbij erfgoed – in de brede betekenis van het woord – dé aantrekkingskracht vormt".

Als belangrijkste toeristische impulsprogramma voor 2018-2020 hebt u dan ook heel terecht gekozen voor de Vlaamse meesters. Zo was er de terugkeer van het Lam Gods naar Sint-Baafs, is er volgend jaar een Bruegeljaar en is er hopelijk binnenkort de heropening van het Museum voor Schone Kunsten in Antwerpen. Dat zijn allemaal mooie aanleidingen om toeristen te laten kennismaken met onze Vlaamse meesters. Die Vlaamse meesters hebben Vlaanderen sinds de middeleeuwen op de kaart gezet en zijn de inspiratie geweest voor heel wat Europese cultuur. Dat waren echte vakmensen, die creatief waren en overal gewaardeerd werden. Onze huidige kunstenaars zijn dat gelukkig ook nog altijd.

U kiest in uw toerismebeleid dan ook voor een domeinoverschrijdende aanpak. We hebben dat onlangs nog gezien bij de opening van het Barokjaar, dat direct een schot in de roos was dankzij een goede samenwerking tussen de culturele sector en de toeristische sector. Met het MICE-programma, gericht op congresstoeristen, probeert u hen naar interessante erfgoedlocaties te lokken.

De voorzitter: Wat is uw vraag, mevrouw Brouwers?

Karin Brouwers (CD&V): Door dat transversale karakter hebben beslissingen in andere beleidsdomeinen een grote impact. De vraag is of u, gelet op dat belang, ook bereid bent om pleitbezorger te zijn voor de erfgoedsector bij de regeringsbeslissing die binnenkort zal moeten worden genomen in verband met de beleidsplannen van de erfgoedsector.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Dat is correct. Ik heb in het kader van toeristisch beleid inderdaad veel aandacht voor erfgoed, omdat we met ons toeristisch beleid echt willen focussen op de troeven die ons onderscheiden van onze naaste concurrenten, zeg maar onze buurlanden. We focussen onder andere op ons culinair

erfgoed, maar evengoed op kunst en cultuur en dus ook op zowel roerend als onroerend erfgoed. Er is onder andere het project van de Vlaamse meesters.

Anderzijds investeren we ook in het MICE-toerisme (Meetings, Incentives, Conferences, Exhibitions), omdat we denken dat dat economisch heel attractief en lucratief is. Toeristen spenderen hier namelijk heel wat in het kader van MICE. We hebben hier een uniek aanbod omdat we congressen kunnen laten plaatsvinden in fantastische decors. Ik denk aan het Elisabeth Center in de zoo en vlakbij het station van Antwerpen. Evengoed investeren we in het Hof van Busleyden, afgelopen week nog in Mechelen. We investeren ook toerismemiddelen in de herinrichting van de kapel in Sint-Baafs, om ervoor te zorgen dat we het Lam Gods, dat fantastische kunstwerk, perfect kunnen ontsluiten en laten zien aan zoveel toeristen. Ik denk ook aan het Gravensteen in Gent en aan Het Steen in Antwerpen.

Dat zijn allemaal projecten waarover we, zowel structureel als ad hoc, overleg hebben met Erfgoed. Dat is niet altijd simpel, want we hebben vanzelfsprekend een andere invalshoek. Zo waren er veel en lange discussies over de herinrichting van de Sint-Baafskathedraal, maar het gaat toch vooruit.

U verwijst naar de beleidsplannen. Ik denk dat het dan gaat over de beheersplannen. Ik heb vernomen dat er in de commissie van dit parlement een decreet besproken werd dat die beheersplannen schrapt en zou vervangen door onderhoudsplannen. Ik begrijp dat die beheersplannen geschrapt zouden worden omdat die ongelooflijk veel planlast met zich meebrengen. Dit is dus echt een efficiëntieoefening, waardoor er meer energie en meer middelen kunnen vrijkomen om zich echt bezig te houden met het werkelijke erfgoedbeleid. Als dat de doelstelling is, dan ondersteun ik dat volledig. Ik heb dan ook alle vertrouwen in de bevoegde minister.

Karin Brouwers (CD&V): Minister, ik heb nog een concrete vraag. De Vlaamse Meesters, dat stopt natuurlijk nooit maar nu is er de focus op 2020. Normaal gezien zal uw administratie op voorhand al eens nadenken wat er nadien komt. Kan al een tipje van de sluier worden opgelicht wat de volgende belangrijke impulsprogramma's kunnen inhouden?

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): Minister, ik vind het altijd een beetje bizar, maar het is nu eenmaal zo dat toerisme gebruik maakt van de kwaliteiten van andere beleidsdomeinen en materies om het toerismebeleid te stimuleren, dat vooral een economisch gericht beleid is. Ik was in het begin een beetje kritisch over uw Vlaamse Meesters en de keuze ervoor, maar ik moet zeggen dat die keuze vanuit een inhoudelijk standpunt terecht is. Want waar zijn we in de wereld beter voor bekend dan voor onze kunst? Het is, denk ik, ons belangrijkste exportproduct.

De investeringen die u hebt gedaan om de Vlaamse Meesters op de kaart te zetten, bijvoorbeeld in de musea in Vlaanderen en in de bezoekerscentra, liggen een stuk boven de reguliere werkingskosten die musea zelf hebben. Het is fijn dat u daartoe bijdraagt maar onze bezorgdheid is dat u, wanneer straks moet worden beslist over onze musea in Vlaanderen, ook de basiswerking van die musea op een valabel, internationaal niveau helpt te brengen, en dat u mee dat duwtje in de rug geeft. Dat is in uw belang, in het belang van het cultureel erfgoed en in het belang van Vlaanderen.

De voorzitter: Mevrouw Coudyser heeft het woord.

Cathy Coudyser (N-VA): Er gebeurt heel wat om van ons erfgoed, van het DNA van Vlaanderen een toeristische troef te maken. Ik geloof er echt in dat we erfgoed als hefboom voor economie, tewerkstelling en welvaart kunnen en moeten gebruiken. We betrekken ook meer Vlamingen op een laagdrempelige manier bij die

authenticiteit van Vlaanderen, en tegelijkertijd positioneren we Vlaanderen in de wereld als een regio met een rijke cultuur en een rijke geschiedenis. Daarvoor is het belangrijk dat we zowel op politiek als op ambtelijk vlak goed samenwerken. Het gaat dan vooral over een samenwerking tussen cultuur, toerisme en buitenlands beleid. We moeten er wel over waken dat die gezamenlijke langetermijnvisie duidelijk is zodat we daar een goed op elkaar afgestemd actieplan voor krijgen. Minister, zijn er mogelijkheden om overkoepeld, gecoördineerd onze mensen en middelen in te zetten over die domeinen heen zodat we zo efficiënt mogelijk kunnen werken?

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (sp.a): Vanuit de hele wereld komt men naar ons land voor het bier, de chocolade maar absoluut ook voor onze onwaarschijnlijk rijke kunst. In Europa, in het centrum van de wereld, in het verleden, hebben wij een ongelofelijk belangrijke rol gespeeld op alle vlakken: beeldende kunst, muziek, architectuur enzovoort. Naast de culinaire kracht is kunst voor Vlaanderen een ongelofelijk belangrijke motor voor ons toerismebeleid. Minister, bent u bereid om binnen de Vlaamse Regering, samen met uw collega's, de vraag van de musea en de erfgoedinstellingen die staan te springen om hun rol volop te spelen en om ons rijke erfgoed maximaal te ontsluiten en te promoten in het buitenland, mee te ondersteunen?

Minister Ben Weyts: Ik ben al een tijdje bezig met dat beleid. In het kader van het toeristisch beleid focussen we, ook onze middelen, op onze verschillende troeven. Concreet voor de Vlaamse Meesters hebben we 26 miljoen euro geïnvesteerd in vijftien projecten. In veel gevallen komt dat ook ten goede van de musea. Als minister van Toerisme zit ik op regelmatige basis samen met de diverse musea en curatoren waarbij we onder andere investeren in het Barokjaar, in wat de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten in België (KMSK) te bieden hebben, in wat nu wordt tentoongesteld in het Museum aan de Stroom (MAS) in Antwerpen, maar ook daarbuiten.

Dat is dus een wederzijdse versterking. Wij maken gebruik van de aantrekkingskracht van musea, van al hetgeen we te bieden hebben inzake kunst en cultuur, om dat meer toeristisch te gaan vermarkten. Daarvoor investeren we ook in dat aanbod, in dat erfgoed. Of dat nu roerend dan wel onroerend is, dat maakt ons niet uit. Dat zullen we dus blijven doen.

Nu hebben we onze planning tot 2020 wat het aanbod inzake Vlaamse Meesters betreft, maar recent is er ook op het vlak van eten en drinken, het culinair erfgoed, een sterke focus. Ik ben onlangs in Thailand geweest. We hebben ervoor gezorgd dat Vlaanderen in 2020 het gastland wordt voor de internationale top van de United Nations World Tourism Organization (UNWTO) die wordt georganiseerd over culinair toerisme. Dat hebben we binnengehaald. We zullen dan ook een week organiseren met allerhande festiviteiten in het kader van eten en drinken rond die internationale top van de Verenigde Naties.

We zijn dus altijd bezig met een verdere planning, maar altijd maken we de keuze qua focus. We bundelen de middelen om ze te investeren in grote projecten, niet in alle kleintjes. Dat is poedersuikerbeleid, dan is misschien iedereen content in elke kleine gemeente, maar daarmee haal je toeristen niet naar Vlaanderen, wel met de grote internationale magneten, zoals kunst en cultuur. (*Applaus bij de N-VA*)

Karin Brouwers (CD&V): Minister, u hebt op het einde een beetje de focus gelegd op het culinair toerisme, dat ongetwijfeld heel belangrijk is voor Vlaanderen. Bij deze vraag lag de focus voornamelijk op het erfgoed, op de sector van musea, archieven, kunsten. Wij vernamen vanuit de commissie Cultuur dat de adviezen van de beoordelingscommissie over alle erfgoeddossiers die vanuit heel Vlaanderen zijn ingediend, vandaag zullen worden overhandigd aan de regering. Binnenkort belanden die dus op uw tafel, op de regeringstafel. Het was voornamelijk daarvoor dat

wij ook aandacht vroegen, want hier gaat het natuurlijk over de basiswerking van onder andere die musea, die natuurlijk goed moeten kunnen blijven werken om dan al de rest, mooie projecten en veel toeristen te ontvangen. *(Applaus bij CD&V)*

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Freya Saeys aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over het levenseinde en euthanasie in woonzorgcentra

ACTUELE VRAAG van Peter Persyn aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over levenseindezorg in Vlaamse woonzorgcentra

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Minister, de voorbije dagen hebben we weer schandelijke verhalen gehoord over inwoners van rusthuizen aan wie euthanasie werd geweigerd. Ik ben dat beu, echt waar! Ik ben het beu om telkens in kranten te moeten lezen over zulke situaties. Men spreekt over vroegtijdige zorgplanning. Prima! Ik ben er absoluut een heel groot voorstander van dat men met mensen tijdens hun laatste fase bekijkt wat ze wel of niet willen, en daar hoort euthanasie óók bij, maar wat voor zin heeft vroegtijdige zorgplanning als de wensen van de inwoners gewoon niet worden nageleefd, als men die naast zich neerlegt? De wet is de wet! Er is een wet inzake euthanasie goedgekeurd die duidelijk zegt dat er sprake is van een arts-patiëntrelatie, waarin geen rusthuis moet interfereren. Integendeel, die moeten zich daar volledig buiten houden. Dat is het recht van elke patiënt!

Ik heb het zelf meegemaakt. Een patiënt van 85 jaar, een fiere, prachtige dame, vroeg euthanasie omdat ze in haar terminale fase zat. Het rusthuis zei 'ah neen, niet hier, dat willen we niet'. We zijn verplicht geweest om die persoon naar het ziekenhuis te brengen, waar die dame dan wel euthanasie heeft gekregen. Het is echt schandalig dat mensen tijdens hun terminale fase nog moeten worden verplaatst naar een ziekenhuis!

U hebt de middelen, de mogelijkheden om in het Woonzorgdecreet in te schrijven dat woonzorgcentra zich niet mogen bemoeien met de wet inzake euthanasie. Ik vraag u dus heel duidelijk: wanneer zult u daar actie tegen ondernemen? *(Applaus bij Open Vld, sp.a en Groen)*

De voorzitter: De heer Persyn heeft het woord.

Peter Persyn (N-VA): Voorzitter, minister, collega's, ik sta hier altijd met veel schroom als het over het levenseinde gaat. Ik denk dat dat de nodige voorzorg en sereniteit verdient. We hebben dat debat hier al een paar keer gehoord. Ik zie collega De Gucht die drie jaar geleden, bijna week op week, de enquête van de socialistische mutualiteiten aanhaalde en collega Bertels deed dat in de commissie. We hebben de discussie daar ook gevoerd.

Die zorg voor de laatste fase blijkt nogal eens te wensen over te laten, waarbij niet wordt ingegaan op de wilsbeschikking van personen en waarbij soms ook de palliatieve zorg te wensen overlaat. In de commissie hebben we de discussie uitvoerig gevoerd en was er de vraag om in het beleid van de woonzorgcentra eerder proactief op te treden en te gaan naar duidelijke richtlijnen en duidelijke afspraken zowel naar bewoners alsook naar het beleid van het woonzorgcentrum.

U hebt terecht aangegeven, minister, dat het project van de kwaliteitsindicatoren daar al rekening mee houdt. De cijfers die deze week de ronde doen, komen juist uit de indicatoren. Dat is een stap in de goede richting. We zijn minstens al aan

het meten. We weten waar we voor staan. Maar zoals collega Saeys het met de gedrevenheid en de vurigheid die haar kenmerkt, zegt, laat het inzake de laatste fase van het leven in veel rusthuizen nog te wensen over.

Minister, wat hebt u recent nog gedaan en wat kunt u in de nabije toekomst nog doen om ervoor te zorgen dat die zorg voor het levenseinde als een noodzakelijk deel van de totaalzorg in de woonzorgcentra gegarandeerd kan worden?

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Collega's, wat wij aan het doen zijn met betrekking tot vroegtijdige of tijdige zorgplanning en levenseinde, staat in de beleidsbrief. Dat wil zeggen dat we met onze zorgcentra een traject afleggen om te kunnen inzetten op vroegtijdige zorgplanning, op palliatieve zorg en levenseindezorg. Dat laatste gaat dan onder meer over palliatieve sedatie en euthanasie.

Wat is het issue? Wij hebben regelgeving. Een deel daarvan hebben we geërfd met de bevoegdheid die overgekomen is. Een stukje regelgeving waarin aandacht gevraagd wordt voor de totale zorg voor de bewoners, staat in ons Woonzorgdecreet. Wij hebben regelgeving die overgekomen is naar aanleiding van de rvt-regelgeving. De coördinerend raadgevend arts heeft in het woonzorgcentrum bepaalde taken en mogelijkheden. We hebben een stuk financiering van de palliatieve functie waarin ook een stuk regelgeving mee is overgekomen naar de Vlaamse Gemeenschap.

U weet dat we met onze residentiële ouderenzorg een heel traject afleggen, veel meer naar het concept van zorg- en leefgemeenschap en ook naar betere financiering in functie van de zorgzwaarte. We weten allemaal dat van de mensen die in het woonzorgcentrum verblijven, een aantal van hen uiteraard daar ook zullen overlijden. Dat zal ook geen plots overlijden zijn. Je kunt echt wel inzetten op goede, kwaliteitsvolle zorg, ook in het levenseinde.

De indicator is daar een van de instrumenten om dat met de sector beter te kunnen aanpakken. Die kwaliteitsindicator is een beetje anders dan de vroegere metingen. Hij bestaat eigenlijk uit drie elementen. Ten eerste: heb je met de bewoners gesproken over een mogelijke vertegenwoordiging als hij of zij niet meer in staat is om zelf een mening uit te drukken? Ten tweede: heb je gesproken over de visie van de bewoner op hoe hij zijn zorg en zijn levenseindezorg ziet? Heb je daar voldoende tijd voor uitgetrokken? Dat is uiteraard een heel communicatief proces en een dynamisch proces. En ten derde: heb je ook gezorgd dat er dan in functie van de inzichten van de bewoner, ook een plan is opgesteld met betrekking tot de zorg, ook in het levenseinde?

Die drie elementen worden in de indicator vervat. Die is inderdaad klaar. De tweede meting is klaar. Daaruit blijkt dat ongeveer 48 procent van onze woonzorgcentra daar echt mee aan de slag is. Als je dat vergelijkt met vroegere cijfers, voor zover je dat kunt vergelijken, is dat een verbetering. Maar uiteraard zijn we nog niet waar we moeten zijn. Als je het nader bestudeert, zie je een verschil tussen de openbare en de vzw's die daar toch iets meer op inzetten dan andere types van organisatoren in de residentiële ouderenzorg. Die indicator wettigt in ieder geval dat we daar meer op inzetten. Dat moeten we beter kunnen doen met sector.

Welke initiatieven nemen we dan ondertussen? U weet ondertussen dat er een nieuw decreet onderweg is met betrekking tot woonzorg. Daarin wordt het perspectief van een tijdige zorgplanning, inzetten op palliatieve zorg en levenseindezorg uitdrukkelijk beter en concreter benoemd.

In het uitvoeringsbesluit over de palliatieve functie wordt ook het tijdig zorgplanningsconcept meer benadrukt als we het hebben over de voorwaarden waaraan je moet voldoen om dat beperkt forfait te kunnen krijgen.

We zijn uiteraard, zoals in de beleidsbrief wordt aangegeven, met de oudererraad, met de federatie palliatieve zorg, met LEIF, met de voornaamste stakeholders en onze Zorginspectie en het agentschap een traject aan het bewandelen om een kwaliteitskader te definiëren dat ook kan worden gebruikt als de Zorginspectie ter plaatse komt en handhaaft.

We zijn ondertussen ook met de universiteiten van Brussel en Gent aan het kijken om een zelfevaluatie-instrument te maken, zodat de woonzorgcentra ook in staat zijn om zichzelf te positioneren en te kijken of ze goed bezig zijn met deze belangrijke thema's. Ook dat is operationeel. We zijn ook aan het kijken, aan de hand van wetenschappelijk onderzoek, of we met een groter pakket woonzorgcentra, het traject van meer aandacht voor dat thema kunnen bewandelen.

Kortom, dit is een zeer pertinente aangelegenheid. We proberen met de sector die stappen te zetten omdat we vanuit het perspectief van en met respect voor de bewoners, in een modern woonzorgcentrum dat aan onze verwachtingen beantwoordt over die thema's, een duidelijk en consequent beleid moeten voeren. Wat mij betreft betekent dat onder meer – en misschien zelfs iets uitdrukkelijker dan we vroeger deden – ook inzetten op vroegtijdig en in voldoende overleg met de betrokkene zorgplannen, want wat hij of zij wenst, is toch wel het referentiepunt waarvan je moet vertrekken.

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Minister, ik heb u niets horen zeggen over hoe u het gaat aanpakken dat euthanasie niet meer kan worden geweigerd in woonzorgcentra. *(Applaus bij Open Vld)*

Ik heb u horen praten over vroegtijdige zorgplanning, absoluut. Ik heb dat ook al gezegd, ik ben daar een absoluut voorstander van. Het is zeer belangrijk dat men op voorhand weet wat de wensen zijn van inwoners tijdens hun laatste levensmomenten. We weten allemaal dat de meerderheid van mensen sterft in woonzorgcentra, maar ik vraag u uitdrukkelijk iets te doen aan de schrijnende gevallen waarover ik lees in de kranten, over mensen die euthanasie worden geweigerd. Minister, ik stel voor dat u eens meegaat naar mensen die terminaal zijn en smeken om euthanasie, en dat u moet zeggen: 'Ah neen, dat krijg je niet, hier niet, neen, absoluut niet.' Dat doen wij nog niet met beesten, minister. Dus ik vraag u: hoe gaat u dit in het Woonzorgdecreet integreren? *(Applaus bij Open Vld)*

Peter Persyn (N-VA): Collega's, minister, iedereen herinnert zich nog de casus van twee jaar geleden over de twee Limburgse zusters die hun moeder te elfder ure moesten verplaatsen omdat ze geen uitvoering kon krijgen van haar wens voor euthanasie. Toen was er een vraag vanuit de commissie om naar meer proactief beleid te gaan en dat mensen bij opname daar veel beter over worden gebriefd, dat ze de mogelijkheden bij opname duidelijk zouden kennen.

Als we spreken over vroege zorgplanning, dan begint dat natuurlijk veel vroeger dan die opname zelf. Tal van mensen hebben wellicht al eens nagedacht over hun wilsbeschikking. Ik denk dat we daar veel vroeger mee moeten beginnen. Minister, ik wil u vragen om buiten het Woonzorgdecreet in de hele hervorming van de eerste lijn en de geïntegreerde zorgplanning, te gaan naar een veel vroegere sensibilisering van de eerste lijn en alle tussenschakels, zodat niet pas in die laatste kritische fase, wanneer mensen heel kwetsbaar toekomen in het woonzorgcentrum, vaak licht dementerend, vaak heel zwaar zorgbehoevend, de dialoog wordt aangegaan. We moeten ook de andere echelons inzetten bij het mobiliseren. Die bal ligt nu ook in het Vlaamse kamp.

De voorzitter: De heer Bertels heeft het woord.

Jan Bertels (sp-a): Minister, in de keten van de zorgplanning is het opmaken van een zorgplan levenseinde ook een belangrijke, en dikwijls de laatste schakel. U hebt het zelf gezegd, de kwaliteitsindicatoren geven cijfers, maar ze geven ook aan dat het veel te traag en veel te weinig vooruitgaat.

We hebben hier al verschillende discussies over gehad. Euthanasie is een democratisch recht. Het is geen geluksspelletje dat afhangt van in welk woonzorgcentrum je toevallig terechtkomt.

We moeten ervoor zorgen dat de kwetsbare ouderen, de meest kwetsbaren onder ons, dat democratisch recht kunnen en mogen uitoefenen.

Minister, we discussiëren hier dikwijls over. We zien een woonzorgcentrum als een verlengstuk van de eigen woning. Dat recht moet correct worden gebruikt. We mogen ons niet mengen in de levenswil van een bejaarde die in de eigen woning euthanasie wil. Een woonzorgcentrum mag zich hier niet in mengen. Ik vraag u dan ook hoe u een correcte levenseindebegeleiding in de woonzorgcentra zult garanderen, niet alleen in theorie, maar vooral ook in de praktijk? (*Applaus bij sp.a, Open Vld en Groen*)

De voorzitter: Mevrouw Van den Brandt heeft het woord.

Elke Van den Brandt (Groen): Mevrouw Saeys, een waardig leven betekent ook een waardig levenseinde. Dat betekent dat iemand zelf mee kan bepalen hoe hij dat levenseinde ziet. Dat is, zoals u heel overtuigend hebt gezegd, een recht van mensen en vooral een kwestie van respect voor mensen.

Minister, u hebt een percentage aangehaald. Na de eerste meting waarover u beschikt, gaat het om 48 procent. Dat is minder dan de helft. Het is misschien beter dan voordien, maar het is minder dan de helft. Ik heb u horen zeggen dat u een aantal zaken beter zult benoemen en beklemtonen. U hebt verwezen naar zelfevaluatie. Dat zijn allemaal heel zachte instrumenten.

Mevrouw Saeys, ik onderschrijf uw vraag dat het ook tijd is voor harde instrumenten. Het goede nieuws is dat het ontwerp van decreet betreffende de woonzorgcentra naar het Vlaams Parlement komt. Indien de Vlaamse Regering dit niet in het ontwerp van decreet inschrijft, nodig ik u uit om de bescherming van het recht op euthanasie vanuit het Vlaams Parlement volwaardig in het nieuw ontwerp van decreet in te schrijven. (*Applaus bij Open Vld*)

De voorzitter: Mevrouw Coppé heeft het woord.

Griet Coppé (CD&V): Minister, dit is geen gemakkelijk thema om hier naar aanleiding van een actuele vraag te bediscussiëren. Ik heb de cijfers van het Vlaams indicatorenproject woonzorgcentra gehoord. Er is reeds een grote verbetering. De heer Bertels heeft hierover een schriftelijke vraag gesteld. In 2013 zorgde 22 procent van de woonzorgcentra voor vroegtijdige planning en informatie. In 2016 ging het om 44 procent en nu is dat tot 48 procent gestegen.

Ik denk, zoals u zelf hebt aangegeven, dat het inschrijven van de uitwerking van een goed kwaliteitskader en van de zelfevaluatie van het personeel van de woonzorgcentra de juiste weg vormen. Bij de opname moet vooral duidelijk worden gemaakt dat in de vroegtijdige zorgplanning eigenlijk ook verder wordt gewerkt aan de levenseindezorg. Dit moet bij het begin worden ingeschreven.

Minister, ik denk dat u reeds gedeeltelijk op mijn vraag hebt geantwoord. U wilt daartoe komen, maar hoe zullen we dit percentage verder laten stijgen, zodat iedereen weet waar hij aan toe is als het moment is gekomen?

Minister Jo Vandeurzen: Mijnheer Bertels, als ik over een grotere aandacht voor de levenseindezorg in de woonzorgcentra spreek, benoem ik uitdrukkelijk het thema van de tijdige of vroegtijdige planning. Ik benoem het thema van de palliatieve zorg en uiteraard het thema van de levenseindezorg. Als over de levenseindezorg wordt gesproken, heb ik expliciet verwezen naar palliatieve sedatie en naar euthanasie. Dat is voor mij het kader.

Ik zou, samen met u, een heel juridisch betoog kunnen opzetten, maar eigenlijk is dat niet de kern van de zaak. De kern van de zaak is dat onze woonzorgcentra momenteel plekken zijn waar mensen wonen, maar vaak ook sterven. Dat gebeurt meestal niet op een onverwachte manier. Dit betekent dat we aandacht moeten hebben voor dit thema. Daar gaat de kwaliteitsvolle zorg in de woonzorgcentra om. Het uitgangspunt is het respect voor wat mensen voor zichzelf hebben uitgemaakt.

In de beleidsbrief 2017-2018 heb ik uitdrukkelijk opgenomen dat we tot een kwaliteitskader moeten komen om ook dit thema als een onderdeel van de kwaliteitsvolle zorg in de handhaving te kunnen opnemen. Ik heb bewust vermeld welke partijen daarvoor met ons rond de tafel moeten zitten. De vertegenwoordigers van de ouderenorganisaties, zoals de Federatie Palliatieve Zorg Vlaanderen, en een aantal relevante partijen moeten mee bespreken hoe we dat concreet moeten invullen. Ik ben van plan met hen dat traject zonder taboes te doorlopen. We zullen proberen dit op die manier binnen ons kader en binnen onze mogelijkheden om te zetten in iets wat we kunnen handhaven. Het gaat dan om de erkenningsnormen en de kwaliteitszorg die we van woonzorgcentra mogen vragen en waar we hen op mogen afrekenen.

Dat traject loopt, we werken rond zelfregulatie, rond de normen en we werken daar ook aan in het Woonzorgdecreet. U zult alle tijd en ruimte krijgen om dat te bespreken. We gaan dat in de regelgeving benoemen, maar voor mij is het wel essentieel dat we vertrekken vanuit een zorginhoudelijke benadering en vanuit het perspectief van de bewoner. Vanuit dat perspectief moeten we kijken welke stappen we zullen zetten inzake financiering en kwaliteitsnormen. Wat mij betreft is dit een traject dat we zonder taboes zullen afleggen en dat ik niet zal laten sturen door zaken die in de media komen en waarvan het exacte waarheidsgehalte niet altijd goed te achterhalen is. Het is een zeer belangrijk maatschappelijk thema en we zullen daarmee aan de slag gaan met betrokkenheid van al wie daar met recht en reden hun zeg moeten hebben.

De voorzitter: Mevrouw Saeys heeft het woord.

Freya Saeys (Open Vld): Als arts heb ik zelf persoonlijk ervaring met het feit dat in het woonzorgcentrum dat in de media is geweest een patiënt in de terminale fase verplaatst moest worden naar het ziekenhuis omdat ze anders geen euthanasie kreeg. Vroegtijdige zorgplanning is zeer goed en zeer mooi, maar niet op een hypocriete manier, waarbij men de wensen die mensen hebben uitgedrukt en op papier hebben gezet, uiteindelijk aan zijn laars lapt. Dat kan echt niet. Zoiets moet gehandhaafd worden en ik roep u op om dat in te schrijven in het Woonzorgdecreet, zodat zoiets niet meer kan gebeuren. *(Applaus bij Open Vld, sp.a en Groen)*

De voorzitter: De heer Persyn heeft het woord.

Peter Persyn (N-VA): Minister, ik dank u omdat u zorg draagt voor de levenseindezorg, maar ik hoop ook dat we in de toekomst dergelijke schrijnende toestanden zullen kunnen vermijden. Vandaar die vraagverheldering. Voor mensen die op het einde van hun leven naar een instelling gaan moet dit geëxpliciteerd worden. Dat is net zo aan de aanbodzijde: de instelling zelf moet open kaart spelen bij opname met de vertrouwenspersoon of met de familie. Langs beide kanten is er nog een hele weg te gaan en ik stel voor dat we daar extra op inzetten. Zo kunnen we de hier geschetste toestanden in de toekomst vermijden.

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Bart Caron aan Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, over cultureel erfgoed en zorg

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): Minister, het is wellicht de eerste keer in deze legislatuur dat ik de eer heb om u een vraag te stellen. Ik wil u namelijk aanspreken op het kruispunt van zorg, gezondheid en welzijn enerzijds en van de zorg om het cultureel erfgoed anderzijds. We leven in een tijd waar vermaatschappelijking van de zorg buitengewoon belangrijk is. Dat bleek al uit een boek uit 2016, met als titel 'Meer dan erfgoed', waarin de vermaatschappelijking van de zorg en de band met cultuur en cultureel erfgoed heel erg werd benadrukt. Elke sector in de samenleving maakt bij wijze van spreken deel uit van de zorgsector, vanuit zijn eigen competenties en invalshoeken.

Het was niet toevallig dat in 2017 de Erfgoeddag in het teken stond van zorg. Heel veel OCMW's, rusthuizen, woonzorgcentra, instellingen voor personen met een handicap werden opengesteld omdat ze veel erfgoed bevatten of hun gebouwen dat zelf zijn. Het Vlaams steunpunt voor erfgoed FARO heeft de voorbije jaren trajecten ontwikkeld rond dementie, herinnering of rondleidingen voor slechtzienden en blinden, waarbij de toegang tot cultureel erfgoed voor zorgbehoevenden gemaximaliseerd wordt. En dan vergeet ik bijna nog te vermelden hoe belangrijk het borgen van het cultureel erfgoed van de zorg en de gezondheid zelf is, met Histaruz, het historisch archief van het UZ Leuven en vooral ook het Museum dr. Guislain in Gent, dat een baken is voor de geestelijke gezondheidszorg, waar gezorgd wordt voor het cultureel erfgoed.

Minister, wilt u op het kruispunt tussen zorg en gezondheid en cultureel erfgoed, een pleitbezorger zijn om de brug tussen die sectoren te versterken?

De voorzitter: Minister Vandeurzen heeft het woord.

Minister Jo Vandeurzen: Mijnheer Caron, ik ben geen erfgoedsspecialist, maar het is absoluut juist dat in welzijns- en zorgland Vlaanderen heel wat initiatieven en goede praktijken opduiken die inzetten op nieuwe manieren om het welbevinden en de emancipatie van kwetsbare mensen te bevorderen.

Ik zie dat heel goed gebeuren: organisaties die de vertrouwde paden verlaten, zoeken naar nieuwe, alternatieve mogelijkheden, en die daarvoor ook kijken naar ons historische erfgoed. We hebben onlangs een sociaalwerkconferentie gehouden. Die was zeer succesvol. Ook daar is getoond dat sociaal-artistieke projecten echt wel gebruikt worden om kwetsbare mensen te emanciperen, te empoweren, noem maar op.

Dat is absoluut juist, en vanuit dat perspectief kan ik die ontwikkeling natuurlijk alleen maar toejuichen. Maar ik wil ook kort ingaan op het andere aspect dat u benadrukt hebt en dat voor mij persoonlijk minstens even belangrijk is. U hebt verwezen naar de vermaatschappelijking van de zorg. Dat wil eigenlijk zeggen dat er een de-institutionalisering bezig is. Organisaties zijn ook aan het opschalen en aan het reorganiseren. Er is heel wat aan het gebeuren. Wij hebben met ons wetenschappelijk steunpunt een overeenkomst afgesloten waardoor zij ook kunnen inzetten op een verkenning die moet toelaten om al het erfgoed dat in die sector aanwezig is, beter te bewaren. KADOC heeft de ambitie om een duurzaam erfgoedbeleid te ontwikkelen als het gaat over het erfgoed uit zorg en welzijn. Wij hebben een tijdje geleden beslist om alvast de voorzet te geven om daar werk van te kunnen maken, omdat ik er fundamenteel van overtuigd ben dat dat erfgoed cruciaal is om de huidige manier van zorg verlenen en van kijken naar de

mensen, beter te begrijpen: vanwaar komen we? Het Museum Dr. Guislain is daar een heel mooie illustratie van.

Wij zijn dus echt wel van plan om het initiatief dat we genomen hebben, te blijven steunen, omdat ik ervan overtuigd ben dat als je je heden wilt begrijpen, als je wilt weten wat er nu aan inzichten mogelijk is, het absoluut belangrijk is om je eigen verleden en je geschiedenis te kunnen blijven vasthouden. U mag dus verwachten dat we op die beide sporen gaan blijven inzetten: 'wat kun je met dat erfgoed doen in de hulpverlening als dusdanig?' en 'wat doen we met ons erfgoed als het gaat over onze zorg begrijpen en zien wat daar de historische achtergronden zijn?'.

Bart Caron (Groen): Bedankt, minister. Ik wil van mijn kant, vanuit de culturele invalshoek, de andere kant belichten. Ik vind dat de culturele wereld ook heel erg veel aandacht moet hebben voor mensen die zorg nodig hebben, voor mensen die misschien niet de mogelijkheden hebben om op eigen kracht aan cultuur deel te nemen, musea te bezoeken of archieven te besnuffelen, maar die er wel toegang toe moeten hebben, die misschien minder de intellectuele capaciteiten hebben of niet de fysieke mogelijkheden hebben om dat te doen. Dat is een verantwoordelijkheid die de culturele sector moet opnemen, want die is ook deel van die vermaatschappelijking.

Ik denk dat de cultuursector al veel stappen gezet heeft, maar er nog veel bij moet kunnen zetten. We kunnen samenwerken vanuit die beide sectoren om de levenskwaliteit van heel veel mensen en de vrije tijd van heel veel mensen heel erg zinvol in te vullen. Cultureel erfgoed heeft, zeker als het gaat over mensen met een stoornis of mensen met dementie, een heel belangrijke therapeutische waarde. Ook die kant wil ik belichten. Daar moeten die culturele actoren ook aandacht voor hebben.

Wij hopen dus dat we straks, op het moment dat die adviezen op de tafel van de regering komen en er ook een beslissing voor die brede cultureelerfgoedsector kan komen, op uw steun mogen rekenen.

De voorzitter: De heer Persyn heeft het woord.

Peter Persyn (N-VA): Bedankt, collega Caron, voor de interessante vraag. Ik denk dat erfgoed, zowel roerend als onroerend, een goed huwelijk kan vormen met de zorg. U hebt terecht de projecten aangehaald rond personen met dementie, jongere of oudere personen met dementie. De minister weet dat dat thema mij erg nauw aan het hart ligt. Er zijn tal van projecten in Vlaanderen die daar al op inzetten. Ik denk aan het project in de hoofdstad van het mooie Limburg, '(H)Eerlijk op stap met personen met dementie in Hasselt en Zonhoven', een soort van onderdompeling in de heemkundige en charmante plekjes van Limburg. Maar ook Aalbeke doet eraan mee, en Sint-Amandsberg bij Gent. En ook in de Rupelstreek is er zo'n project waarbij de heemkundige kring wordt ingeschakeld.

We hebben in het verleden met de VIPA-regeling (Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden) vaak de oversubsidiëring gehad van zorginfrastructuur. Daar was de verplichting dat kunstwerken werden opgehangen, zowel in woonzorgcentra als in ziekenhuizen. Als je nu in een hal van een ziekenhuis komt, val je bijna omver van de prachtige kunstwerken die daar waren. Er stond een heel hoog kostenplaatje tegenover. Zowel qua regelgeving als qua financiering kan er in samenspraak tussen Welzijn en Erfgoed gezocht worden naar een regelluw kader.

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): De realiteit is inderdaad dat cultuur en erfgoed mensen samenbrengt. En zorg kan daarin een belangrijke rol spelen.

Want mensen die geconfronteerd worden met ziekte, met zorg, kunnen zich via cultuur en erfgoed vervolmaken in onze maatschappij.

Minister, ik hoop, net zoals de heer Caron, dat u daar volop op inzet en dat u de nodige middelen wilt vrijmaken om de zorg van onze maatschappij op cultureel vlak verder te ondersteunen.

Minister Jo Vandeurzen: Collega's, wanneer we over middelen spreken, moeten we natuurlijk altijd met twee woorden spreken. Als we over levensvisies willen spreken, is elk concreet voorstel een goed voorstel dat we zeker moeten onderzoeken.

Ik kom nog eens terug op mijn basishouding. Ik merk dat er vanuit de welzijns- en zorgsector steeds meer wordt gezocht naar raakvlakken en opportuniteiten in andere sectoren. Vandaag spreken we over erfgoed. Ik kan alleen maar bevestigen wat een aantal onder u hebben gezegd: er bestaan daarrond schitterende projecten. En er zijn niet alleen projecten, maar zelfs organisaties die daar duurzaam mee bezig zijn. Maar ik zou dat ook kunnen zeggen als het over natuur en welzijn gaat. Je ziet duidelijk dat er in onze sectoren wordt gezocht naar verbinding met andere sectoren. Dat is een piste die we absoluut moeten ondersteunen en waarderen. Vanuit het welzijns- en zorgstandpunt is dat absoluut te ondersteunen.

En als zou blijken dat een VIPA-reglementering daarvoor een instrument kan zijn, dan zijn wij natuurlijk de eersten om in overleg met collega Gatz te bekijken wat daar de mogelijkheden zijn. Dat lijkt me evident. Als we samen als regering hiervan een prioriteit willen maken, moeten we ook bekijken hoe dat vanuit ons beleidsdomein mee kan worden ondersteund.

Bart Caron (Groen): Minister, ik dank u voor uw betrokkenheid bij dit thema. Ik meen ook te mogen denken dat de omgang met cultureel erfgoed voor veel mensen die vandaag zorgbehoevend zijn een heel grote meerwaarde kan betekenen. Ik reken dan ook op de Vlaamse Regering dat ze die beide dimensies met evenveel waarde en waardering in het hart zal dragen als er straks beslissingen moeten worden genomen. Ik dank u. (*Applaus bij sp.a en Groen*)

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Jean-Jacques De Gucht aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over het belang van innovatie voor de erfgoedsector

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): U merkt het: het erfgoed komt in alle sectoren voor, omdat het mensen samenbrengt. Als u weet dat er per directe tewerkstelling in de erfgoedsector 26 indirecte tewerkstellingsplaatsen komen, als we weten dat die erfgoedsector ook zorgt voor ongelooflijke mogelijkheden wat betreft toerisme, dan is het zeker en vast belangrijk dat ook in die erfgoedsector de nodige innovatie gebeurt, dat we naar een verdere digitalisering gaan. Daar moet echt op worden ingezet. Want ook voor die culturele promotie naar het buitenland van onze erfgoedsector is het heel belangrijk dat er verder wordt ingezet op die digitalisering. Daarnaast moet er ook worden ingezet op de bewaaromgeving. In musea, maar ook in ander erfgoed, is er een fundamentele achterstand wat betreft bewaaromgeving. Die moet naar de toekomst toe worden verzekerd.

Minister, bent u van plan om, vanuit uw beleidsdomein Innovatie, in te zetten op de innovatie binnen die erfgoedsector, om die performanter te maken, zodat die meekan in de 21e eeuw? Want we lopen daar echt een beetje achter. We hopen dan ook dat u met uw collega's zult nagaan op welke manier u daarop maximaal kunt inzetten.

De voorzitter: Minister Muyters heeft het woord.

Minister Philippe Muyters: Ik zou heel snel en to the point kunnen antwoorden: ja, ik zal met mijn collega's, zowel Sven Gatz als Geert Bourgeois samenzitten om te zien wat daarrond nog verder kan gebeuren.

Maar ik denk dat u een wat uitgebreider antwoord wilt. U weet dat mijn wetenschaps- en innovatiebeleid bottom-up werkt. Ik vind dat het aan musea, aan erfgoeddiensten is om een beleid uit te stippelen. Zij moeten ook bekijken op welke manier langs de ene kant digitalisering en langs de andere kant innovatie daar deel van kunnen uitmaken. En als zij dan projecten hebben en willen indienen, en als die echt innovatief zijn – digitalisering op zich, hoort die bij wetenschapsbeleid of bij innovatie? – of als die onderzoek betreffen, dan kunnen zij terecht bij hetzij mijn instrumentarium van het Agentschap Innoveren en Ondernemen, hetzij bij het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek (FWO).

We hebben zo wel een aantal mooie voorbeelden. Onder meer in de Plantentuin Meise hebben we een van de grootste en mooiste herbariums ter wereld. In een eerste fase gaan we de meest zeldzame stukken digitaliseren. Er is nu net een tweede project goedgekeurd, daardoor zullen 4 miljoen stuks worden gedigitaliseerd. We zien al het effect van die eerste fase. In twee jaar tijd is het aantal mensen dat dat is gaan raadplegen voor onderzoek van 300.000 naar 600.000 gestegen.

Ik geef u een tweede voorbeeld. Het instituut Alamire is bezig met de collectie polyfonische muziek. Zij hebben een digitalisering van en onderzoek op die muziek gedaan. Ook dit onderzoek krijgt FWO-steun, dus niet alleen de digitalisering. Doordat de digitalisering gekoppeld is aan onderzoek, geeft het FWO steun.

Op een totaal ander vlak hebben we in het verleden steun gegeven met het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium rond restauratietechnieken. Ook daar kan men innovatief zijn.

Alles bij elkaar, we hebben in het verleden al projecten gesteund en we zijn bereid om te kijken met de collega's of daar nog iets extra kan gebeuren naar musea en erfgoeddiensten.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Ik dank u hartelijk voor uw antwoord, minister. U hebt to the point geantwoord, zowel in uw eerste als in uw tweede tussenkomst. Ik had gehoopt dat uw voorganger dat over euthanasie op een even directe manier had gedaan, maar dat daar gelaten.

Ik vind het heel positief. Het is misschien ook interessant, minister, om te kijken in welke mate uw departement kan gaan samenzitten met de erfgoedsector om te zoeken naar mogelijke samenwerking met de universiteiten en dergelijke. Via die samenwerking zou men projecten kunnen ondersteunen, zodat we een meer performante erfgoedsector krijgen op het vlak van innovatie.

De sector innovatie geven creëert mogelijkheden. U haalt de Plantentuin Meise aan, het aantal raadplegingen steeg van 300.000 naar 600.000. Ik ben ervan overtuigd dat als we op een goede manier inzetten op innovatie in onze erfgoedsector we dat verder kunnen uitbreiden en meer publiek trekken. Dat is toch waarvoor we het allemaal doen: zorgen dat het herkenbaar is en bij het grote publiek bekend is zodat de mensen ervan kunnen genieten.

De voorzitter: Mevrouw Maes heeft het woord.

Lieve Maes (N-VA): Een aanvulling, het project in de Plantentuin Meise zat voor op schema. Een deel ervan is zelfs geoutsourcet naar een maatwerkbedrijf. Het

was indrukwekkend om dat te zien, er is zelfs belangstelling vanuit Kew Gardens in Londen geweest. Dit is een heel mooi voorbeeld.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (sp.a): Inderdaad, de Plantentuin Meise doet goede zaken. In een totaal andere sector gebeuren momenteel ook heel veel nodige innovaties. Ik haal een voorbeeld aan op het vlak van ons Vlaams audiovisueel erfgoed.

We hebben het Vlaams Instituut voor Archivering (VIAA). Zij hebben na de besparingen vandaag een enorme doorstart gemaakt. Ze hebben al 3 miljoen Vlaamse audiovisuele erfgoedobjecten gearchiveerd voor een totaal van 10 petabyte. Dat is gigantisch veel. Maar ze kunnen nog veel meer, en momenteel werken zij hard rond de innovatie van metadata om aan de vraag te beantwoorden. Als mensen op zoek gaan naar materiaal zouden ze dat heel snel, dankzij die metadata, kunnen vinden.

Minister, hebt u al samengezeten met het VIAA om te kijken hoe u hen bij deze belangrijke opdracht verder kunt helpen?

Minister Philippe Muyters: Mevrouw Segers, zelf heb ik in elk geval niet met hen samengezeten. Dat is ook niet direct nodig. Mijn filosofie is: dit gaat bottom-up. Ze zijn altijd welkom, ze weten dat, om hun manier van werken voor te stellen. Het is projectmatig, dat kan worden ingediend. We hebben de nodige objectivering in het proces gestoken om te beoordelen of iets innovatief genoeg is en dergelijke. Innovatieve projecten komen in aanmerking voor de instrumenten en we kunnen kijken op welke manier het kan worden ondersteund. Maar ik blijf zeggen dat digitaliseren op zich niet innovatief is.

Er moeten ook andere stappen worden gezet, zoals wetenschappelijk onderzoek dat eraan wordt gekoppeld, om het mogelijk te maken om het innovatief wetenschappelijk onderzoek te ondersteunen. Dat geldt evengoed voor de audiovisuele sector als voor de erfgoedsector.

Collega Maes, u hebt gelijk. Ik denk dat het een heel mooi project is. Ik ben heel blij dat ik twee jaar geleden zelf de eerste stukken heb mogen inscannen. Als je ziet op welke manier het herbarium nu ontsloten is, dan is het wel een knappe prestatie. Het is goed dat het effectief is gebeurd.

Collega De Gucht, zoals ik al zei, zal ik met de kabinetten van de collega's samenzitten om hen duidelijk te maken dat ook voor hun sector in de erfgoed- en kunstensector mogelijkheden zijn om binnen Innovatie en Wetenschappelijk Onderzoek de nodige ondersteuning te krijgen. Het is aan hen om met hun sector verder aan tafel te zitten en na te gaan wat er kan worden ingediend.

Ik ben dus graag bereid om daarin verder te gaan en overleg te plegen.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik hoop dat het een positief gevolg kent in de toekomst en dat we ervoor kunnen zorgen dat er een mooie ontsluiting is van de erfgoedsector, zeker als je kijkt naar het voorbeeld in Meise, en dat innovatie verder zijn weg kan vinden. (*Applaus bij Open Vld en van Bart Caron*)

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Axel Ronse aan Joke Schauvliege, Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, over de MER-plicht voor stedenbouwkundige verordeningen, naar aanleiding van een recent arrest van het Europees Hof van Justitie

De voorzitter: De heer Ronse heeft het woord.

Axel Ronse (N-VA): Minister, er is een probleem. Vorig jaar dacht ik dat ook al eventjes. Er is zoiets als een stedenbouwkundige verordening, een instrument waarmee overheden, gemeenten, provincies, Vlaanderen, een kader kunnen maken waar tegenover vergunningsaanvragen worden beoordeeld. Bijvoorbeeld als je een huis bouwt, moeten er minstens zoveel parkeerplaatsen zijn, er zijn oppervlaktennormen enzovoort. Bijna elke vergunning wordt afgewogen tegenover zo'n verordening.

De Raad van State heeft vorig jaar, naar aanleiding van een beroep tegen een bouwvergunning, gezegd dat zulke verordeningen, vooraleer ze worden gemaakt, moeten worden getoetst aan de effecten die ze hebben op het milieu, zoniet zijn ze nietig. Ik had u daar een schriftelijke vraag over gesteld. U zei: 'Neen, ik heb het met mijn administratie onderzocht. We moeten ons daar geen zorgen over maken.'

Nu heeft men dit aangevochten naar aanleiding van een verordening in het Brussels Hoofdstedelijke Gewest over de Europawijk. De Raad van State heeft advies gevraagd bij het Europees Hof van Justitie en dat heeft gezegd dat elke verordening, elk afwegingskader waartegenover een vergunning moet worden beoordeeld, moet worden voorafgegaan door een milieueffectenrapport. Als dat zo is, kan dat bijzonder problematisch zijn, want wat moet een gemeente dan doen met vergunningsaanvragen tegenover zo'n verordening waar geen milieueffectenrapport voor is gemaakt, of mogen zij nog nieuwe maken? Kortom, het kan een serieuze crisis veroorzaken op vlak van ruimtelijke ordening.

Minister, hebt u daarop al geanticipeerd? Bent u daar al mee bezig?

De voorzitter: Minister Schauvliege heeft het woord.

Minister Joke Schauvliege: Collega Ronse, het klopt dat in juni het Europees Hof van Justitie een uitspraak heeft gedaan op basis van een prejudiciële vraag. De vraag ging over een Brusselse gewestelijke stedenbouwkundige verordening. Wat zegt het Europees Hof van Justitie? Het zegt dat je zo'n verordening moet zien als een plan, een plan dat in het kader van de MER-richtlijn ook plan-MER-plichtig is. Er moet eigenlijk een milieueffectenrapportage worden opgemaakt voor zo'n verordening definitief kan worden aangenomen.

Tot vandaag gingen we ervan uit dat dit niet zo was en hebben wij de regelgeving correct toegepast, denk ik.

Dit kan zeer verregaande gevolgen hebben als er inderdaad bij de toepassing bij ons wordt geoordeeld dat de verordeningen eigenlijk onwettig zijn.

Wat is de situatie vandaag? Er zijn een aantal beroepen lopende die daarop zijn gebaseerd, zowel bij de Raad van State als bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen. Het is heel belangrijk dat wij die uitspraken afwachten. Als dat wordt doorgetrokken, dan moeten wij actie ondernemen naar de bestaande stedenbouwkundige verordeningen.

Wat doen wij al op dit moment? Bij de nieuwe verordeningen zullen we al verantwoordelijkheid nemen en daarop anticiperen en het voorzorgsprincipe toepassen. We zullen ervoor zorgen dat ze aan een plan-MER worden onderworpen. Voor de bestaande verordeningen wachten wij de uitspraken af van de Raad van State en de Raad voor Vergunningsbetwistingen. Als er uitspraken zijn in de zin dat ze

onwettig zijn, dan zullen deze moeten worden herzien, zal er een plan-MER moeten worden opgemaakt die als basis kan dienen om er een vergunning op te baseren.

Axel Ronse (N-VA): We zitten op dit vlak met een serieus probleem in Vlaanderen, zeker als het gaat over nieuwe vergunningsaanvragen. Deze kunnen worden behandeld op basis van wat mogelijk later zal blijken, en nu al volgens het Europees Hof van Justitie, onwettige verordeningen te zijn. Dat is een probleem. Dit is een soort crisis, maar, meer nog, het kan een doos van Pandora worden, want het Europees hof heeft eigenlijk gezegd dat aan alles wat een soort van afwegingskader vormt, een plan-MER moet voorafgaan.

Er zijn nog zaken, buiten verordeningen, die zo'n afwegingskader zijn. Ik denk maar aan een principieel akkoord (priak) om woonuitbreidingsgebieden aan te snijden. Kan dit nu nog? Is dat nog rechtsgeldig? Trouwens tussen haakjes, woonuitbreidingsgebieden zijn niet altijd even interessant om aan te snijden. Ik denk ook aan omzendbrieven. U hebt er onlangs een goede geschreven 'Bebouwd en onbebouwd gebied', waar u aan gemeenten en steden zegt om soepeler om te gaan met vergunningsaanvragen in bebouwd gebied en wat terughoudender te zijn in onbebouwd gebied. Zijn al deze zaken nog rechtsgeldig? We zitten hier met een doos van Pandora op het vlak van ruimtelijke ordening.

De voorzitter: De heer Ceyssens heeft het woord.

Lode Ceyssens (CD&V): Toen ik deze uitspraak vernam, was ik net als de heer Ronse ongerust en vroeg ik me ook af of we überhaupt nog iets kunnen doen in de toekomst als we elk richtinggevend kader of afwegingskader aan een milieu-effectenrapport zullen moeten onderwerpen.

Minister, het gaat hier over de toetsing aan het MER, dus Europese wetgeving. De heer Ronse zegt dat dit een probleem is in Vlaanderen. Ik kan mij voorstellen dat dit bij uitbreiding een probleem is in andere Europese lidstaten. Hebben we er een zicht op of deze problematiek ook bestaat in andere Europese lidstaten en kunnen we daar lessen uit leren?

De voorzitter: Mevrouw Peeters heeft het woord.

Lydia Peeters (Open Vld): Ik wil eerst kort reageren op wat de heer Ronse zegt over dat er ook goede omzendbrieven zijn. Hij verwees specifiek naar de omzendbrief 'Bebouwd en onbebouwd gebied'. U weet dat daaromtrent ook een procedure hangende is voor de Raad van State. Ik denk dus persoonlijk dat dit geen zo'n goede omzendbrief was.

Dit kan inderdaad een doos van Pandora openen. De toekomst zal dit moeten uitwijzen. Wat dat betreft, steun ik de minister in haar antwoord. We moeten wel optimaal kiezen voor vereenvoudiging, zeker wat betreft stedenbouwkundige voorschriften en dergelijke. De heer Ceyssens maakte terecht de bedenking dat dit niet louter een Vlaamse materie is. We moeten allemaal aan hetzelfde zeel trekken zodat er administratieve vereenvoudiging kan zijn.

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (sp.a): Ik deel de ongerustheid. Ik betwijfel of we er een idee van hebben hoeveel verordeningen er in principe op dit moment kaduuk zouden kunnen worden op basis van dit arrest. Het zouden er een ongelofelijke massa kunnen zijn. Het gegeven dat u al aanbeveelt om toekomstige verordeningen te onderwerpen aan een plan-MER, betekent ook wel dat u al vooruitloopt, en terecht, op wat gaat komen.

Ik denk dus dat dit een grote oefening zal worden, vooral ook omdat het Hof er in het arrest als een van de motivaties op wijst dat een aantal van die vorderingen

effect zullen hebben op de uitstoot en op de luchtkwaliteit, in dit concrete geval rond de stad. Zowat alle bouwverordeningen en zeker ook principiële akkoorden – waar ik trouwens principieel tegen ben, maar dat is nog iets anders – hebben hoe dan ook, vanwege hun verkeershinderend effect, gevolgen voor de luchtkwaliteit. Wordt daar rekening mee gehouden? Of is dat ook iets nieuws?

De voorzitter: Mevrouw Pira heeft het woord.

Ingrid Pira (Groen): Zonder concreet op de inhoud van de vraag in te gaan, wil ik het even hebben over de politieke praktijk, collega's. Mijnheer Ronse, u voelt zich bezorgd. Mijnheer Ceyssens, u bent ongerust. Ik hoor dingen als: 'Misschien wordt de doos van Pandora geopend.' Minister, als u rekening had gehouden met eerdere opmerkingen, onder andere van de Raad van State, en daarop was ingegaan, dan was dit misschien niet gebeurd.

Ik verwijs ook naar wat onlangs in de pers kwam: vorig jaar hebt u tot twee keer toe geen rekening willen houden met de opmerkingen van de Raad van State over het feit dat men, om in beroep te gaan tegen een vergunning, bezwaar moet indienen tijdens het openbaar onderzoek, wat indruist tegen het verdrag van Aarhus. U bent tot twee keer toe ingegaan tegen een zeer goed gemotiveerd advies van de Raad van State. Een aantal milieuorganisaties zijn dan naar het Europees Grondwettelijk Hof getrokken. Als zij gelijk krijgen, zal ik de eerste zijn om hetzelfde te zeggen: u had rekening moeten houden met de Raad van State.

Minister Joke Schauvliege: Mevrouw Pira, wat u zegt, heeft helemaal niets te maken met wat hier op de tafel ligt. Het gaat hier over een totaal andere, nieuwe interpretatie van het Europees Hof van de MER-richtlijn. Dat heeft niets te maken met nieuwe regelgeving of met regeltjes die wij naast ons neerleggen. Het is ook geen problematiek die zich alleen in Vlaanderen voordoet. Het gaat hier over een Brusselse stedenbouwkundige verordening, maar het is iets wat zich in heel veel lidstaten binnen Europa voordoet. Ook daar houdt die interpretatie – en vroeger was dat niet zo – namelijk in dat elke richtlijn die gemaakt wordt ineens beschouwd moet worden als een plan dat ook plan-MER-plichtig is. Dat is dus een nieuwe interpretatie, die zeer verregaande gevolgen kan hebben.

Daarom zijn we op het Europese niveau het debat aangaan met de Europese Commissie om te bekijken hoe we hier toch een oplossing voor kunnen vinden. Als je dat gaat doortrekken, dan is het namelijk bijna niet meer werkbaar om een aantal van die instrumenten te hanteren en ermee aan de slag te gaan. Dit gaat dus veel verder en heeft niets te maken met het feit dat wij hier in Vlaanderen iets naast ons zouden hebben neergelegd. Dit is een nieuwe, verdergaande interpretatie, die voor ons zeer verregaande gevolgen kan hebben.

Het is niet zo dat dit probleem zich vandaag direct zeer acuut voordoet. We zullen eerst afwachten wat de interpretatie van de Raad van State is en wat de Raad voor Vergunningsbetwistingen daarover zegt. Ik ben daarnet het engagement aangegaan dat wij het voorzorgsprincipe zullen toepassen. Als er verordeningen komen die inderdaad onder de bepalingen vallen van die MER-richtlijn en als een plan kunnen worden beschouwd, conform de uitspraak van het Hof van Justitie van Europa, dan zullen wij daar uiteraard ook het plan-MER op toepassen om in de toekomst zeker geen discussies te hebben.

Collega's, nogmaals: dit gaat heel ver. Dit heeft eigenlijk tot gevolg dat we inderdaad een administratieve verzwaring hebben, maar dat er ook tal van procedures ingeleid kunnen worden. Wij hopen dus dat het niet zo'n vaart zal lopen. Het is echter wel een groot potentieel risico.

Axel Ronse (N-VA): Minister, u hebt niet geantwoord op mijn vraag of deze zaak gevolgen zal hebben voor andere instrumenten als de priaks en omzendbrieven. Ik zal u die vraag later opnieuw stellen.

De procedures voor de verordeningen zullen nu wat verzwaard worden door uw voorzorgsprincipe, maar ik denk dat we niet anders kunnen. Fundamenteel is echter dat ondernemers vandaag in Vlaanderen vergunningsaanvragen indienen waarvan ze niet zeker zijn dat ze rechtsgeldig worden behandeld. Dat is voor mij wel een acuut probleem, minister.

Ik denk wij hier met het parlement ook in actie moeten schieten. Ik zal in de commissie Ruimtelijke Ordening voorstellen om de administratie een hoorzitting te laten organiseren om na te gaan welke types verordeningen allemaal in het vizier zijn, zodat we tenminste weten wat de impact is van dit verhaal.

We kunnen dan nagaan op welke manier dat kan worden geremedieerd. Minister, mijn fractie steunt elke actie van u om die rechtszekerheid erin te krijgen, want burgers hebben recht op een rechtszekere behandeling van hun vergunningsaanvraag.

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Katia Segers aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over het belang van een sterke erfgoedsector voor de internationale reputatie van Vlaanderen

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (sp.a): Minister-president, zowel ons roerend als ons onroerend erfgoed speelt een grote rol in de geschiedenis, de identiteit en het imago van onze regio en van ons land. Dat is een open deur intrappen, maar ik denk dat we vandaag dat punt heel duidelijk willen maken, want we durven het weleens te vergeten.

Erfgoed is wat ons fier maakt op Vlaanderen, op een regio of op een gemeente. Ik denk dan aan de Menenpoort in Ieper, aan Bokrijk, het historisch centrum van Brugge. Dat zijn allemaal zaken waar men wereldwijd voor naar ons land komt, naast ons bier en onze chocolade. Dat is een belangrijk visitekaartje om onze culturele reputatie hoog te houden.

2018 is het Europese Jaar van het Cultureel Erfgoed, en dit jaar wordt er extra aandacht gevraagd voor de diversiteit en de rijkdom van alle soorten erfgoed in Europa. Minister-president, Vlaanderen mag dan wel een kleine regio zijn, maar internationaal kan het wel degelijk het verschil maken in deze troebele tijden, vooral omdat onze erfgoedsector en onze musea zeer waardegedreven aan het werk gaan. Zij stellen onze fundamentele waarden, onze humane waarden, de waarden van de verlichting heel centraal.

Zorg voor ons erfgoed zorgt er ook voor dat we onze verantwoordelijkheid nemen op internationale fora. De UNESCO is daar een absoluut belangrijk forum. In tegenstelling tot de Verenigde Staten mag ik er hopelijk toch van uitgaan dat wij in Vlaanderen onze rol binnen de UNESCO heel prioritair stellen. Het Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed (FARO) neemt vandaag heel actief die rol op om samen met de UNESCO onze functie daarin te vervullen.

Minister-president, hoe evalueert u vandaag de initiatieven, de werking en de manier waarop onze Vlaamse musea en erfgoedinstellingen hun rol spelen in het hoog houden van onze internationale culturele reputatie en het naleven van de internationale culturele verdragen? Op welke manier kunnen volgens u bijkomende stappen worden gezet om die rol nog te versterken?

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Mevrouw Segers, het is inderdaad het Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed, en net als u deel ik de mening dat we trotser moeten zijn op ons erfgoed. Ik draag die boodschap nu al jaren uit als minister van Onroerend Erfgoed. Ik probeer meer bewustzijn en meer trots te creëren voor ons erfgoed op alle mogelijke vlakken. Ik doe dat binnenlands maar ook op internationaal vlak.

Inzake onroerend erfgoed spelen wij een belangrijke rol in de UNESCO. Wij doen dat ook in onze buitenlandse betrekkingen met Mozambique, Cuba en Syrië, waar we zeer actief zijn in het helpen bewaren, beschermen en restaureren van bedreigd of vernietigd erfgoed. In het kader van het Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed hebben minister Gatz en ikzelf initiatieven genomen. Vorige week heb ik daarover een vraag om uitleg gekregen en heb ik tekst en uitleg gegeven bij alle projectoproepen die we hebben gelanceerd. Ikzelf en minister Gatz hebben daar ook een schriftelijke vraag over gekregen en beantwoord.

Uw concrete vraag gaat over roerend erfgoed, waar ik niet voor bevoegd ben, het gaat over de musea en de erfgoedinstellingen. Dat zijn de archieven en de expertisecentra.

Ik heb me dus gericht tot collega Gatz met de vraag of daarvan een evaluatie bestaat. De onmiddellijke reactie was dat daar bij het weten van zijn kabinet geen evaluaties van bestaan. Ik kan dus op dit ogenblik ook niet antwoorden op uw vraag of daar evaluaties van bestaan en welke specifieke rol die erfgoedinstellingen die roerend zijn, dus de musea, spelen. Ik zal wel vragen aan collega Gatz – ik heb dat ook met hem afgestemd – of hij de mogelijkheid ziet om daar een evaluatie over te laten doen. Hij kan daar ook niet meteen op antwoorden, dat zijn ook belangrijke beleidsbeslissingen, maar de vraag is hem gesteld of zal worden gesteld. Ik heb er contact over opgenomen. Als daar dus meer nieuws over is, dan zult u er ongetwijfeld van op de hoogte worden gebracht.

Katia Segers (sp.a): Minister-president, dank u wel voor de bereidheid om te bekijken wat er ter zake verder kan gebeuren, want onze erfgoedinstellingen zijn wel degelijk heel belangrijke hefboomen om onze maatschappij meer participatief, kritisch en humaan te maken. Die erfgoedinstellingen werken immers niet voor zichzelf. Die werken precies voor die samenleving en spelen daar ook een belangrijke rol in.

Dat is eigenlijk de insteek van onze friendly fire. Je kunt vaak vanuit erfgoed meer realiseren dan op het beleidsterrein. Minister Vandeuren verwees naar Museum Dr. Guislain, maar er is bijvoorbeeld ook de rol van Kazerne Dossin. We kunnen de rol niet onderschatten die die speelt. Inzake herinneringsgeschiedenis is die vandaag cruciaal, in een tijdperk waarin het ineens aanvaardbaar blijkt dat we kinderen in kooien steken. Die instellingen spelen een belangrijke rol ter zake. Die erfgoedsector staat dus te springen om maatschappelijk dat verschil te maken. We moeten hen ondersteunen in die vraag naar die grotere maatschappelijke betrokkenheid.

En dan zijn er natuurlijk ook onze federale culturele en wetenschappelijke instellingen. Daar zitten we met de situatie dat er lekkende daken zijn. Minister-president, bent u bereid om met de Vlaamse Regering een extra inspanning te doen om onze erfgoedinstellingen, de Vlaamse, maar ook die paar federale, maximaal te ondersteunen?

De voorzitter: Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): Minister-president, u haalde het al eventjes aan: vorige week lanceerde u samen met uw collega, minister Gatz, die campagne Wiki Loves Heritage. Dat vond ik een zeer mooi initiatief om ons Vlaamse erfgoed, onze eigenheid nog meer in de kijker te zetten. Zoals collega Segers zei,

onze regio is een kleine regio, maar wel een heel rijke regio. Ik wil hier dan ook een aantal mensen bedanken: de vrijwilligers die elke dag in het veld staan, die ons erfgoed elke dag helpen bewaren, helpen onderhouden, in de schijnwerpers zetten, de intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten (IOED's) de vzw Herita en de diverse erfgoedverenigingen. Het agentschap Onroerend Erfgoed, om het daar eens eventjes over te hebben, overlegt geregeld met andere lidstaten en regio's. Niet alleen vanwege het Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed, maar bij alle initiatieven wordt ook nauw samengewerkt met onze musea en onze erfgoedinstellingen. Ik denk ook aan de samenwerking tussen FARO en Herita in het kader van het Europees Jaar van het Cultureel Erfgoed. Is uw administratie op dit moment vertegenwoordigd op de European Cultural Heritage Summit in Berlijn, die nog loopt tot 24 juni, en welke boodschap zal die daar brengen?

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): Minister-president, ik ken uw warm hart en uw belangstelling voor het onroerend erfgoed, van in de commissie en de voorbije jaren. Ik weet dat die niet geveinsd is. Ik denk dat het cultureel erfgoed van dezelfde orde is. Als we kijken naar de topmusea en de topstukken in het buitenland, dan hebben wij collecties die zonder enige moeite de wereldtop bereiken en hebben bereikt en waar we goed zorg voor moeten dragen. Alleen zitten we met het probleem dat die instellingen van ons dat doen met heel weinig middelen, en soms met een te grote bescheidenheid, als we internationaal mee willen kunnen blijven met de wereldtop. Ik denk bijvoorbeeld aan In Flanders Fields, aan de herinnerings- en vredeseducatie van GoneWest, aan de herdenking van '14-'18 enzovoort. Dan denk ik dat we in de toekomst moeten blijven investeren in die zorg voor dat erfgoed, in de diversiteit ervan.

Minister-president, ik mag hopen dat u als leider van deze regering dat straks, als het ter tafel komt, mee zult steunen.

Minister-president Geert Bourgeois: Voorzitter, nog eens, de initiële vraag ging natuurlijk over onze musea en onze erfgoedinstellingen. Erfgoedinstellingen vallen ook onder de bevoegdheid van minister Gatz. Dat zijn de archieven en de expertisecentra. Ik heb dat bij hem bevestigd. De bijkomende vragen die collega Caron onder andere stelt, gaan ook over de grotere steun voor en opwaardering van onze museale instellingen, die inderdaad top zijn. Dat deel ik met u. Ik zal uw boodschappen meenemen. Ik zal dit bezorgen aan collega Gatz, die ongetwijfeld met heel veel belangstelling aan het luisteren is naar een vraag die over zijn bevoegdheid gaat.

Kan er internationaal een tandje bij worden gestoken? In algemene termen kun je altijd zeggen dat er een tandje bij kan worden gestoken, dat we ons nog meer kunnen profileren, dat we onze excellentie, die we vaak hebben, nog beter kunnen tonen. Maar in het algemeen, zeker als ik spreek over onroerend erfgoed, waar de vraag ook gedeeltelijk over gaat, denk ik dat Vlaanderen internationaal zeer actief is. Wij hebben als eerste een internationale bijeenkomst gehouden voor alle steden die geconfronteerd zijn met de problemen van de erkenning als UNESCO Werelderfgoed, wat een weerslag heeft op de mogelijkheid tot nieuwbouw of verbouwing in een perimeter rond het Werelderfgoed. Wij zijn zeer actief in UNESCO. Wij zijn daar ook zeer sterk voor gewaardeerd. Vlaanderen is wereldwijd de negende grootste donor. Zoals ik al zei, nemen we dat ook mee in ons internationaal beleid.

De concrete vragen met betrekking tot de musea en de erfgoedinstellingen zal ik overbrengen aan collega Gatz. Ik ben er blij om dat in dit halfroond en ook in de commissie, er altijd een trotse gedeelte inzet is voor ons erfgoed. Ik kan alleen spreken over mijn ervaringen als minister van Onroerend Erfgoed: over partijgrenzen heen, over meerderheid en oppositie heen is er altijd een heel grote steun voor. Dus mijn dank en waardering voor wat hier gezegd wordt.

Collega Van Werde, helaas, ik kan niet meteen antwoorden op uw vraag of er in Berlijn een actieve deelname is. Ik hoop het, ik ben het niet zeker, maar ik zal me informeren. Als ik daar een antwoord op heb, zal ik u dat bezorgen.

Katia Segers (sp.a): Minister-president, ik richt me natuurlijk tot u omdat u ook minister-president bent. We weten dat de grens tussen roerend en onroerend erfgoed niet altijd heel duidelijk is.

De insteek van onze 'friendly fire' is het belang dat we hier vanop alle banken willen meegeven aan de Vlaamse Regering om het op te nemen voor de erfgoedsector. Martha Nussbaum heeft veel zinnige zaken gezegd. Zij zegt ook, en dat is een heel belangrijke, dat je de welvaart van een land niet alleen afmeet aan de economische welvaart. Een land is pas echt welvarend, zegt ze, als het geestelijk en lichamelijk gezond is, als mensen toegang hebben tot onderwijs en cultuur. Erfgoed is een echte belangrijke sector, een bouwsteen voor een humane samenleving. Erfgoed en musea hebben een enorm potentieel om andere beleidsterreinen te versterken. Die instellingen staan te popelen, minister-president, om dat te doen. De oproep vanuit sp.a is om dat gewoon te doen. We rekenen erop dat de Vlaamse Regering voluit zal gaan en de erfgoedsector het nodige extra duwtje in de rug zal geven. *(Applaus bij sp.a, CD&V, Open Vld en Groen)*

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Güler Turan aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de mensenrechten in de Verenigde Staten van Amerika

ACTUELE VRAAG van Rik Daems aan Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed, over de scheiding en opsluiting van migrantenkinderen in de VS

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Güler Turan (sp.a): Collega's, kinderen sluit je niet op! Kinderen scheid je niet van hun ouders, ongeacht om welke reden dan ook, ongeacht welk land je ook bent! Dat is een grens die je niet mag overschrijden. Dat is de reden waarom ik hier vandaag sta. Je blijft met je poten van kinderen af! *(Applaus bij sp.a en Groen)*

Dit is blijkbaar geen uitzondering. Het is gewoon een praktijk in de Verenigde Staten van Amerika dat kinderen van migranten, illegaal of legaal, whatever, aan de grens worden opgepakt, dat ze van hun ouders worden gescheiden, dat ze worden weggezet in kooien en dat ze op matrassen op de grond slapen met folie erover. Dat zijn de beelden die we de afgelopen dagen allemaal hebben mogen zien. Heel de wereld reageert terecht verontwaardigd. Hier is een rode lijn overschreden die niet door de beugel kan.

Niet alleen dit is er bezig in de Verenigde Staten van Amerika, we hebben ook vastgesteld dat ze hebben beslist om uit de VN-Mensenrechtenraad te stappen. Mensenrechten, daar hechten wij vanuit Vlaanderen heel veel belang aan. In de commissie Buitenlands Beleid discussiëren we daar heel vaak over. Hoe kunnen we daar vanuit Vlaanderen toe bijdragen?

Er zijn heel veel veroordelingen gekomen vanuit België, Vlaanderen en vanuit heel de wereld. Ik heb begrepen dat minister Reynders van Buitenlandse Zaken de ambassadeur gaat spreken over deze feiten. Daarna hoorde ik dan weer berichten dat niet minister Reynders zelf gaat, maar zijn kabinetsmedewerker. Vanuit deze verontwaardiging moeten wij met heel de wereld een duidelijk signaal geven dat dit onaanvaardbaar is.

Minister-president, hoe zal dit onze relatie met de Verenigde Staten van Amerika beïnvloeden? Wat gaat u als minister-president doen met deze nieuwe feiten? *(Applaus bij sp.a en Groen)*

De voorzitter: De heer Daems heeft het woord.

Rik Daems (Open Vld): Collega's, minister-president, er is niet veel nodig in de samenleving om haar menselijkheid te verliezen. Er is niet veel nodig om een gebrek aan moraliteit om te zien slaan in een soort van egocentrisme, dat op zijn beurt al snel omslaat in haat. Er is spijtig genoeg niet veel nodig voor mensen om zich als beesten te gedragen. Wat mij betreft is een kind van een moeder wegnemen en in een kooi steken, beestachtig. Punt aan de lijn.

Minister-president, mijn opmerking is heel eenvoudig: wanneer de gedegouteerden het hoofd wenden, blijven alleen de degoutanten over. Wat wilt u doen om deze beestachtige manier van handelen vanwege de leider van de 'free world' op een heel harde manier aan de kaak te stellen? *(Applaus bij Open Vld, sp.a en Groen)*

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Laat me heel duidelijk zijn: dit is onmenselijk beleid. Bij mij als mens, als vader, als grootvader krimpt mijn maag bij het beeld dat je voor ogen hebt dat een kind gedwongen gescheiden wordt van zijn ouders, van zijn moeder. Dit is onmenselijk beleid. Het gaat bovendien in tegen artikel 9 van het VN-verdrag inzake de rechten van het kind.

Helaas is er één lidstaat, een belangrijke lidstaat van de VN, uitgerekend de VS, die geen partij is bij dit verdrag. Ook president Obama heeft dit verdrag nooit voor de Senaat gebracht, en dus is dit verdrag juridisch niet van toepassing op de VS. Artikel 9 zegt uitdrukkelijk dat de staten die partij zijn bij het verdrag, moeten waarborgen dat kinderen niet van hun ouders worden gescheiden, tenzij het in het belang is van het kind, uiteraard. Af en toe moeten kinderen helaas op die manier worden beschermd. Juridisch is er dus geen optie via het VN-verdrag.

Ik ga niet de ambassadeur – want die is er nog altijd niet –, maar de zaakgelastigde bij mij roepen. Vandaag is die op het kabinet, niet bij de minister zelf, maar op het kabinet van minister Reynders. Ik had voorgesteld dat ook mijn kabinetsmedewerkers daarbij zouden kunnen zijn, maar dat lukt niet. Ik ga hem zelf hierover convoceren. Meteen hoop ik van de gelegenheid gebruik te kunnen maken om over bredere aangelegenheden dan alleen deze te praten. De handelsrelaties, het Klimaatverdrag, de Iran-deal: er zijn heel wat zaken aan de orde om te bespreken.

Het is mijn vaste wil om de zaakgelastigde – er is alsnog geen geaccrediteerde ambassadeur – uit te nodigen op het kabinet om uitdrukking te geven aan mijn onvrede hierover, waarvan ik meen te mogen zeggen dat die hier in het halfroond wordt gedeeld. Verdrag of geen verdrag, hier zijn grenzen overschreden. Dit zijn beleidsbeslissingen die je niet neemt, nooit, in geen enkele omstandigheid. *(Applaus)*

Güler Turan (sp.a): Minister-president, ik dank u voor uw antwoord. In Vlaanderen en België past enkel een ondubbelzinnige veroordeling van deze feiten door alle democratische partijen. Een veroordeling heb ik niet gehoord, maar ik neem dat de omschrijving als inhumaan een veroordeling is. *(Rumoer)*

Ik ben zeer tevreden dat u de zaakgelastigde persoonlijk zult zien en dat u de veroordeling als een ondubbelzinnig signaal van het Vlaams Parlement zult geven. Ik vind dat heel belangrijk. Dat ook andere zaken aan bod zullen komen, neemt niet weg dat deze feiten nu echt prioritair op uw agenda moeten staan. U moet dit definitief veroordelen om een voorbeeld te stellen. Dit pikken wij van niemand: van kinderen moet men afblijven.

Rik Daems (Open Vld): Minister-president, ik dank u om deze brutaliteit en bestialiteit in mijn ogen wel zeer duidelijk te veroordelen. *(Applaus bij de N-VA)*

U weet dat het Vlaams Parlement een speciaal parlement is: dit is een van de weinige parlementen waarvan leden die in de Senaat zetelen ook in de Raad van Europa zetelen. Ik ben daar zelf fractieleider. Ik heb dit punt reeds toegevoegd aan de agenda van volgende week. Wat mij betreft, kan ik u garanderen dat Vlaanderen met betrekking tot deze bestialiteit in de Raad van Europa het initiatief zal nemen om dit tegenover de observator van de VS op de scherpste manier in de strengste veroordeling om te zetten.

De voorzitter: De heer Van Rompuy heeft het woord.

Peter Van Rompuy (CD&V): Voorzitter, gisteren heb ik, zoals velen, geluisterd naar die opnames van kinderen die al huilend vragen waar hun moeder en vader zijn. Als vader krijg ik daar gewoon koude rillingen van. Alsof dat nog niet erg genoeg is, worden die kinderen en hun wanhoop ook nog eens gebruikt als pasmunt in een politiek steekspel. Nog nooit is deze wereld een beetje veiliger geworden door kinderen van hun ouders te scheiden. We zien nu in de VS wat er gebeurt als het politiek debat ontspoord. Dan ontsporen ook de waarden die aan de grondslag liggen van onze samenleving en van de wijze waarop wij met kinderen omgaan.

Minister-president, die 2000 kinderen moeten zo snel mogelijk met hun ouders worden herenigd. Een kind hoort bij zijn moeder en vader te zijn en niet in een kooi te zitten. Die boodschap mag u gerust in naam van heel Vlaanderen aan de nieuwe Amerikaanse ambassadeur overmaken. *(Applaus bij CD&V, de N-VA, Open Vld, sp.a en Groen)*

De voorzitter: De heer Vanbesien heeft het woord.

Wouter Vanbesien (Groen): Minister-president, ik dank u voor uw in mijn ogen duidelijke veroordeling. Ik sluit me aan bij de emoties van de heer Van Rompuy. Die strategie, voor zover we dit nog een strategie kunnen noemen, wordt niet enkel vanwege een politiek steekspel toegepast. Deze onmenselijke praktijken hebben effectief de bedoeling mensen te ontraden naar de VS te komen. Deze kinderen worden misbruikt voor een politieke agenda waarmee ze absoluut niets te maken hebben. Dit moet zo snel mogelijk stoppen. Dit moet nu stoppen. Ondertussen hebben we met de verschillende democratische fracties een overeenstemming bereikt om deze praktijken straks eensgezind als Vlaams Parlement te veroordelen. *(Applaus bij Groen)*

Minister-president Geert Bourgeois: Mevrouw Turan, ik heb hier natuurlijk niet veel meer aan toe te voegen. Ik denk dat ik in zeer duidelijke bewoordingen heb veroordeeld wat dit onmenselijk beleid inhoudt.

Er is een lichtpunt. Ook in de VS ontstaat grote commotie. Er komt een debat in het Congress. Zelfs de first lady heeft zich gedistantieerd van de beslissing van de president. Er worden tal van marsen aangekondigd. Het kan nooit zo erg zijn of in een democratie ontstaat een reactie en commotie. Hierop wordt gereageerd en ik ben blij met die humanitaire reflex, ook in de VS. Die reactie komt niet enkel uit de democratische partij, maar is er ook in het republikeinse kamp. Dat is een lichtpunt.

Mijnheer Daems, ik dank u om dit punt ook in de Raad van Europa aan te kaarten. Dit belet ons niet om dit punt in Vlaanderen, intrafederaal en in de EU prioritair op de agenda te plaatsen. Kinderen kunnen niet worden gebruikt voor een politieke agenda.

Dat is één zaak, maar vooral, wat die agenda ook is, mogen kinderen nooit, op geen enkele manier gescheiden worden van hun ouders. Dit gaat in tegen elke menselijkheid.

Güler Turan (sp.a): Minister-president, ik dank u, dat was een zeer duidelijke boodschap. Ik heb het woord "veroordeling" nu duidelijk gehoord en ik dank u daarvoor. Ik heb vandaag ook alleen democratische partijen gehoord in dit Vlaams Parlement, en namens al die Vlaamse partijen mag u die boodschap zeker doorgeven.

Rik Daems (Open Vld): "Erst das Fressen, und dann die Moral", daar bouw je geen samenleving op. Moraliteit is belangrijk en ik dank u, minister-president, voor uw duidelijke stellingname. Ik dank ook de heren Vanbesien en Van Rompuy en de andere parlementsleden die zich hierbij hebben aangesloten.

Ik verbind me ertoe om dit punt volgende week bij de Raad van Europa te agenderen en aan de observator van de Verenigde Staten heel duidelijk onze mening te kennen te geven.

De voorzitter: De actuele vragen zijn afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Marius Meremans aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de rol van het cultureel erfgoed in het onderwijs

De voorzitter: De heer Meremans heeft het woord.

Marius Meremans (N-VA): Minister, ik ben blij dat ik u als leerkracht eens een vraag mag stellen en dan nog over erfgoed. Iedereen is het erover eens dat ons Vlaams erfgoed een schatkamer is. Te vaak blijft het nog onaangeroerd. De poort tot die schatkamer wordt op drie manieren opengesteld. Ouders nemen hun kinderen mee naar een bepaalde site. Steden en gemeenten organiseren erfgoeddagen en stellen sites open of maken educatieve pakketten. En dan is er natuurlijk ook het onderwijs.

U bent het daarmee eens, want via het actieplan hebt u samen met minister Gatz begin 2016 gepleit voor meer toenadering tussen cultuur en onderwijs: "Met het oog op kwaliteitsvolle cultuureducatie is het belangrijk de professionele actoren uit de cultuursector hierbij te betrekken en een sterke rol te geven. De professionele cultuursector is de leeromgeving bij uitstek om culturele competenties te ontwikkelen. Dat gaat over cultuur in het algemeen, kunsten, theater, maar ook over cultureel erfgoed. Dat cultureel erfgoed heeft daarin een belangrijke rol te spelen. Niettemin merken we dat er tot op heden zelden echt specifieke aandacht is geweest voor het belang van erfgoed.

Minister, welke inspanningen zult u leveren om het cultureel erfgoed een belangrijke rol te laten spelen in het Vlaams onderwijs?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Mijnheer Meremans, ik ben vereerd met uw vraag. Laat mij dan misschien ook een vraag tot u richten: weet u waarom de gemeente Riemst zo belangrijk is voor ons cultureel erfgoed?

Marius Meremans (N-VA): Dat heeft onder meer te maken met de grotten, die ik trouwens al bezocht heb. Ik heb ook horen zeggen dat Riemst een heel goede fanfare heeft,...

Minister Hilde Crevits: ...en een goede parlementsvoorzitter. Uw antwoord is helemaal juist. U hebt tien op tien, de 'zesjescultuur' is duidelijk niet aan u besteed.

Het antwoord op mijn vraag vindt u terug op een schitterend Vlaams platform, het Archief voor Onderwijs, dat al het materiaal dat betrekking heeft op ons cultureel erfgoed verzamelt en bundelt. Elke Vlaamse leerkracht die dat wenst, kan daar gebruik van maken. Het is onlangs nog enorm uitgebreid doordat de VRT het gehele digitale archief ter beschikking gesteld heeft van ons eigen Vlaams archief.

Het gebruik van dat archief zit ook goed: meer dan 50.000 leraren hebben zich als gebruiker laten registreren. Ze kunnen daar heel snel materiaal vinden om te gebruiken in de lessen. Wat dat betreft zit de aandacht hiervoor binnen onderwijs wel goed. Er worden ook heel vaak uitstappen gedaan naar ons Vlaams cultureel erfgoed.

Wat ook een fantastische vernieuwing is die deze regering teweeg heeft gebracht, is de hervorming van ons deeltijds kunstonderwijs. U weet dat het vroeger heel moeilijk was. Als je bijvoorbeeld in Mechelen een beiaardschool hebt, en je zou graag hebben dat je die oude manieren kunt aanleren aan de jongeren, dan was dat een hele procedure die men moest doorlopen. Nu kun je, als je in je gemeente bijvoorbeeld een stuk folklore hebt, dat zelf programmeren, zonder dat je nog grote toelatingen moet vragen. Al die oude instrumenten zijn ook echt wel weer in trek. We hebben daar dus een aantal grendels weggenomen. Dat zou ervoor moeten kunnen zorgen dat je veel gemakkelijker ons sociaal en ons cultureel erfgoed levend en levendig kunt houden.

Hetzelfde geldt voor het volwassenenonderwijs. We hebben een aantal opleidingen, onder andere erfgoedverzorger, die daar heel specifiek op inspelen. Ook in de eindtermen wordt daar specifieke aandacht aan besteed.

Onderwijs kan, zoals u zelf hebt gezegd, niet alles in zich opnemen, maar een beschaving die zichzelf respecteert, moet natuurlijk ook voldoende aandacht hebben voor datgene wat ons lief is en wat ons eigen is.

Marius Meremans (N-VA): Dank u wel, minister, voor uw antwoord. Ik ben het met u eens dat er stappen zijn gezet, maar de inspanning moet doorgetrokken worden, want ik vind erfgoed enorm belangrijk. Als leerkracht Frans vind ik het natuurlijk belangrijk dat de leerlingen goed Frans kennen en dat men het Frans blijft onderwijzen. Wiskunde is voor mij meer een mysterie, maar ik heb ook bewondering voor de mensen die dat heel goed kennen. Wetenschap is belangrijk. We hebben daar ook zwaar op ingezet. Ik vind dat allemaal belangrijk, maar wat ook belangrijk is in het onderwijs, is weten waar we vandaan komen, wat onze voorouders hebben gedaan en dergelijke.

Dat heeft ook te maken met de vorming van identiteit. Voor ons is dat ook belangrijk, als we gaan naar die natievorming, dat we leerlingen ook meegeven wat hun identiteit is, vanwaar ze komen. Dan gaan ze betere burgers zijn en betere burgers worden en zich verbonden voelen met de gemeenschap waarin ze zich bevinden. Ik ga een concreet voorbeeld geven. In mijn geschiedenislessen was er wel aandacht voor de Eerste Wereldoorlog, maar ik heb pas de verschrikkelijkheid en de invloed van die Eerste Wereldoorlog op Vlaanderen geleerd door de herdenking, het erfgoedmoment. We hebben dat kunnen zien in West-Vlaanderen, maar ook daarbuiten, trouwens ook in mijn eigen stad. En dan zie je dat wat sluimerend bleef in de identiteit van de Vlamingen, naar boven is gekomen. Dat was zeer erkentelijk.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Ter aanvulling, collega Meremans: ik veronderstel dat uw goede collega's van uw fractie in de commissie Onderwijs u zeker geïnformeerd hebben, maar mocht dat onvoldoende zijn, wil ik toch nog een paar elementen aanhalen waar de onderwijssector bijzondere aandacht voor heeft.

Ik wijs op een aantal projecten. Ik denk bijvoorbeeld aan Klasse, dat bijzonder veel aandacht heeft voor alles wat te maken heeft met cultuur en onroerend erfgoed. Ik denk ook aan de lerarenkaart, die er mee voor zorgt dat leraren gemakkelijker uitgenodigd worden om aan een lagere prijs musea en andere zaken te bezoeken. De minister verwees al naar de vele interessante studie-uitstappen naar musea, kunststeden en dergelijke meer.

Dan is er nog een heel specifiek element. We hebben ook een aantal zevende jaren restauratie, onder andere in de richting bouw en de richting schilderwerken, waar ook bijzonder veel aandacht is voor het verleden, voor erfgoed en dergelijke meer. Ik heb maar een minuut, ik zou het lijstje nog veel langer kunnen maken.

Minister Hilde Crevits: Dank u wel voor deze relevante aanvullingen, collega's. Ik ben het eens met alles wat hier gezegd is. Het allerbelangrijkste is, collega Meremans, zoals u zelf gezegd hebt, dat er van die zaken zijn die je nooit mag vergeten en die je niet kunt vergeten, en waarvan je de verdomde plicht hebt om ze deel te laten zijn van ons collectieve bewustzijn. Het voorbeeld dat u gaf, is er daar één van. Ik ken er nog zo een aantal. In die zin is het voor mij ook een eer om vandaag op een vraag te mogen antwoorden die tot doel heeft om ons zo gekoesterde culturele erfgoed nog wat meer te koesteren in de toekomst.

Marius Meremans (N-VA): "Om iets te zijn, moet je eerst Vlaming zijn." Dat zijn niet mijn woorden, maar dat heeft de heer Vermeylen, een belangrijke persoon in onze geschiedenis, ooit gezegd.

Het is natuurlijk zo dat dat Vlaming zijn ook te maken heeft met wat je meedraagt uit je verleden. Het is belangrijk dat we dat meegeven aan de huidige generatie Vlamingen, maar ook aan de nieuwe Vlamingen, die zich bij ons zullen voegen. Ook zij maken deel uit van de gemeenschap en we nemen hen ook mee in die erfgoedbeleving. (*Applaus bij de N-VA*)

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Cathy Coudyser aan Bart Tommelein, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, over de ontwikkeling van instrumenten voor de alternatieve of aanvullende financiering binnen de erfgoedsector

De voorzitter: Mevrouw Coudyser heeft het woord.

Cathy Coudyser (N-VA): Minister, het is vandaag erfgoeddag in het Vlaams Parlement. (*Opmerkingen*)

Over de partijgrenzen heen vragen we vandaag speciale aandacht voor het soms onbelichte, maar wel heel belangrijke Vlaams cultureel erfgoed.

Ik ben blij dat ik die vraag aan u mag stellen, een West-Vlaming. Want u weet zeer goed dat West-Vlaanderen inderdaad vele interessante musea heeft. Ik denk aan de Brugse musea, maar uiteraard ook aan Mu.ZEE en In Flanders Fields. We hebben regionale erfgoeddepots én we zijn de toeristische provincie bij uitstek. We hebben dus ook al die link gelegd, dat erfgoed niet alleen belangrijk is voor ons DNA, maar ook voor onze economie.

Die erfgoedsector staat wel voor zware uitdagingen. Het is nodig dat zij, als ze goed willen functioneren en internationaal willen meespelen, hun kerntaken moeten kunnen blijven uitvoeren. Maar daarnaast functioneren ze ook in een steeds veranderende wereld. En die nieuwe wereld vraagt ook aandacht voor die nieuwe uitdagingen. Zo denk ik aan de digitalisering, niet alleen aan de digitalisering van collecties, maar ook aan een nieuwe manier van publiekswerk, de storytelling die van belang is, de innovatie, virtual reality en andere digitale apps. Zo veel mogelijk invoeren, om zo veel mogelijk en een zo breed mogelijk publiek aan te trekken.

Nu, dat erfgoed is van ons. Als Vlaanderen investeren wij daar ook in. Het belastinggeld gaat ook voor een deel naar dat cultureel erfgoed. Maar tegelijkertijd willen wij als overheid ook dat die erfgoedinstellingen zoveel mogelijk economisch werken, dat ze, naast de middelen die ze van de Vlaamse overheid krijgen, toch

ook zorgen voor eigen inkomsten. En we vragen ook om in te zetten op alternatieve financieringsmogelijkheden. Zo is er de indemniteitsregeling, de waarborgregeling waarbij we collectief de verzekeringslast als Vlaamse overheid op ons nemen, of ook de inbetalinggeving van kunstwerken in het kader van erfbelasting. Dat zijn uw bevoegdheden.

Minister, welke mogelijkheden ziet u binnen uw bevoegdheden om die musea alternatieve financieringsmogelijkheden te bieden?

De voorzitter: Minister Tommelein heeft het woord.

Minister Bart Tommelein: Mevrouw Coudyser, ik dank u voor uw vraag.

Eerst en vooral zijn er verschillende mogelijkheden om instrumenten te ontwikkelen. Meer nog, we zetten de Vlaamse fiscaliteit al effectief in. Heel recent, in het decreet van 21 april 2017, hebben wij de registratierechten gehalveerd bij aankoop van een beschermd monument. We hebben dat gedaan in overleg met de minister-president, die tegelijk ook minister van Onroerend Erfgoed is. We hebben de nieuwe eigenaars gevraagd om het bijkomende voordeel daarvan te investeren in de bescherming of de opwaardering van het beschermde goed. Voor schenkbelasting geldt trouwens net hetzelfde: je krijgt een halvering van het bedrag als je dit opnieuw investeert. De beide voordelen worden sinds 14 mei vorig jaar toegepast.

Recent nog was er het decreet voor hervorming van de registratierechten. Daarin gaan we nog een eind verder. Wie een beschermd monument koopt als gezinswoning, betaalt maar 1 procent. Het verkregen voordeel van die 6 procent nieuw tarief voor gezinswoningen is 7 procent. Zoals u weet, moet dit ook worden geïnvesteerd in het behoud van het erfgoed.

We hebben de Vlaamse fiscale autonomie dus ten volle benut om te verwerven en te investeren in monumenten in Vlaanderen.

U verwijst naar de regeling in de erfbelasting over de inbetalinggeving van kunstwerken. De werkgroep ambten en experts van VLABEL en de administratie Cultuur van minister Gatz hebben concrete voorstellen bedacht. We toetsen die op hun haalbaarheid, met het oog op gelijke behandeling. Minister Gatz en ikzelf zullen de definitieve voorstellen voorleggen aan het parlement.

Voorlopig zijn er geen nieuwe initiatieven. De Vlaamse Regering doet haar werk via de Vlaamse Erfgoedkuis van de PMV. Er zijn verschillende herbestemmingsprojecten, recent nog het Huis van Hamme in Brugge. De totale commitment bedraagt vandaag al 20 miljoen euro.

Tot slot, de indemniteitsregeling is niet evident. Dat is een klein risico, maar als er iets gebeurt, is de schade doorgaans groot. Je moet die middelen in reserve hebben. Dat is begrotingstechnisch niet ESR-neutraal. Het kabinet van minister Gatz onderzoekt dan ook de mogelijkheid van een stockverzekering.

Cathy Coudyser (N-VA): Minister, zeker voor het luik onroerend erfgoed zijn er stappen vooruit gezet in deze legislatuur. Alleen, de cultureelerfgoedsector blijft nog even op zijn honger zitten, denk ik.

Ik ben blij dat u nog altijd verder de mogelijkheden van de stockverzekering onderzoekt.

Nu, de sector is wel meer vragende partij voor die indemniteitsregeling. Ik begrijp dat dat niet evident is. Met de PMV en de Cultuurbank worden nu stappen vooruit gezet. Het is belangrijk dat dit nu in de praktijk wordt uitgevoerd zodat we zien wat de resultaten op het terrein zijn.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): Minister, ik wil u aanspreken als minister van Begroting van deze Vlaamse Regering. Ik wil uw culturele hart prikkelen, meer niet. Straks gaat u aan de begroting voor volgend jaar werken.

Straks komt een dossier aan bod van minister Gatz over dat culturele erfgoed dat in Vlaanderen beleidsmatig vijftien jaar lang een beetje verwaarloosd is, vooral door de vorige minister van Financiën en Begroting. Ik doe een warme oproep, niet om het manna uit de hemel te laten neerdalen, maar om dat belangrijke culturele erfgoed voor elke stad, voor heel Vlaanderen, en voor elke burger de waardering te geven die het verdient. Ik zou zeggen, mocht dat een klein beetje blijven hangen in september, ik zou het heel fijn vinden.

Minister Bart Tommelein: Mijnheer Caron, ik ben blij dat u erkent dat ik een hart heb en zeker dat u weet dat ik een cultureel hart heb. Dat is correct.

Wat niet is, kan nog altijd komen. U kent een van mijn lijfspreuken: 'optimism is a moral duty'.

Cathy Coudyser (N-VA): Ik heb daar absoluut niets meer aan toe te voegen.

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

ACTUELE VRAAG van Orry Van de Wauwer aan Liesbeth Homans, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding, over het belang van het cultureel erfgoed van migranten voor het integratiebeleid

De voorzitter: Het antwoord wordt gegeven door minister Gatz.

De heer Van de Wauwer heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (CD&V): Mevrouw Coudyser zei dat het vandaag net de dag van het cultureel erfgoed is. Het is vandaag ook vluchtelingendag. Deze vraag sluit daar dan ook een heel klein beetje bij aan en heeft betrekking op het belang van cultureel erfgoed voor het integratiebeleid.

Cultureel erfgoed is een verzamelnaam voor alles wat door de vorige generaties is gemaakt, nu nog bestaat en een grote waarde heeft voor onze gemeenschap. De voorbije decennia zijn verschillende nieuwe Vlamingen in Vlaanderen komen wonen. Zij hebben vanuit hun gewoontes en cultuur mee bijgedragen aan ons cultureel erfgoed. Er bestaat in Vlaanderen een groot en uitgebreid middenveld van migrantenorganisaties die participeren aan het maatschappelijke leven. Zij vervullen belangrijke functies zowel binnen hun eigen gemeenschap als in de brede samenleving.

Om deze vraag over het belang van erfgoed voor integratie concreet te maken, ga ik verwijzen naar een heel concreet voorbeeld, een reizende tentoonstelling BE.LAND van Vluchtelingenwerk Vlaanderen. Zij houden halt in verschillende steden en gemeenten in Vlaanderen en Brussel. In die expositie brengen zij het verhaal en de geschiedenis van het Vlaamse en Belgische onthaalbeleid van vluchtelingen. Er wordt niet alleen een geschiedenis verteld, er wordt ook een brug geslagen met het heden. Tijdens verschillende dialoogmomenten kunnen bezoekers en vrijwilligers met een migratieachtergrond het gesprek aangaan. Het is een heel mooi project omdat blijkt dat veel van die mensen voor de eerste keer met elkaar in contact komen, dat vluchtelingen en migranten er Nederlands mee kunnen leren en dat ze daar ook leren wat het culturele leven en aanbod in hun gemeente is, en zo hun stad en gemeente beter leren kennen.

Geschiedenis, verhalen en erfgoed blijken heel belangrijk om het ijs te breken en om mensen met elkaar te verbinden. Minister, gelet op het belang van erfgoed voor het integratiebeleid, bent u bereid om de erfgoedsector te steunen met zijn aanvraag bij de regering?

De voorzitter: Minister Gatz heeft het woord.

Minister Sven Gatz: Voorzitter, aldus komt een einde aan de erfgoedronde, niet aan de 'grote erfgoedronde', want die wordt pas beslecht in het najaar, maar dan toch aan de kleine erfgoedronde, met een aantal interessante actuele vragen waar ik niet van aan de basis lig, maar die ik als minister van Cultuur beslist kan pruimen.

Ik heb hierover uiteraard overleg gepleegd met minister Homans. Aangezien het Agentschap Integratie en Inburgering, mijn departement en het Steunpunt Cultuur daarover regelmatig samenzitten, leek het me verantwoord dat ik het antwoord in ons beider naam kan geven.

U weet ook dat migratie als thema of inzetten op de doelgroep, een prioritair thema is in mijn visienota Cultureel Erfgoed. Er zijn drie redenen waarom we dit met de erfgoedsector, samen met Integratie en Inburgering, doen. Enerzijds is er publieksverbreding, anderzijds is het ook de bedoeling om die mensen als actor te betrekken bij een aantal werkingen. De derde zijde, als een medaille drie zijden zou hebben, is natuurlijk om ervoor te zorgen dat er ook thematische expo's kunnen plaatsvinden. Dat gebeurt al her en der, en – ik zou zelfs zeggen – regelmatig. Ook naar aanleiding van vijftig jaar migratie van een aantal groepen in ons land is dat gebeurd. U hebt zelf ook een zeer goed voorbeeld gegeven. Musea gaan ook meer en meer in dialoog en hebben ook een programma onder die noemer waarbij ze gidsen vorming geven om rond die publieksverbreding bewust te zijn. De etnisch-culturele organisaties zijn bovendien ook hun leden aan het mobiliseren om die bruggen rond erfgoed, of het nu musea zijn of lokale erfgoedcellen, te bouwen.

Nog niet zolang geleden hebt u gezien dat er ook rond een andere minderheidsgroep, de woonwagenbewoners, nog een speciale erfgoedprijs is uitgereikt: de Gouden Woonwagen. Ik ben daarvoor naar de Maaskant gereisd, voorzitter. Het was een heel aangename belevenis omdat je dan effectief ook kunt zien wat die brugfunctie net betekent.

Die dingen doen we dus al en zetten we verder. De linken tussen integratie, inburgering en cultuur zijn er al. We hopen dat zeker nog te kunnen intensifiëren vanaf het vallen der bladeren, de herfst, wanneer een andere belangrijke beslissing zal zijn genomen met betrekking tot musea en erfgoed.

Orry Van de Wauwer (CD&V): U verwijst inderdaad naar wat er momenteel al gebeurt. Ook de cultuur- en erfgoedsector zelf nemen een aantal initiatieven. Ik ga opnieuw een voorbeeld geven dat ik heel goed ken. In Antwerpen heeft het Antwerpse Kunsten Overleg zelf een actieplan klaar om diversiteit te brengen, zowel in hun voorstellingen als in het publiek. Terwijl het geen expliciete doelstelling is, zien we wel dat ze bijdragen aan de integratie van die mensen. Het is een heel mooi voorbeeld.

Ik hoop – ik had van u niets anders verwacht – dat minister Homans vanuit haar bevoegdheid Integratie hier verder ook volop op zal inzetten.

De voorzitter: Wenst iemand aan te sluiten? Niemand? Minister?

Mijnheer Van de Wauwer, slotopmerking?

Orry Van de Wauwer (CD&V): Erfgoed rendeert en leidt in de gemeenschap tot trots, tot participatie, tot sociale cohesie en tot gemeenschapszin. In dat opzicht draagt het bij tot het integratiebeleid. Ik hoop ook dat Vlaams minister Homans u

zal steunen in de Vlaamse Regering wanneer die vraag van de erfgoedsector op tafel ligt. (*Applaus bij CD&V*)

De voorzitter: De actuele vraag is afgehandeld.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, we schorsen de vergadering.

– *De vergadering wordt geschorst om 16.32 uur.*

– *De vergadering wordt hervat om 16.52 uur.*

ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met de Brede Economische en Handelsovereenkomst (CETA) tussen de Europese Unie en haar lidstaten, enerzijds, en Canada, anderzijds, ondertekend te Brussel op 30 oktober 2016 en met het gezamenlijk interpretatief instrument – 1512 (2017-2018) – Nrs. 1 tot en met 5

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet houdende instemming met de Brede Economische en Handelsovereenkomst (CETA) tussen de Europese Unie en haar lidstaten, enerzijds, en Canada, anderzijds, ondertekend te Brussel op 30 oktober 2016 en met het gezamenlijk interpretatief instrument.

De algemene bespreking is geopend.

De heer Vanbesien heeft het woord.

Wouter Vanbesien (Groen): Voorzitter, dames en heren, ik begin met een uitroep, speciaal voor de heer Daems. Dus, even opletten alstublieft. Leve de handel! Leve de internationale handel! Want ik weet wat u straks zult zeggen, mijnheer Daems, u zult zeggen dat wij de protectionisten zijn, dat wij tegen de handel zijn, dat wij de boze groenen zijn die de welvaart van iedereen naar beneden zullen halen. Bij dezen heb ik dat rechtgezet: we zijn absoluut voor de handel, en ik zal u nog zeggen waarom. Als er een goede handel en een goede internationale handel is, dan kan iedereen zich specialiseren in waar hij goed in is, dan ontstaan er banden tussen mensen en landen, vriendschapsbanden die oorlogen kunnen voorkomen enzovoort.

Uiteraard – en ik neem aan dat we het daarover eens zijn – moet die handel gereguleerd zijn, moeten we daar goede afspraken over maken en moeten we er bijvoorbeeld voor zorgen dat handel niet ten koste gaat van mensen, dat er geen arbeiders worden uitgebuit, dat er geen kinderarbeid aan te pas komt om concurrentiële voordelen te kunnen halen. We moeten ook de handel reglementeren die de aarde uitput of het klimaat ontregelt. Dan moeten we bijsturen. Dan is de handel ook geen goede zaak. We mogen ook geen handelssystemen in het leven roepen die zich aan de democratie onttrekken. Ik denk dat we het daar allemaal over eens zijn. Duurzame, eerlijke, democratische handel: daar zijn we grote fan van.

Vandaag staat hier het CETA op de agenda. Daar zitten klassieke dingen in die we gewoon zijn van handelsverdragen, zoals het verlagen of zelfs afschaffen van douanetarieven. Op zich zeggen wij: doen! Op die manier maken we de handel vrijer en de douanetarieven hebben geen sturend effect. We moeten nadenken over andere sturende effecten, bijvoorbeeld dat CO₂-uitstoot zich zou reflecteren in prijzen, maar dat doen douanetarieven niet. Douanetarieven afschaffen? Geen probleem, integendeel.

Maar het CETA is natuurlijk veel meer dan het klassieke handelsakkoord. Het wordt een handelsinvesteringsakkoord 2.0 genoemd of de nieuwe generatie, wat

wil zeggen dat het een soort voorbeeld wordt voor de nieuwe handelsakkoorden die we in de toekomst nog allemaal zullen afsluiten. In die zin moeten we extra waakzaam zijn inzake wat we hier al dan niet goedkeuren, want het zal een voorbeeld zijn voor wat er in de toekomst komt.

Er zijn vijf redenen waarom wij zullen tegenstemmen, en ook de oproep doen aan iedereen om tegen te stemmen. Ik zal ze kort overlopen. We hebben daar al extensief over gediscussieerd in de commissievergaderingen, maar omdat onze voorzitter er niet bij kon zijn, overloop ik ze nog eens kort.

Ten eerste is er het Investment Court System (ICS), het arbitragesysteem. Het is een recht voor bedrijven – en in de feiten weten we dat dit dan vooral de multinationals ten goede komt – om democratisch genomen beslissingen van staten of regio's, zoals Vlaanderen, in het vizier te nemen en daar schadevergoedingen voor te vragen.

Gelet op de partners die dit akkoord willen maken, namelijk Europa en Canada, denk ik dat we daar niet in mogen meegaan. Canada heeft een rechtssysteem dat te vertrouwen is. De Europese landen hebben een rechtssysteem dat te vertrouwen is. Die rechtssystemen zijn ook toegankelijk voor iedereen. We hebben dus geen de facto apart systeem voor de grote bedrijven nodig. Laten we dat niet installeren in een nieuw voorbeeldakkoord.

Een tweede reden om neen te stemmen gaat over de regelgevende samenwerking, ook een nieuwigheid. Dat is een kenmerk van die nieuwe generatie handelsakkoorden. Die samenwerking is ondertussen al gestart. Daardoor wordt stil aan ook duidelijk wat dat allemaal inhoudt. Het komt erop neer dat de EU en Canada zowel productstandaarden als regelgeving beter op elkaar willen doen aansluiten, zodat dat geen extra tarifaire barrière vormt voor handel.

Ik zal u zeggen wat er ondertussen al bestaat. Er zijn acht gespecialiseerde comités, er zijn vier subcomités, er zijn drie dialogen die elk ook nog bijkomende comités kunnen oprichten. We zijn dus vertrokken voor een bureaucratisch, ondoorzichtig, besloten labyrint, waarin ambtenaren met elkaar gaan samenzitten en waarboven er dan een joint committee, een soort schaduwregering zetelt. Er zijn al verschillende bijeenkomsten geweest. Hier en daar vind je een vage agenda van wat daar besproken zal worden, maar nergens vind je bijvoorbeeld een verslag. Bovendien is in andere landen, bij andere regelgevende samenwerkingen, al gebleken dat ook daar de interferentie van lobbygroepen en zeker ook van industriële lobbygroepen, meestal duidelijk zichtbaar is. Ik roep dus iedereen met een democratisch hart, maar ook iedereen met een Vlaams hart – en dan kijk ik in de richting van de N-VA – op: laten we toch niet zonder boe of bah onze felbevochten bevoegdheden uitbesteden aan besloten werkgroepen.

Een derde reden waarom we dit akkoord niet zullen goedkeuren en oproepen om dat niet te doen, heeft te maken met het voorzorgsprincipe. Een van de belangrijke elementen van het Europese beleid, een van de verworvenheden van Europa, is dat voorzorgsprincipe. In het CETA staat één zinnetje dat stelt dat daar niet aan geraakt zal worden. Als je echter bekijkt hoe alles opgebouwd is, hoe onder meer die regelgevende samenwerking – maar het gaat ruimer dan dat – opgebouwd is, dan zie je dat dat voorzorgsprincipe wel degelijk in gevaar is gekomen. We weten dat Canada absoluut tegen de benadering met een voorzorgsprincipe is, evenals de Verenigde Staten en de bedrijven van de Verenigde Staten die in Canada actief zijn en die een rol zullen spelen in heel dit gebeuren. Daarom, ter verdediging van het voorzorgsprincipe, roepen we op om deze CETA-akkoorden niet goed te keuren.

Een vierde punt gaat over duurzaamheid. Wat ik tot nu toe vermeldde, ging voor namelijk over de democratie die op deze manier, wat ons betreft, te veel onder druk komt te staan. Het gaat echter ook over de sociale en de milieurechten. Dit

akkoord is heel onevenwichtig. Investeerders krijgen via ICS harde instrumenten, harde rechten om dingen af te dwingen, terwijl er in het akkoord eerder vage voorstellen en algemene dingen staan over duurzaamheid en sociale rechten, die niet afdwingbaar zijn. We vinden dus dat het evenwicht hier zoek is.

Een laatste reden om tegen te stemmen en om het parlement op te roepen om dit zeker nu niet goed te keuren, heeft te maken met de timing. Er loopt op dit moment een onderzoek over de vraag of dit CETA wel in overeenstemming te brengen is met de Europese verdragen. Er is geen enkele reden om dit akkoord hier nu snel goed te keuren. We moeten sowieso wachten op dat onderzoek. België heeft zich ertoe geëngageerd om te wachten op die uitspraak. Het feit dat men dat hier nu toch sneller wil goedkeuren, heeft veel meer te maken met politieke symboliek maar niet met een redelijke behandeling van zo'n akkoord in een parlement.

We zitten hier nu te debatteren over een handelsakkoord nieuwe generatie 2.0. Laat ons daar inderdaad eens werk van maken en laat ons, om die zo belangrijke internationale handel goed te reglementeren, naar een nieuw model van handelsverdragen gaan, waarin de duurzaamheid en de sociale bescherming even hoog gewaardeerd worden als de uiteraard evidente rechten van de economische spelers. Dat ligt hier nu niet op tafel, en om die reden zullen wij tegen stemmen. *(Applaus bij Groen)*

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Ik heb de vijf bezwaren van de heer Vanbesien goed gehoord.

Mijnheer Vanbesien, wanneer u het gezamenlijke uitleggingsinstrument betreffende het CETA had gelezen, dan had u daar eigenlijk een antwoord gevonden op de vijf bezwaren die u hebt over het voorzorgsprincipe, over ICS, over duurzaamheid en over regelgevende samenwerking, waar u het blijkbaar erg moeilijk mee hebt: ik meende bijna een bijzonder groot eurocriticus te horen.

Het gaat over een samenwerking tussen 28 en in de toekomst 27 lidstaten. Wat dat puntje betreft, wil ik even citeren uit dat gezamenlijk uitleggingsinstrument, en het gaat dan over een officieel document: "De CETA biedt Canada en de Europese Unie en haar lidstaten een platform ter facilitering van samenwerking tussen regelgevende instanties met als doel de kwaliteit van de regelgeving te verbeteren en de administratieve middelen efficiënter aan te wenden. Deze samenwerking zal vrijwillig zijn, regelgevende instanties kunnen op vrijwillige basis samenwerken maar zijn niet verplicht om dat te doen of om gevolg te geven aan het resultaat van hun samenwerking."

Wouter Vanbesien (Groen): Mijnheer Vanlouwe, u maakt nu een vergelijking met de Europese Unie in haar geheel alsof ik een eurocriticus ben. Ik ben een eurofiel, maar ik ben vooral enthousiast over de Europese democratie en over beslissingen die onder meer door het parlement worden genomen. En dit is iets wat zich daar net volledig buiten zet. Ik ben dan ook kritisch over de technocratisering van Europa.

Karl Vanlouwe (N-VA): Over het CETA is zeer uitvoerig gediscussieerd in dit parlement en in de commissie. Daarover zal in 28 lidstaten worden gedebatteerd en nog in meerdere deelstaatsparlementen.

Ik wil even teruggaan in de tijd, naar april 2009. Ons land had toen een andere Federale Regering waarvan wij geen deel uitmaakten. Er werd aan de Europese Commissie goedkeuring gegeven om onderhandelingen op te starten met Canada over een handelsakkoord. Dat was een goede beslissing, ook vanuit Vlaams oogpunt. Ik geef u enkele cijfers mee. Er zijn 23.000 jobs in ons land dankzij de Europese export naar Canada. We zijn een klein land maar we hebben veel belangrijke havens

en liggen centraal in Europa. Een op de drie Vlaamse jobs is gerelateerd aan internationale handel. Maar liefst 1600 bedrijven in ons land exporteren naar Canada, en als we het intra-Belgisch bekijken, dan zien we dat bijna 90 procent van de Belgische handel met Canada op het palmares van Vlaanderen staat. Dit verklaart waarschijnlijk toch ook wel de communautaire oprisping die was ontstaan en het tegenwerkingsfederalisme van onze Waalse buren. (*Applaus bij de N-VA*)

De totale export uit ons land naar Canada bedraagt 2,3 miljard euro. Het staat dus als een paal boven water dat Vlaanderen enorm veel te winnen heeft bij dit handelsverdrag. Het CETA is inderdaad niet zomaar een klein handelsakkoordje. Het is, zoals de naam aangeeft, een omvattend akkoord dat de relaties tussen Canada en de Europese Unie, toch twee heel sterke democratieën, op het vlak van economie, op het vlak van handel, op het vlak van investeringen een boost kan geven, aan beide kanten en op meerdere plaatsen in Europa. Ik probeer de kansen die het CETA biedt voor Vlaanderen, grofweg in acht domeinen in te delen. Zoals u weet, bestaan er heel wat douanetarieven als men vanuit Vlaanderen of de rest van de EU wil uitvoeren...

De voorzitter: Mijnheer Vanlouwe, mevrouw Turan wil nog even ingaan op het vorige punt.

Mevrouw Turan heeft het woord.

Güler Turan (sp.a): Voorzitter, de collega was het belang van export naar Canada aan het becijferen. Uiteraard is elke vorm van export heel belangrijk. Wij zijn een open economie. Wij willen ook dat onze kmo's zo veel mogelijk exporteren, dat ze internationaliseren. We hebben ook vanuit de oppositie de strategie-nota voor internationalisering mee ondersteund.

Mijnheer Vanlouwe, ik wil even antwoorden op de cijfers die u geeft om het belang van het CETA aan te tonen, met het rapport van FIT over de Vlaamse buitenlandse handel in 2017. Voorzitter, ik wil dat toch even geven. Collega's, in 2016 stond Canada op de 28ste plaats op de lijst van de voornaamste klanten van België, na Portugal, maar net voor Nigeria. De uitvoer van België naar Canada bedroeg dat jaar 1,979 miljard euro, tegenover 1,921 miljard euro in 2015, een toename met 3 procent. Wat Vlaanderen betreft, en dat is waar het voor ons om gaat, beliep de Vlaamse jaaruitvoer naar Canada in 2017 echter 2,19 miljard euro, zoals de collega heeft aangegeven. Het was de eerste keer dat die kaap van 2 miljard euro werd overschreden. Joepie. Dat was ook 23,19 procent hoger dan in 2016, een stijging voor de derde keer op rij. Allemaal positief. Heeft dat te maken met het CETA? Niet met het verdrag as such, want het verdrag is pas in september goedgekeurd, maar het feit dat we vooral over Canada bezig zijn, over export en handelsakkoorden, heeft al een positief effect gehad.

Nu komt het echter: in de ranglijst van exportmarkten voor Vlaanderen leverde dat uitvoerbedrag Canada de 23ste plaats op, met een aandeel van 0,69 procent in de totale Vlaamse jaaruitvoer. Gewoon om even te kaderen hoe belangrijk dit CETA-akkoord economisch voor ons is om bepaalde structuren in te lassen die onze democratische rechtsstaat in het gedrang brengen: 0,69 procent van de totale Vlaamse jaaruitvoer, volgens FIT-cijfers.

De voorzitter: De heer Daems heeft het woord.

Rik Daems (Open Vld): Ik weet dat dat zo de dooddouner is, maar eigenlijk zouden we dan ergens een grens moeten trekken en geen handel meer moeten drijven met al wie niet in de top tien staat. Dat is zo'n beetje de indruk die daarmee wordt gegeven: het is maar 0,69 procent. Collega's, het gaat wel over 2 miljard euro export, en dat groeit sterk. Het gaat op dit moment dus over honderden en honderden en honderden jobs erbij. Wie het kleine niet eert, collega's van de socialisten, is het grote niet waard. (*Applaus bij Open Vld en de N-VA*)

De voorzitter: De heer Diependaele heeft het woord.

Matthias Diependaele (N-VA): Mevrouw Turan, wat u daarnet deed, dat is de meest nietszeggende analyse die u maar kunt maken. Bij de opstart van de Europese Unie waren er ook landen die zeiden dat die unie nooit een bijdrage zou leveren, want de economie was na de Tweede Wereldoorlog al van zichzelf aan het groeien. Die unie had geen enkele meerwaarde. Hebben die gelijk gekregen? Ik denk het niet. En u moet wat u nu net zegt, maar eens gaan uitleggen aan die mensen die die jobs doen, die nu handeldrijven met Canada en die potentiële groei zien. U zegt 'neen, het is te klein, wat u doet, is eigenlijk nietszeggend en wij gaan u die potentiële groei ontfeggen'. Ik vind het eigenlijk stuitend dat u dat op die manier probeert aan te tonen. *(Applaus bij de N-VA)*

Güler Turan (sp.a): Ik denk dat u vooral niet om kunt met de cijfers die FIT zelf geeft. Het is wat het is. Ik geef u gewoon de cijfers weer. Het is 2 miljard en een klets. Ik zeg het toch, dat is een serieuze export. Ik ben mijn betoog ook begonnen met te zeggen dat elke export belangrijk is en dat wij daarachter staan. Ik zal straks ook herhalen dat ik voor vrijhandelsakkoorden ben. Maar ik zal verklaren waarom ik vind dat dit vol fouten zit. De cijfers van FIT gebruiken om te zeggen hoe belangrijk dit is? Elke job is belangrijk, maar het is 0,69 procent van onze totale Vlaamse export. Ik wil dit in de cijfers opgenomen zien. Ik zeg ook dat het een groot bedrag is, maar het is 0,69 procent.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Ik vind dat dus een totaal waardeloos argument. Totaal waardeloos. Zoals collega Daems heeft gezegd: of het nu een groot land is of een klein land of een land met een kleine exportmarkt, het gaat nu over de kwaliteit van het verdrag, een standaardverdrag dat hopelijk de standaard zal zetten voor veel andere verdragen, waarin we de grenzen verleggen, waarin we, in tegenstelling tot wat beweerd is, wel duurzaamheid opnemen, wel sociale rechten opnemen, wel mensenrechten opnemen. Dit verdrag kan ertoe leiden dat wij in plaats van de 'rule taker' de 'rule maker' worden.

De VS hebben alle besprekingen met de Europese Unie over een vrijhandelsakkoord stopgezet. Er moeten nog grote vrijhandelsakkoorden worden gesloten met Japan, met Singapore, met Vietnam. Straks kunt u ook zeggen dat het niet de moeite is om met Vietnam een vrijhandelsakkoord te sluiten. Wel, zo zien wij dat niet. Zo zien onze Vlaamse kmo's dat niet. Elk miljard uitvoer genereert een pak tewerkstelling en een pak welvaart. Het is een zeer sterk akkoord met hoge normen en hoge standaarden. Ik ben blij dat we in de geopolitieke context van vandaag niet alleen de tol maar ook de standaard kunnen zetten, dat we 'rule maker' in plaats van 'rule taker' zijn, anders zullen het binnenkort de Chinese standaarden zijn. *(Applaus bij de N-VA)*

Karl Vanlouwe (N-VA): Ik denk dat de non-argumenten van mevrouw Turan weerlegd zijn. Het was misschien zelfs een heel simplistisch pleidooi om juist die handel, die export naar Canada te vergroten en te verbeteren.

Het CETA schaft maar liefst 99 procent van alle douanerechten op onze goederenexport af. Onze grote exportsectoren, zoals de farma-industrie, de chemie en de minerale brandstoffen, profiteren hiervan, maar vooral ook de textielindustrie zal er profijt bij hebben. Ons land is de op drie na grootste Europese textielexporteur naar Canada. Wij nemen 12 procent van de totale EU-export voor onze rekening. Tot nu toe hanteerde Canada douanetarieven tot maar liefst 18 procent. Door deze tarieven af te schaffen, geven wij extra zuurstof aan onze Vlaamse topexporteurs. Alle EU-exporteurs zouden samen met het CETA jaarlijks voor maar liefst 590 miljoen euro uitsparen door het wegvallen van douane.

Het CETA creëert ook kansen voor onze landbouwers, voor onze agrovoedingsindustrie. Ons land is de op vier na grootste exporteur van bewerkte voedingsmiddelen. Denk aan chocolade en andere zoetigheden waar tarieven tot 16 procent worden geheven. Meer dan 90 procent van de Canadese agrarische douanetarieven worden door het CETA afgeschaft. Maar naast de exportmogelijkheden zorgt het CETA ook voor de bescherming van onze landbouwers. Voor runds- en varkensvlees is er slechts een beperkte liberalisering. Er blijven uitzonderingen. Als onze markt overspoeld zal worden door Canadese producten, treden er opnieuw hoge EU-tarieven in werking. Tariefverlagingen gelden zelfs helemaal niet voor producten zoals pluimvee en eieren.

Uit het gezamenlijk uitleggingsinstrument – ik nodig de oppositie uit om dat zeker nog eens goed na te lezen – blijkt heel uitdrukkelijk dat tussen Canada in de Europese Unie werd afgesproken dat het CETA evenmin afbreuk zal doen aan onze normen en regelgeving in verband met voedselveiligheid, productveiligheid, consumentenbescherming, gezondheid, milieu en arbeidsbescherming. Geïmporteerde goederen moeten blijven voldoen aan binnenlandse voorschriften. Geen nivellering omlaag.

Onze Vlaamse landbouw heeft nood aan nieuwe markten en aan concurrentie die dezelfde standaarden volgt. Iedereen weet dat we te kampen hebben met een Russisch embargo. Er zijn sancties tegen Rusland en er zijn tegensancties. Dat voelen onze fruitkwekers, onder andere in Limburg. Dan is het belang van de toegang tot internationale, nieuwe exportmarkten duidelijk. Onder meer daarom is nieuwe markten aanboren en belemmeringen tot een minimum herleiden voor Vlaanderen zo belangrijk.

Ook onze groente- en fruittelers worden beschermd door vastgelegde bodemprijzen voor geïmporteerde Canadese producten. Daarenboven gaat er een markt open van 36 miljoen consumenten, waarbij 92 procent van de tarieven op groenten en fruit wordt afgeschaft. Eindelijk goed nieuws dus voor een sector die het al zwaar te verduren heeft gehad door de sancties van Rusland.

Güler Turan (sp-a): Voorzitter, ik kan het niet laten om er het FIT-rapport Vlaamse Buitenlandse Handel uit 2017 even bij te halen. Het klopt dat er verschillende tarieven na de inwerkingtreding van het CETA zijn gereduceerd. Wat voedsel betreft zal dat wel kloppen.

Mijnheer Vanlouwe, ik heb u ook horen spreken over chemie en farma en minerale brandstoffen. Los van de inwerkingtreding zien we de laatste drie jaar een toename van export in de chemie- en de farmasector, samen met de minerale brandstoffen. Dat zijn de grootste exporteurs, en daar is een mooie toename. Dat koppelt u aan de tariefverminderingen.

Wist u dat er volgens het rapport van FIT, pre-CETA al een nultarief gold op farma en chemie, dat er tussen het CETA en Europa al een nultarief was op farma en chemie, en inzake minerale grondstoffen amper 1,03 procent? Ik ben voorstander van het wegnemen van tarieven, maar ik wil gewoon duidelijk maken dat we het CETA en het voorlopige effect... De tarieven zijn van 18 naar 0 procent gegaan. De exporttoename van vandaag is bij farma. Ik geef gewoon de cijfers. In farma en chemie was er al een nultarief, en voor minerale brandstoffen was er een tarief van 1,03 procent en die is nu naar 0 gegaan. Had u weet van die cijfers, collega Vanlouwe? Wist u dat het al 0 procent was?

Jan Van Esbroeck (N-VA): Collega Turan, met alle respect, maar ik begrijp de selectiviteit in uw beoordeling over handelsovereenkomsten niet. Een drietal weken geleden hebben we hier heel uitgebreid gesproken over een handelsovereenkomst met Vietnam, wat volgens mij een heel goede zaak is. De minister-president is daar heel goed mee bezig. Dan hoor ik jullie niet.

Plots blijkt nu, als het over Canada gaat, dat u een gigantisch probleem hebt. Ik begrijp dat niet. Wat is er zo mis met Canada? Waar ligt het probleem? Wat voor extreem land

is Canada tegenover alle andere landen in de wereld? Dat verschil tussen al die overeenkomsten, dat wil ik graag eens van u horen. (*Applaus bij de N-VA*)

Karl Vanlouwe (N-VA): Het is duidelijk dat we die douanetarieven moeten verlagen op alle domeinen, ook al is het maar beperkt. Er gaan er ook van 18 naar 0 procent, van 16 naar 0 procent. We hebben er voor onze industrie belang bij dat de douanetarieven maximaal worden verlaagd, zodat we onze export naar Canada, een markt met ongeveer 38 miljoen inwoners, kunnen vergroten.

Ik was gekomen op het punt van duurzaamheid. Ik had het over het respect voor onze normen, onze milieunormen, onze arbeidsvoorwaarden, en dan is het belangrijk om erop te wijzen... Soms heb ik de indruk dat daar wel wat fake nieuws over wordt verspreid. Natuurlijk is het een wederzijds verdrag, er zal worden geïmporteerd en geëxporteerd vanuit Canada naar ons land en naar de hele Europese Unie.

De Canadese import zal moeten voldoen aan onze Europese normen inzake voedselveiligheid, ook op het vlak van genetisch gewijzigde organismen, hormonen en antibiotica. Als er in Canada een verschillende regelgeving bestaat en als onze regelgeving strenger is, is het niet de bedoeling dat wij nivelleren, maar dat onze normen blijven bestaan voor al de producten die vanuit Canada in Europa en in Vlaanderen worden ingevoerd.

Het CETA stelt de Canadese dienstenmarkt open voor onze bedrijven. De handelsbelemmeringen met betrekking tot de nationaliteit van de werknemers, bijvoorbeeld, worden opgeheven. Anders zou ik nu horen wat een discriminatie dit niet is. Dat is een goede zaak in het CETA.

Daarnaast worden ook belangrijke nieuwe markten opengesteld. Ik denk in de eerste plaats aan de maritieme dienstensector. Onze gerenommeerde baggerbedrijven, die over heel de wereld in Aziatische, Europese en Afrikaanse havens werken, geraken niet op de Amerikaanse en Canadese markt en in die verschillende havens. Er is nu een akkoord met Canada om onze baggerbedrijven, met hun bemanningen en met hun gespecialiseerde arbeiders en ingenieurs, naar Canada te sturen.

Met het CETA doet Canada ook de meest ambitieuze toezeggingen ooit op het vlak van overheidsopdrachten. Onze bedrijven krijgen de kans mee te dingen in federale, provinciale en lokale Canadese aanbestedingsprocedures. Er was in Canada immers een verschil. Eerst vonden de Canadezen dat buitenlandse bedrijven wel mochten meedingen voor federale opdrachten, maar niet voor regionale of lokale opdrachten. Canada stelt die overheidsopdrachten nu open voor bedrijven uit Vlaanderen. De aannemingsbedrijven die ginds willen werken, kunnen nu eindelijk meedingen voor overheidsaanbestedingen.

Door het CETA zal Canada de bescherming van auteursrechten en van handelsmerken op een Europees niveau brengen. Zo worden de intellectuele eigendommen van onze creatieve industrie beschermd en gaat ook de bescherming van de intellectuele eigendommen van de farmaceutische industrie omhoog. Dat is goed nieuws, want de farmaceutische sector neemt meer dan 27 procent van de export naar Canada voor zijn rekening.

Met het CETA zal ook het verkeer van personen naar Canada worden vergemakkelijkt. Dat is vooral bijzonder goed nieuws voor onze kmo's. Ik heb vaak gehoord dat enkel de grote bedrijven en de multinationals van de voordelen van het CETA zullen genieten, maar nu kunnen ook onze kleine en middelgrote ondernemingen makkelijker met hun eigen personeel aan de slag aan de overkant van de oceaan.

Het CETA zal de investeringen tussen ons land en Canada stimuleren. Ook op het vlak van de investeringsbescherming biedt het CETA veel voordelen. Aangezien ons land geen bilateraal investeringsbedrag met Canada heeft, zullen de investeerders met het CETA meer voorspelbaarheid, transparantie en bescherming genieten.

Voor geschillenbescherming rekent het CETA op het nieuw Investment Court System. Het vroegere Investor-State Dispute Settlement-systeem (ISDS-systeem) is lang bekritiseerd en dat niet enkel hier. Het kwam telkens opnieuw ter sprake, maar het is gewijzigd. Er is een nieuw systeem geïnstalleerd. Het ISDS-systeem bestaat nochtans in meer dan duizend handelsverdragen, maar daar heb ik de linkerzijde nooit over horen discussiëren. We zullen het nu veranderen. ICS is een systeem dat voor de bescherming van investeringen zorgt, maar de overheden behouden het recht om regelgeving in het algemeen belang te maken.

ICS is niet meer gebaseerd op tijdelijke tribunalen, zoals we tijdens het jarenlang ISDS-systeem hebben gezien. Er zal een permanent hof zijn. Voor die rechtbank met onafhankelijke, professionele rechters die door Canada en de EU worden aangeduid, zal transparantie het leidmotief zijn. Het tribunaal kan openbare hoorzittingen organiseren en zal zijn documenten publiceren. Dat is een groot verschil met het ISDS-systeem.

Arbitrage bestaat nochtans ook in ons rechtssysteem en in ons gerechtelijk wetboek. Ik heb nooit gehoord dat we dit moeten afschaffen in het Belgisch rechtssysteem. ICS is een opstap naar een multilaterale aanpak. Hiermee zetten we mee de internationale standaard. Dat is niet slecht in deze moeilijke tijden waarin de World Trade Organization (WTO) onder druk staat.

Ten laatste biedt het CETA grote kansen voor onze kmo's. Grote multinationale bedrijven hebben vaak het kapitaal en de schaalvoordelen om actief te zijn op een markt die anders georganiseerd wordt. Voor kmo's is dit moeilijker. Een kmo-regio zoals Vlaanderen heeft veel te winnen bij het CETA: minder handelsbelemmeringen, afschaffing van tarieven, eenvoudigere douaneprocedures en geen dure uitputtingsslag bij geschillen via lokale rechtbanken. In deze tijden van brexit, waar we aan het onderhandelen zijn met het Verenigd Koninkrijk over de vraag of er opnieuw douanetarieven moeten worden ingevoerd en of we naar een soft of een hard brexit gaan, of er bijkomend personeel moet komen en of er opnieuw formaliteiten zullen zijn, is het van belang dat we met Canada afspraken kunnen maken over eenvoudigere douaneprocedures, minder handelsbelemmeringen en lagere douanetarieven. Het CETA helpt onze kmo's al hun exportmogelijkheden naar Canada te benutten.

Zowel in de commissie Buitenlands Beleid als in deze plenaire vergadering hebben we dit thema zeer uitvoerig aan bod laten komen, in talloze schriftelijke, mondelinge en actuele vragen. Tot tweemaal toe hebben we hoorzittingen gehouden. We hebben een verzoekschrift aanvaard, we hebben de indieners van dit verzoekschrift dat door 15.000 mensen ondertekend is, beluisterd en we zijn met hen in debat gegaan. We zijn zelfs in discussie gegaan met Eurocommissaris voor Handel Cecilia Malmström en ook toen kwam het CETA aan bod. Bijna tien jaar na de start van het onderhandelingsmandaat en een dertigtal onderhandelingsrondes later, staat het CETA-instemmingsdecreet op de agenda van onze plenaire vergadering.

We hebben dit hier uitvoerig bediscussieerd in de finale fase, maar in de tien jaar dat er over dit verdrag werd onderhandeld, heeft de linkerzijde daarover amper vragen gesteld. Zelfs in het Europees Parlement kwamen er geen kritische vragen vanuit de oppositie. Plots werd dit verdrag evenwel met de grond gelijkge maakt. Men was even vergeten dat men een mandaat had gegeven aan de Europese Commissie en aan Canada om een handelsverdrag af te sluiten.

Verschillende Europese lidstaten hebben het CETA al geratificeerd: Spanje, Denemarken, Kroatië, Oostenrijk, Portugal, Tsjechië, Estland, Letland, Litouwen hebben reeds de voordelen gezien. Daar zijn ook soms wel regeringen aan de macht van de linkerzijde. Ik hoop dat we straks vanuit het Vlaams Parlement dat goede voorbeeld kunnen volgen. Gisteren werd het CETA-verdrag ook in de Kamercommissie goedgekeurd.

Raar maar waar, vandaag zijn er nog altijd mensen die op de rem gaan staan, soms op basis van foutieve of onvolledige informatie. Sommige mensen willen geen ratificatie, anderen willen ze nu nog niet. Het argument wordt aangevoerd dat de democratie in gevaar zou zijn. We hebben wel een Europees Parlement maar er is geen overkoepelend parlement tussen de EU en Canada. Ik las in De Wereld Morgen: "De democratie is in gevaar". Maar wat doen we hier? We debatteren. Wat doen ze in de Kamer? Debatteren. Wat gebeurt er in de andere deelstaatparlementen en in de andere EU lidstaten en in Canada? Er wordt gedebatteerd over dit handelsverdrag. Waar zou de democratie in gevaar zijn? Er is nog nooit zoveel over handelsverdragen gediscussieerd. Drie weken geleden werden daarover vragen gesteld in de commissie, en niemand van de oppositie was aanwezig om nog maar kritische vragen te stellen over de stand van zaken van die andere handelsverdragen.

"Achterkamerpolitiek!", dat heb ik veel gehoord en gelezen in de debatten en in de brieven die we kregen van ngo's en vakbonden. Er werd gezegd dat het om 1600 pagina's vakjargon ging, dat met opzet zo geschreven was, in technische bewoordingen, dat niemand het nog kon begrijpen.

Wie eens de moeite zou nemen om dat handelsverdrag tot in detail te gaan bekijken, zou vaststellen dat de verdragstekst maar 230 pagina's telt. Je kunt zeggen dat dat nog altijd veel is, maar het is mooi overzichtelijk in 30 hoofdstukken ingedeeld. Dat is helemaal niet overdreven voor een handelsakkoord tussen de Europese Unie, met 28 lidstaten, en een belangrijke handelspartner als Canada. En wat na die 230 pagina's volgt, zijn veelal bijlages met definities, bepalingen, toelichtingen en extra uitzonderingen. Per lidstaat staan er nog heel wat uitzonderingen in al die bijlagen en al die annexen.

Collega's, als ik u in het begin van mijn betoog vertelde dat 90 procent van de Belgisch-Canadese handel op het conto van Vlaanderen staat, zal het u niet verbazen dat de steun voor het CETA in ons land zich vooral hier in Vlaanderen bevindt. In Wallonië voert men zo goed als geen handel met de Canadezen, maar men zag in het CETA wel een symbooldossier, waarbij men zich eens stoer op de linkse borst kon kloppen. Op een bedenkelijke manier werd ons land in de internationale spotlights gezet, helaas ten koste van ons imago en onze handelsbelangen. Onze Vlaamse jobs en welvaart werden te grabbel gegooid.

Op het ogenblik dat de discussie bezig was en de Canadese minister hier in Wallonië, in Namen in het Elysette was, was ik in Canada, in Québec. En wat zag ik daar op televisie? Ik zag daar dat men het totaal niet verstond waarom een kleine deelstaat van een kleinere lidstaat het nodig vond om dit handelsverdrag te blokkeren. Men verstond het niet en men merkte zelfs op dat er amper handel is tussen Canada en Wallonië.

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Mijnheer Vanlouwe, ik laat u rustig doen, maar er is nu toch één ding waar we zeer hard voor gevochten hebben, en dat is dat er geen hiërarchie is tussen het federale en de regioparlementen. Ik dacht dat dat een principe was dat uzelf ook hoog in het vaandel voerde. En dus moeten we toch wel toejuichen dat een parlement – wij doen dat ook geregeld – echt de ruimte neemt om zijn rechten uit te oefenen. Ik stel vast dat u dat principe blijkbaar niet meer zo hoog in het vaandel voert en dat u dat op de helling zet. (*Applaus bij Groen en sp.a*)

Karl Vanlouwe (N-VA): Mijnheer Rzoska, ik denk dat u mij, zoals mevrouw Turan daarstraks, selectief gehoord hebt. Ik pleit er zeker niet voor dat dit zou worden onttrokken aan het Waals Parlement of aan de andere deelstaatparlementen. Wat ik wel vaststel, is dat men eigenlijk geen bezwaren had tegen het CETA, maar dat men het eigenlijk gebruikte om oppositie te voeren tegen het federale niveau. Men probeerde Wallonië op de kaart te zetten. Het was een

vorm van tegenwerkingsfederalisme. Ik respecteer alle autonomie van Wallonië. Ik stel wel vast dat ze geplooid zijn. Uiteindelijk hebben ze toegegeven, met inderdaad wat interpretatieve verklaringen, maar uiteindelijk, met resoluties zowel in het Brussels als in het Waals Parlement, heeft men gezegd dat we verder gaan met dit CETA-verdrag, zoals het inderdaad ook ons recht is.

Güler Turan (sp·a): Collega Vanlouwe, hebben die gesprekken aanleiding gegeven tot een intra-Belgisch akkoord dat Vlaanderen mee heeft ondertekend, ja of neen?

Karl Vanlouwe (N-VA): Ja, en dan? Er is een adviesaanvraag.

Güler Turan (sp·a): Dat wil dus zeggen dat die deelstaat niet 'oppositie-oppositie' heeft gevoerd. De bezwaren die zij hadden, hebben aanleiding gegeven tot twee zeer belangrijke documenten, die toegevoegd zijn aan dit dossier. Ten eerste: een interpretatieve tekst, waar u nu al heel graag naar verwijst om collega Vanbesien van antwoord te dienen. Maar laten we niet vergeten dat een interpretatieve tekst een tekst is die bij dubbelzinnigheid mee context kan schetsen. Het doet geen afbreuk aan de letter van het verdrag zelf.

Ten tweede is er op basis van dat bezwaar een intra-Belgisch akkoord mee ondertekend door Vlaanderen, door de minister-president van de Vlaamse Regering waar u deel van uitmaakt. Dat heeft aanleiding gegeven tot het stellen van een adviesvraag aan het Europees Hof van Justitie. Klopt dat, mijnheer Vanlouwe?

Karl Vanlouwe (N-VA): Inderdaad.

Güler Turan (sp·a): Oké, ik heb mijn antwoord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Ik zal u een andere vraag stellen, mevrouw Turan. Is het CETA-verdrag gewijzigd?

Neen. Geen letter, geen jota.

Güler Turan (sp·a): Collega Vanlouwe, u zegt: er is niets veranderd, er is geen letter veranderd aan het verdrag zelf. Dat hebt u juist gezegd. Maar u dient collega Vanbesien wat betreft mensenrechten, milieu en inhoudelijke standaarden van antwoord door te verwijzen naar de interpretatieve tekst. Wat is het nu, mijnheer Vanlouwe?

Karl Vanlouwe (N-VA): Er is geen letter veranderd aan het CETA-verdrag. Er is een interpretatieve verklaring, een verduidelijkende tekst en er is een adviesaanvraag. Maar er is geen letter, geen jota veranderd aan het CETA-verdrag, mevrouw Turan. U weet dat zeer goed. Geen letter. Niets. Het CETA-verdrag is nog altijd hetzelfde verdrag, zoals het aanvankelijk tussen de Commissie en Canada werd voorgesteld.

Ik sluit af, voorzitter. Internationaal gezien worden er toch wel vreemde allianties gesmeed tegen Europese handelsakkoorden. Links en extreemlinks in ons land staan samen op de barricaden met het protectionisme in de Verenigde Staten. We hebben inderdaad lang gediscussieerd over die TTIP. De Obama-administratie was absoluut voorstander van het TTIP-verdrag en probeerde dat er nog door te krijgen. Nu is er een nieuwe administratie en van TTIP is er geen sprake meer.

En die bizarre combinatie tegen die handelsverdragen wordt nu nog uitgebreid met de nieuwe Italiaanse regering. Opnieuw protectionisme, dit keer aangevuld met de Vijfsterrenbeweging en met de Lega, blijkbaar 'compagnons de route' in de strijd tegen handelsverdragen. Ik vind dat toch bijzonder merkwaardige allianties. 'Les extrêmes se touchent', blijkbaar.

Collega's, behalve de overduidelijke voordelen die het CETA ons economisch oplevert, is de ratificatie vanuit Vlaanderen daarom ook symbolisch. Het is een belangrijk politiek signaal naar onze Canadese en Europese partners dat duidelijk

maakt dat Vlaanderen 'open for business' is. Vlaanderen wil handel drijven en wij passen voor een protectionistisch verhaal. Tegelijk willen wij onze offensieve en defensieve belangen verdedigen voor onze landbouw, voor onze industriële goederen, voor onze diensten, investeringen, ons milieu, onze culturele en audiovisuele diensten en ook voor ons onderwijs.

Eenzijdige importheffingen die de Amerikaanse president invoerde op Canadese producten geven ons ook een bijkomende opportuniteit. Stel dat NAFTA, het Noord-Amerikaans Vrijhandelsakkoord, zou verdwijnen, dan kan de Europese Unie in dat gat springen. De EU is namelijk Canada's tweede grootste handelsblok. En voor Canada zou het CETA een bnp-stijging kunnen betekenen van 40 miljard euro. En daarom is het belangrijk om het CETA zo snel mogelijk te ratificeren en onze Canadese partners duidelijk te maken dat wij klaar zijn voor betere en sterke handelsrelaties.

En ik hoor de linkerkant al aankomen: 'Maar mijnheer Vanlouwe, u moet wachten op het advies van het Europese Hof van Justitie.' Nee, collega's, dat moeten wij niet. Vlaanderen verwelkomt in de bewuste verklaring 37 duidelijk het nieuwe ICS-systeem. Ik heb er daarnet over gesproken. En in diezelfde verklaring verbindt noch Vlaanderen, noch het federale niveau zich ertoe te wachten met ratificeren tot het advies van het Europese Hof beschikbaar is. En stel, in het slechtst mogelijke scenario, dat het Hof van Justitie tóch een negatief advies uitbrengt. Dan heeft dit ook enkel betrekking op dat onderdeel, op ICS en dus niet op de rest van het handelsakkoord, waar onze ondernemingen wel bij varen.

Collega's, er is voor mij geen enkele reden om nog langer te talmen. Het instemmingsdecreet ligt vandaag ter stemming. En het zal u niet verbazen dat mijn fractie hier overtuigend voor zal stemmen. Ik hoop van u hetzelfde. Doe het voor de welvaart in onze regio, doe het voor de welvaart in Vlaanderen en doe het ook voor de creatie van jobs. Ik dank u. (*Applaus bij de N-VA*)

De voorzitter: De heer Poschet heeft het woord.

Joris Poschet (CD&V): Voorzitter, ik zal spreken in naam van de heer Kennes. Hij is even buiten strijd door een auto-ongeluk. Ik wens hem bij dezen veel beterschap.

Een opmerking die door anderen al werd gemaakt: we kunnen niet kiezen voor regionalisering van bevoegdheden en dan kwaad zijn als een andere deelstaat een andere mening heeft en die ook uit. Als er een onafhankelijk Vlaanderen zou komen, zou er ook een onafhankelijk Wallonië zijn, en dan zou hun blokkeringsmogelijkheid zelfs nog groter zijn. We kunnen niet 'le beurre, l'argent du beurre et le sourire de la crémière' hebben, mijnheer Vanlouwe.

Terug naar de essentie. Het gaat hier wel degelijk om een zeer belangrijk akkoord met een belangrijke en democratische partner waarmee we historische en culturele banden hebben. Denken we maar aan de grote immigratie vanuit onze contreien naar Canada die er geweest is.

CD&V wou nooit over één nacht ijs gaan. We hebben zorgvuldig onze tijd genomen om die bespreking over het CETA te gronde te voeren, niet alleen in de commissie, maar ook hier in de plenaire vergadering. We hebben verschillende sprekers gehoord, voorstanders en tegenstanders. We hebben met open vizier de discussie gevoerd. We hebben na wikken en wegen, na het beluisteren van de opmerkingen en bekommernissen, bekeken of er aan eventuele terechte vragen tegemoetgekomen is. Dat is onzes inziens het geval.

Zo waren er vragen rond het ISDS. Daar is aan tegemoetgekomen door te kiezen voor het ICS-systeem. In het ideale geval komt er een multilateraal investeringshof bij de VN met beroepsrechters.

Er is ook de fameuze 'letter of understanding' gekomen: de interpretatieve nota die opgemaakt werd om tegemoet te komen aan een aantal bekommernissen.

Bovendien heeft Canada in de aanloop naar de ratificering van het CETA een aantal ontbrekende conventies van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) geratificeerd, wat meteen een voorbeeld is van hoe internationale handel kan helpen bij de versterking van arbeidsregulering.

Bovendien worden er ook voortgangsrapporten gemaakt en zullen de akkoorden die een volledige EU-bevoegdheid betreffen, worden opgevolgd via een gedetailleerde monitoring door de Europese Commissie en het Europees Parlement.

Het CETA neemt de tarifaire belemmeringen weg en beoogt niet-tarifaire belemmeringen weg te nemen, standaarden te harmoniseren, en dat moet een harmonisering naar boven zijn. Dat is voor ons zeer belangrijk. Voor CD&V mag toekomstige regelgeving, ook verstrengingen zoals binnenkort voor plastic, niet worden verhinderd. Zo hanteert de Europese Unie een nultolerantie voor genetisch gemanipuleerde gewassen. Hierover is al gesproken. Hier zal niets aan veranderen.

CD&V zal dit ontwerp van decreet dus goedkeuren, omdat we geloven in internationale handel en samenwerking, en omdat we geloven in de noodzaak een sterk westers blok te vormen, waarbij we beter in staat zijn om onze productnormering op te leggen in plaats van andere, grote handelsmachten die het absoluut niet nauw nemen met consumentenbescherming, democratie of milieunormering maar zich laten leiden door puur winstbejag.

De voorzitter: De heer Daems heeft het woord.

Rik Daems (Open Vld): Collega's, het zoveelste rondje CETA. Degenen die zeggen dat we daar weinig tijd aan hebben besteed, kennen natuurlijk de waarheid niet. We hebben in dit Vlaams Parlement heel wat aandacht besteed aan dit handelsakkoord, wat geen vrijhandelsakkoord is maar wel een handelsakkoord.

Collega Turan, ik kreeg net een berichtje. Het is niet van mij, dus neem het mij niet kwalijk. Een vriend van mij zegt: 'Ik heb een nieuwe definitie van TTIP: Turan and Trump in for protectionisme'. Het is een grapje, neem het dus niet persoonlijk. Als ik nu zou willen overdrijven, zou ik dat als leidraad nemen. Het is niet van mij. Het is een grapje, neem dat nu niet persoonlijk. U hebt nu net een mooi blauw kleedje aan.

Güler Turan (sp.a): Als het niet op basis van argumenten en cijfers gaat, dan schiet u op de man. Nog veel erger, collega, u doet dat achter een tweet. Ik zal misschien verwijzen naar enkele tweets die ik heb gekregen. Er zijn verschillende mensen die op dit ogenblik al zeggen: 'U hebt een aantal terechte vragen gesteld met cijfers op tafel te leggen zonder antwoord te krijgen.' Ik stel voor dat u daarop antwoordt, dan kunnen uw en mijn volgers ineens inhoudelijk antwoord krijgen op de vele, vele vragen die ze hebben over deze handelsverdragen.

De voorzitter: Mevrouw Turan, voor de helderheid van het debat: ik heb die vragen hier niet gehoord. Trouwens, de minister-president heeft nog niet geantwoord. Als u van buitenaf vragen krijgt, kan ik die niet beoordelen.

Rik Daems (Open Vld): Sorry dat ik dat herhaald heb. Ik zal hem naar zijn voeten geven, want een van mijn vriendinnen is nu geschoffeerd. Daarom zijn we het politiek oneens, maar het heeft u de kans gegeven om u weer eens op te draaien, want dat doet u graag, en ik ben daar blij mee. Ik zal hem proficiat wensen. Het is geen hij, maar een zij, dat is nog straffer. Het mag ook eens een beetje los zijn, het is altijd zo serieus. We gaan toch wel terugkomen op het serieuze.

Ik wil in het begin twee basisopmerkingen maken. In dit Vlaams Parlement zijn we bevoegd voor het investeringsluik en niet voor het handelsluik. Dat wil niet zeggen dat we daar niets over kunnen zeggen, toegegeven, maar uiteindelijk is het een beetje kort door de bocht om het investeringsluik te gebruiken om in essentie het andere luik te willen afschieten. Dat is wat er hier nu gebeurt. Nogmaals, dat neemt niet weg dat we natuurlijk uiteindelijk wel over het geheel moeten stemmen, maar het is het investeringsluik dat hier in principe binnen onze bevoegdheid ligt, niet het andere. Ik wil daarover debatteren, maar de omweg om dan toch te proberen de basis of de essentie van het handelsakkoord te raken, is op zijn zachtst uitgedrukt toch niet erg correct.

Ik wil ook een principiële opmerking maken en die gaat waarschijnlijk de linkerzijde niet plezieren. Maar ja, ik sta hier niet om de linkerzijde te plezieren. Waar ik echt moeite mee heb, is een nieuw soort van economisch populisme waar onbewust – hoop ik en vermoed ik – de linkerzijde zich toch wel wat schuldig aan maakt. Wat is de definitie van populisme? Dat is mensen schrik aanjagen en dan een vijand vinden. Dat is eigenlijk wat hier voor een stuk gebeurt. Het CETA, net zoals het TTIP, is een onding waardoor onze Vlaamse medeburgers waarschijnlijk giftig voedsel gaan eten, waarbij onze milieunormen compleet de dieperik in worden geduwd, waarbij kinderarbeidsproducten zouden worden geïmporteerd en ga zo maar door. En wie was de vijand? Die grote, smerige multinationals. Wat framing betreft, is dat exact dezelfde techniek die de extreemrechterzijde gebruikt bij een andere problematiek. Ik vind dat spijtig. Ik vind het echt spijtig dat u daarin meeloopt.

U bent er heel erg in meegelopen, destijds in het TTIP-verhaal. Nu is het minder, maar ik wil het toch eens gezegd hebben. Als we een fatsoenlijk debat willen, moeten we weg van elk soort van populisme. Met andere woorden, de klassieker om zeker op sociale media een soort van onveiligheidsgevoel, gevarengevoel, gezondheidsgevoel te projecteren, waar je natuurlijk een pak mensen voor meekrijgt, en dan een vijand te vinden, in casu de grote allesverslindende multinationals, is de potpourri waarmee je elk fatsoenlijk debat kapotmaakt.

Ik wil graag fatsoenlijk met u debatteren, maar ik vind het spijtig dat die techniek – ik wil dat toch ook eens in het Vlaams Parlement gezegd hebben – , die manier van handelen die alleen het trademark was van extreemrechts, nu ook ingang heeft gevonden bij links. Ik vind dat spijtig en ik vraag u om daarvan weg te gaan. *(Applaus bij de meerderheid)*

Wouter Vanbesien (Groen): Mijnheer Daems, ik vind nu dat u een hele grote groep in Vlaanderen schoffeert en beledigt, en ik zal u zeggen wie. *(Opmerkingen van Rik Daems)*

Neem bijvoorbeeld Test-Aankoop, neem bijvoorbeeld 11.11.11, neem bijvoorbeeld de vakbonden, die het debat de hele tijd zeer inhoudelijk hebben gevoerd met argumenten, met studie van teksten en inderdaad met een mobilisatie van mensen. Die mobilisatie van mensen is sereen gebeurd. Het was ook geen massamobilisatie. Ik denk dat nog heel veel mensen 'out here' niet beseffen wat dit inhoudt en wat de gevolgen ervan zijn. Het protest is breed wat betreft de middenveldorganisaties, maar is vooral onderbouwd en genuanceerd. Dat u dit hier in één zak steekt met allerlei populistische, extreemrechtse bovendien, organisaties en stromingen is totaal onterecht en is onbeschoft in de richting van die mensen die er tijd in steken vanuit een eerlijke betrokkenheid. *(Applaus bij Groen en sp.a)*

Rik Daems (Open Vld): Ik wil daarop antwoorden en wel heel duidelijk. Ik schoffeer niemand. Wat ik wel heel duidelijk aanduid, is dat als we een fatsoenlijk, goedgegrond debat willen hebben waar argumenten tegenover elkaar staan en waar ik als eerste nooit vies ben geweest om iemand die gelijk heeft gelijk te geven, dan is mijn boodschap aan de linkerzijde om weg te blijven van dit soort

van populisme, wat wel degelijk heeft bestaan en wat trouwens nog altijd voor een stuk wordt gevoerd. Dat is mijn boodschap. Ik wil gewoon een eerlijk debat en ik schoffeer daar niemand mee.

Weet u wat ik doe? Ik probeer er ons van weg te houden dat in dat segment van het politieke leven dit soort van onheus gedrag dat niemand iets opbrengt, opgeld maakt. Het is spijtig genoeg wel opgeld aan het maken. Ik wil daar een bondgenoot in de linkerzijde om dat niet te doen. Het is het omgekeerde van wat u zegt. Ik schoffeer niemand, maar ik vraag wel om niet mee te gaan in een nieuw soort van links populisme dat vandaag bestaat, hoe spijtig dat ook is. (*Applaus bij de meerderheid*)

Tom Van Grieken (Vlaams Belang): Mijnheer Daems, u hebt uw kans gemist om toch te zwijgen. (*Opmerkingen van Rik Daems*)

Inzake beleefdheid heb ik alvast geen lessen van u te krijgen.

Weet u nog hoe hysterisch u hier stond te gillen na de brexit dat de economie van Groot-Brittannië ineen zou storten, dat bedrijven gingen wegtrekken enzovoort. Dat was populisme van ongeziene grootorde hier. U gebruikt die propagandatechnieken als geen ander, populisme van het establishment. Het populisme dat u ons verwijt, begrijp ik niet. Als populisme 'populus' en 'de stem van het volk' vertegenwoordigen is, dan neem ik 'populist' als een geuzentitel op mij. Wat u doet, is van een heel andere orde. Uw establishment heeft op zijn grondvesten. Overal worden establishmentpartijen weggestemd en dan probeert u maar het grote gevaar te verzinnebeelden en uit te beelden in dit parlement. U mist hier een absolute kans om te zwijgen over populisme, want u bent op dat vlak qua propagandatechnieken de echte populist. (*Applaus bij het Vlaams Belang*)

Rik Daems (Open Vld): Ja, ik heb beschreven wat populisme is en dat is exact wat u doet op een ander terrein. Dat is onveiligheid promoten. Dat is tegenstellingen promoten. Dat is eigenbelang in de extreme zin kaderen en daar dan een zondebok voor vinden. Lees eens René Girard. Bij u zijn dat dan mensen met een kleur, om het heel duidelijk te maken. (*Opmerkingen van Tom Van Grieken*)

Laat het ons dan eens heel duidelijk maken in dit parlement. Dat zijn dan mensen met een kleur. Zo kom je inderdaad terecht in een onleefbare samenleving, vriend, die u misschien wel wilt, maar die ik niet wil. Vroeger was het establishment zo, lang geleden. Wel, dat is niet het establishment dat wij willen en ik hoor daar helemaal niet bij.

Tom Van Grieken (Vlaams Belang): Dat u mij 'vriend' noemt, is voor uw rekening, maar ik reken u alvast niet tot mijn vrienden.

Uw moreel vingertje waarmee u hier om de twee weken staat te kijken, een moreel vingertje waar Agalev nog jaloers op zou zijn qua 'moral highground', hoef ik echt niet van u te pikken. Ik pik dat niet en dat pikken steeds meer mensen met mij niet van u. U bent het oude politieke systeem. Voer uw show hier maar op. Het zal snel afgelopen zijn met die oude politieke partijen.

Rik Daems (Open Vld): Het is een oud politiek systeem dat die technieken heeft gehanteerd en we kennen daar de gevolgen van, 'vriend' in de juiste context.

Ik kom terug op het CETA-verdrag. De heer Vanlouwe heeft hierover al een aantal elementen aangebracht, die ik niet allemaal in extenso zal herhalen. Het grootste vrijhandelsverdrag dat wij kennen, is natuurlijk de Europese Unie. Het werd al aangehaald. Met andere woorden: de meerwaarde die daarvan naar boven is gekomen voor ons allemaal, is gewoon gigantisch. Met het CETA wordt tot op zekere hoogte iets vergelijkbaars gecreëerd tussen de Europese Unie en een ander land.

Ik wil dat aantonen met het bewijs van het omgekeerde. We hebben in de Verenigde Staten nu een nieuw leiderschap. Ieder mag in zijn democratie 'doen wat hij wil'. Ik denk echter dat we allemaal zien dat het omgekeerde van een handelsverdrag, het omgekeerde van het wegwerken van tarieven, het omgekeerde van het wegwerken van administratieve problemen, dat wat de administratie in de Verenigde Staten nu uiteindelijk doet, veel economische schade oplevert. Bij een deel van de bevolking komt opnieuw de 'eigen volk eerst'-sympathie naar boven. Weet u echter wat het gevolg daarvan is? Als een groot deel importtarieven verhoogd worden, is het resultaat op het einde van de rit dat de Amerikaanse burger/consument de rekening betaalt. Dat is de realiteit. Het is alleen spijtig dat dat gevolg pas na een paar jaren komt. Maar het zal de Amerikaanse burger zijn die in dat soort van protectionisme op het einde van de rit de rekening betaalt.

Het omgekeerde is ook duidelijk. De cijfers daarover werden hier al naar voren gebracht. Hoe minimaal ze ook ingeschat worden, toch is het zo dat, wanneer barrières weggehaald worden, wanneer tarieven naar beneden gehaald worden, dit uiteindelijk leidt tot meer groei voor iedereen. Want economie is geen 'zero-sum'-spel, zoals men dat noemt. Economie is een win-winsituatie, als je barrières wegneemt. Met andere woorden: in de samenwerking die nu tot stand is gekomen – want het verdrag is in uitvoering – tussen de Europese Unie en Canada, is vandaag zowel Europa, meer in het bijzonder Vlaanderen, en Canada reeds winner. Ik zei daarstraks: "Wie het kleine niet eert, is het grote niet weerd." Ik heb er namelijk een probleem mee om dit af te meten op de grootte vandaag van een zekere handelsstroom. Het gaat om 30 procent stijging, collega's, op een geminimaliseerd blijkbare omzet, als ik het zo mag noemen, van 2 miljard. Dat gaat wel over 600 miljoen. 600 miljoen is een zeer groot bedrag, als je dat omzet in jobs. Dat is een zeer groot bedrag als je dat omzet in welvaart voor mensen met koopkracht. Dat is een zeer groot bedrag voor ontwikkeling, technologie, onderzoek die daarmee gefinancierd worden in de toekomst. Dat is een zeer groot bedrag. Dat moet niet afgedaan worden als slechts nul komma zoveel procent van de totale uitvoer van Vlaanderen, en dus niet belangrijk. Als je dat niet belangrijk vindt, waar leg je dan de lat? Onder welk percentage van onze uitvoer gaan we dan inderdaad geen zaken meer doen? Of simpel gezegd: gaan we die 2 miljard dan zo onbelangrijk vinden dat we best zonder kunnen? Neen, we hebben elke euro nodig, want export is in fine het importeren van welvaart. Dat is wat export is. Met andere woorden: een verdrag bestrijden dat tot meer welvaart kan leiden, is iets wat ik niet begrijp, van geen enkele collega in dit halfroond, tenzij, en nu komen we tot een aantal punten, er echt grote problemen zouden zijn.

Ik kom terug, mijnheer Vanlouwe, bij u. U hebt er al een aantal aspecten van aangehaald. Het debat is toch wel gevoerd met een aantal onwaarheden en gevoeligheden die gewoon niet juist zijn. Waar halen we het nu vandaan dat onze Europese standaarden zouden dalen, en op welk vlak? Nergens. Het omgekeerde is waar: dit verdrag zal ertoe leiden dat op een aantal vlakken de Canadese economische samenleving haar standaarden zal verscherpen om toegang te kunnen krijgen tot de Europese markt. De waarheid is verdraaid het omgekeerde.

En ik heb met mevrouw Turan, wel in de juiste context nu, daar nog een debat over gehad en aangegeven dat wij daar nu zullen kunnen controleren of effectief een aantal regels inzake het gebruik van hormonen wel worden gevolgd vooraleer er naar hier wordt geëxporteerd. Wanneer met andere woorden de Canadezen die markt willen, dan zullen zij zich moeten aanpassen aan onze normen. Het is dus het omgekeerde. Ik begrijp dan ook niet goed waar die argumenten vandaan komen.

Güler Turan (sp.a): Mijnheer Daems, hoe passen wederzijdse erkenning en gelijkwaardigheid in uw principe dat wij nu in Canada iets gaan opleggen in het kader van de standaardisering? Verschillende professoren hebben het verdrag en de standaarden bekeken. En ik hoor CD&V ook heel graag zeggen dat de standaarden

niet naar beneden mogen gaan. Naar boven is altijd oké. Dat was een vraag van u, mijnheer Poschet, maar dit is niet het moment om vragen te stellen maar wel om garanties te eisen. Want eenmaal goedgekeurd, is het straks vertrokken en is het niet meer in uw handen om vragen te stellen. Waar zijn die garanties? Ik heb die niet gezien. We hebben professor De Ville gehoord toen hij voor het TTIP de standaardiseringen heeft bekeken. Hij heeft achteraf gezegd dat wanneer we die standaardisering ook op het CETA toepassen, er nog minder garanties zijn.

Rik Daems (Open Vld): In het verdrag staat heel duidelijk dat er geen downgrading kan komen, mevrouw Turan. Dat is de realiteit. Men kan gewoon geen standaarden naar beneden halen op basis van het feit dat het gaat over gelijkwaardige partners. Men legt met andere woorden aan de andere partner niets op. Maar de economische ontwikkeling die ook in Canada het gevolg zou kunnen zijn van dit verdrag, is dat hun standaarden meer in onze richting komen en niet omgekeerd. En die garanties zitten wel degelijk in het verdrag.

Een ander belangrijk punt is dat vijandbeeld van de multinationals. Met alle respect, maar als er nu een soort bedrijf is dat een handelsverdrag niet nodig heeft, dan is het toch wel de multinational. Het woord zegt het zelf, een multinational is uitgerekend een heel groot bedrijf dat vandaag al overal actief is en de middelen heeft om zich aan te passen in die markt. Het zijn verdraaid de kleine bedrijven, de kmo's, die de grote vragende partij zijn voor een handelsverdrag omdat zij niet de middelen, de mensen en de expertise hebben om op al die markten actief te zijn. Dus een handelsverdrag is bij uitstek gemaakt om kleine en middelgrote ondernemingen een soort van level playing field te geven met die grote multinationals, om te kunnen concurreren met die grote multinationals op die markten waar ze dan vandaag niet kunnen.

Voor mij en vele collega's is het grote belang van dit handelsverdrag dat Vlaanderen als kmo-land een enorme groei zou kunnen kennen naast die grote multinationals die welvaart en jobs kan creëren in Vlaanderen. Dit verdrag is een kmo-verdrag, geen multinationalverdrag. *(Applaus bij Open Vld en de N-VA)*

Ik heb een aantal argumenten gebracht en ik heb mijn insteek gegeven die ik goed meen, mijnheer Vanbesien. En het mag ook wel eens in dit parlement dat er iets wordt aangebracht uit bezorgdheid. Ik zie een groot democratisch deel van deze assemblee evolueren in een verkeerde richting. Ik wil dat eens gezegd hebben en ik hoop dat dit ook correct is aangekomen. Als dat hard is aangekomen, zoveel te beter, misschien heeft het dan toch ook iets bijgebracht.

Het CETA-verdrag als dusdanig met de onwaarheden die erover worden verteld, is volgens mij een stap vooruit. Is het ideaal? Niets is ideaal. Maar zal het een pak barrières en tarieven wegnemen? Zal het economische ontwikkeling voor Vlaanderen inhouden? Uiteraard. En de cijfers wijzen dat intussen ook uit.

Mevrouw Turan, het is inderdaad een stuk voorafname geweest op het CETA-verdrag. Een aantal handelsmissies die daarmee verband houden, hebben die groei al ingezet. Die groei zal zeer groot worden. Meer exporteren is meer welvaart importeren. En in die zin zal Open Vld met bijzonder veel overtuiging instemmen met het CETA-verdrag. *(Applaus bij Open Vld en de N-VA)*

De voorzitter: Mevrouw Turan heeft het woord.

Güler Turan (sp.a): Collega's, het grote moment is sneller aangebroken dan gedacht. We gaan hier vandaag stemmen over het al dan niet ratificeren van het CETA door Vlaanderen. Ik heb eigenlijk heel lang nagedacht: wat zal ik nu hier vertellen, welk aspect, welke vraag, welke onbeantwoorde vraag zal ik hier herhalen? We zijn hier inderdaad al heel lang over bezig, over het TTIP en het CETA. We halen die soms ook door elkaar. Dat zijn vrijhandelsakkoorden van de nieuwe

generatie, de nieuwe soort, die de toekomst zullen bepalen. In het begin hebben we die allebei naast elkaar laten fietsen, om dan te merken dat het CETA een veel snellere duik aan het nemen was. Ik kan hier eigenlijk werk van maanden, van jaren beginnen te herhalen, want vele vragen blijven onbeantwoord. Ik heb het net al gezegd aan de collega van CD&V: er zijn inhoudelijke opmerkingen, er zijn procedurele opmerkingen en bezwaren en er zitten systeemfouten in deze handelsakkoorden van de nieuwe generatie. We missen onze afspraak met de toekomst. We ontlopen onze verantwoordelijkheid tegenover de volgende generaties door deze handelsverdragen op eenzelfde manier te behandelen als alle vorige, toen we met bepaalde ontwikkelingslanden bezig waren. Dat er bepaalde investeringsgaranties moesten komen, werd toen door velen van ons niet in vraag gesteld. Mea culpa. Het was maar gemakkelijk om te zeggen: Oh ja, maar dat is corruptie, het is goed dat we hier die garanties zelf in handen nemen.' Tot we ermee worden geconfronteerd dat we een handelsakkoord aan het afsluiten zijn met partners die – collega Daems, ik hoor het u heel graag bevestigen – gelijkwaardig zijn, die beschaafd zijn, die een rechtsstaat zijn, zoals Canada. Ik respecteer het land en beschouw het als gelijkwaardig met Europa of ons land. Ik heb vertrouwen in dat land. Ik heb vertrouwen in het rechtssysteem van dat land. Ik heb vertrouwen in de reglementen van dat land. Waarom kunnen de mensen die nu, vandaag zo voor die systemen in die handelsverdragen zijn, dat ook niet hebben? Als je je partner niet vertrouwt, dan moet je de verlovings met je partner afbreken. Wij hebben een mandaat gegeven. Wij als socialisten hebben een mandaat gegeven om te onderhandelen, om tot een goed akkoord te komen, omdat wij ook geloven in vrijhandel. Wij geloven in die akkoorden, wij geloven in export, wij geloven in exportbevordering, wij geloven in wederzijds respect. We geven een mandaat om te onderhandelen, maar dan is het aan ons om te bekijken waarmee men nu is teruggekomen.

De eerste signalen die we kregen, waren zeer zorgwekkend. Dat is ook waarom we zware vragen zijn gaan stellen. Collega's, laten we dat ook heel goed beseffen: op een bepaald moment lag het akkoord er, en het was te nemen of te laten, met ISDS erin. Dat wil zeggen: volledige arbitrage, parallelle private rechtssystemen. Vandaag treed je op als advocaat voor een multinational en morgen treed je op als rechter in een andere zaak. Dát is de realiteit in die arbitrage. De gemiddelde kostprijs voor zo'n ISDS-proces was 6 miljoen dollar. Dat was niet toegankelijk voor burgers en burgerinitiatieven. Dat wil toch wat zeggen, als men zegt dat dit een kmo-akkoord is. Ik wil die Vlaamse kmo's wel eens zien opstaan die 6 miljoen dollar aan gerechtskosten kunnen betalen voor een proces. Chapeau, ik buig daar met veel respect voor.

Er is het feit dat wij, samen met heel veel burgerinitiatieven en middenveldorganisaties, daar heel veel vragen over stellen en vandaag nog altijd heel veel antwoorden niet hebben. Dat wij worden weggezet als protectionisten, is zeer goedkoop.

U zegt dat u er met argumenten over wilt praten. Waarom hebben we dan in dit Vlaams Parlement naar aanleiding van dit ontwerp van decreet één namiddag aan hoorzittingen gewijd? Maximum zes personen konden we horen. Is dit democratie? Waar staat die beperking? Waar staat die afwijzing? Waarom hebben we al die middenveldorganisaties die zo veel hebben bijgedragen, universiteiten die teksten hebben laten vloeien, de Bond Beter Leefmilieu – ik ga hier geen namen noemen –, de vakbonden, 11.11.11, collega Vanbesien heeft ze al opgesomd, waarom hebben we die mensen niet de revue laten passeren om al hun argumenten te geven? Dat is niet gebeurd. 16.000 burgers hebben dan een initiatief genomen. Dat was wel degelijk voor dit ontwerp van decreet op de agenda stond. Ze hebben gezegd dat ze bezwaren hadden tegen wat er allemaal gebeurde, en ze vroegen om de stemming over het CETA uit te stellen. Wij kunnen hier vandaag het CETA niet amenderen of wijzigen, het verdrag is wat het is. Wij kunnen gewoon ratificeren of niet ratificeren. Inhoudelijk kunnen we zelfs niet veel doen.

Het feit dat collega Daems zegt dat het vandaag niet gaat over het handelsluik maar over het investeringsluik, doet er niet toe. Als wij vandaag niet ratificeren, als wij ons fiat niet geven – het verdrag is een en ondeelbaar – dan is het ‘control-alt-delete’. Dan kunnen we beginnen te bouwen aan die evenwichtige handelsrelaties die vooral eerlijk zijn, eerlijk tegenover onszelf, eerlijk tegenover onze burgers, maar vooral ook evenwichtig, ook wat betreft onze klimaatdoelstellingen en klimaatuitdagingen.

We moeten vertrouwen hebben in onze partner. Collega Daems, ik heb u daarjuist gehoord in de actuele vraag in verband met Amerika, toch ook een belangrijke partner van ons in verschillende internationale organisaties, hoe snel de mensenrechten verglijden, hoe snel men bepaalde mensenrechtenschendingen kan laten bewerkstelligen. Dat is wat ik ook zeg. We moeten zorgen dat in de nieuwe handelsakkoorden garanties zitten voor die mensenrechten, voor die sociale voorwaarden. Jullie zeggen dat die garanties erin zitten. Ik zeg u: ik zie die niet. Veel organisaties zien die ook niet. En als ze er dan toch in zitten, waarom hebben jullie het dan nodig gevonden om dat in de bijkomende interpretatieve tekst nog eens te interpreteren, een tekst die bovendien niet bindend is?

Inhoudelijk zijn er de standaardisering en de garantie. Wij kunnen vanuit het parlement standaarden en reglementen stellen voor onze eigen burgers ter bescherming van de mens, van de natuur. Wij moeten zorgen dat die standaarden niet naar beneden gaan. Er zijn genoeg studies geweest die aantonen dat die garanties hier vandaag niet in zitten. Dat is een onzekerheid die we goedkeuren. Dat is een onzekerheid voor de volgende generaties. We geven die garantie met deze ene stem uit handen. Ik ben iemand die liever vanuit het parlement verantwoordelijkheid neemt en zelf beslist over hoe onze samenleving, onze veiligheid, onze toekomst en onze volksgezondheidvorm krijgt. Dat is de ene inhoudelijke garantie die we vandaag nog niet hebben gekregen. Er is gewerkt met negatieve lijsten. Dat wil zeggen dat, tenzij je uitdrukkelijk bent uitgesloten, het verdrag van toepassing is. Dat is een risico voor de toekomst. Er kunnen nieuwe terreinen bijkomen, er kunnen nieuwe uitdagingen zijn. Dan moeten we er allemaal van uitgaan dat dit handelsakkoord daarop van toepassing is.

Voor de structurele gebreken in de huidige generatie handelsakkoorden zijn stuitend. Een van de belangrijkste structurele problemen was de gebrekkige consultatie en participatie bij de opmaak van het verdrag, maar ook bij de ratificatie vandaag. Dat is een structureel probleem, want wij gaan niet zo om met onze burgers. Wij willen niet zo omgaan met onze burgers, en wij doen het ook niet trouwens. Wij gaan niet zo om met middenveldorganisaties, die onze partners zijn om deze maatschappij mee vorm te geven en er mee zorg voor te dragen. Dat is hier vandaag niet gebeurd.

Collega Daems, ik begrijp het, nu valt mijn euro – maar die is al lang gevallen – : vakbonden en mutualiteiten, ook de liberale, hebben die acties tegen het CETA mee ondertekend. We hebben die mutualiteiten en vakbonden hier zelfs niet gehoord.

We hebben hier wel de consumentenorganisaties gehad, ook de internationale. We hebben zes mensen gehoord, en van die zes waren er vier tegen het CETA, een was neutraal en dat was een verslaggever voor de Europese Commissie, en de Voka-vertegenwoordiger was positief.

Een ander structureel gebrek is ICS, het parallel rechtssysteem. Aanvankelijk hebben we gezegd dat het akkoord al rond is, maar door de protesten is ISDS vervangen door ICS. Mijnheer Vanlouwe, u hebt zopas een resumé gegeven van hoe ICS eruit zal zien. Ik lees in het verslag hoe de minister-president het heeft geformuleerd tijdens de bespreking in de commissie: “De Europese Commissie zal tegen 1 juli 2018 voorstellen doen over de werking van ICS, dus over de gedragscode, de

selectie en de onafhankelijkheid. Die teksten zullen daarna voorwerp van discussie zijn. In het overleg heeft de Europese Commissie duidelijk gesteld dat onafhankelijkheid, hoge standaarden en deontologie voorop staan.”

Dus vandaag keuren we iets goed – ICS – waarvan de concrete vormgeving op 1 juli als tekst zal komen, die dan nog voorwerp van discussie zal zijn. Dit zijn woorden van de minister-president, op pagina 15 van het verslag van de bespreking in de commissie.

We hebben dat nu vervangen door ICS, maar we weten niet exact wat het is. We denken dat het vaste rechtbanken gaan worden, we denken met onafhankelijke rechters met een gedragscode. We weten nog niet exact wat dat is. Vanuit België hebben we een adviesvraag gericht aan het Europees Hof: is het compatibel met het Europees recht dat we vanuit Europa handelsverdragen afsluiten die we dan onttrekken aan de toepassing van het Europees recht?

Minister-president, u hebt daar al een antwoord op geformuleerd op basis van een gelijkaardig dossier: het Achmea-arrest. Ik zal daar niet in detail op ingaan, want het is allemaal zo ingewikkeld. Het Achmea-arrest maakt duidelijk dat Europa er niet mee kan lachen dat er toetsing van het Europees recht aan het Europees Hof wordt onttrokken. Laten we alleen dat onthouden. De vraag is: als het Europees Hof niet akkoord gaat met onttrekking van toetsing van het Europees recht aan de handen van het Europees Hof in een inter-Europees geschil – Achmea ging namelijk over een inter-Europees probleem –, waarom gaan wij ervan uit dat het Europees Hof dat probleem niet zal hebben als het gaat over Canada en Europa?

Ik heb geen glazen bol, ik ben geen rechter, en ik ben zeker geen rechter van het Europees Hof van Justitie. Ik heb respect voor de instellingen, dus ik zal me daar ook niet over uitspreken. Omwille van dat respect voor de internationale instellingen – want dat is ook heel belangrijk voor de organisatie van onze samenleving, van onze internationale akkoorden en van ons welzijn – moeten we wachten op dat antwoord. We moeten wachten op het antwoord van het Europees Hof.

Er zijn verschillende Europese landen die al hebben geratificeerd, maar er zijn ook andere Europese landen zoals Nederland, die de bespreking al hebben gevoerd, maar die wachten met de neerlegging van de ratificatie om zich niet internationaal belachelijk te maken. Als straks het Europees Hof zegt: het CETA en de investeringsgeschillenregeling is niet compatibel met het Europees recht ... Ik als Europees Hof moet dat kunnen interpreteren.

Ik vraag me af waarom we hier zo snel snel moeten gaan. Waarom zeg ik dat? Ik heb juist horen zeggen dat we in Vlaanderen de eersten zullen zijn in België die ratificeren. Applaus. Dat zal waarschijnlijk ook gebeuren. Jullie zullen een communautair statement maken. Ten koste van wat? Met risico van wat? Risico om internationaal af te gaan omdat de handtekening van onze minister-president is gezet onder dat intra-Belgisch akkoord, waarvan wij hebben gezegd dat we een advies gaan vragen aan het Europees Hof van Justitie.

Laat me er nog een extra argument bij halen. Ook in Duitsland is aan het Duits Grondwettelijk Hof de vraag gericht of het CETA en de bepalingen in verband met heel dat ICS compatibel zijn met het Duitse recht. We zien al eerste indicaties dat dat niet zo is.

Wie ben ik om daarover een uitspraak te formuleren of om dit te interpreteren? Net zoals ik respect heb voor het Europees Hof van Justitie, zeg ik dat we op die Duitse uitspraak kunnen wachten. Duitsland zal daar sowieso op wachten. Iets inleiden is een zaak, maar iets goedkeuren, erover stemmen en internationaal afgaan, is een andere zaak.

Het communautair punt dat vanuit Vlaanderen kan worden gemaakt, komt een bepaalde partij tegemoet. Van de andere twee partijen, die hier in het midden zitten, weet ik niet wat ze daarbij te winnen hebben.

Minister-president Geert Bourgeois: Mevrouw Turan, de Federale Regering gaat hiermee door. De Federale Regering voert de procedure tot het einde. U ziet schimmen. U maakt er een communautair verhaal van. Het is evident dat wij hiermee doorgaan. U hebt de interpretatieve verklaring gelezen. U weet wie prejudiciële vragen laat stellen. U weet dat de Federale Regering, de Vlaamse Regering en de Brusselse Hoofdstedelijke Regering hebben gezegd dat ze ICS verwelkomen. Het is nogal evident dat we hiermee doorgaan en in onze zaak geloven.

We zullen aan het eind van de rit wel zien wie gelijk heeft. Ik heb gezegd dat ik niets zal voorspellen. Ik herhaal echter dat de Achmea-zaak, waarover het Europees Hof van Justitie zich heeft uitgesproken, geen betrekking heeft op het CETA. Ik heb dat in de commissie duidelijk gemaakt.

Indien u dat wilt, zal ik artikel 8.31.2 nog eens voorlezen. Dat artikel stelt uitdrukkelijk dat ICS "niet bevoegd is om de wettigheid van een maatregel waarvan wordt gesteld dat hij een schending van deze overeenkomst vormt te toetsen aan de interne wetgeving van een partij bij de overeenkomst."

Het ICS zal, met andere woorden, niet mogen toetsen aan het EU-verdrag. Dat is voorbehouden aan het Hof in Luxemburg. Indien die bepaling daar niet zou staan, zou u een punt hebben. Hier staat echter letterlijk dat ICS hierover geen uitspraak mag doen. Ik heb ook geen glazen bol, maar ik kijk met vertrouwen naar de uitspraak van het Europees Hof van Justitie.

Zoals ik al heb gezegd, zullen we slechts aan het einde van de rit kunnen neerleggen. We leven nu eenmaal in een land waarin ook Wallonië zijn finale goedkeuring moet geven. We weten dat allemaal, maar ik heb er veel vertrouwen in. Als we hiermee doorgaan, geven we ook een zeer belangrijk internationaal signaal. Ik kom daar straks in mijn slotwoord op terug. (*Applaus bij de N-VA*)

Güler Turan (sp-a): Minister-president, ik dank u voor uw reactie. U kunt gelijk hebben, maar u kunt ook ongelijk hebben. Het is niet aan mij om dat te beoordelen, het is aan de rechter van het Europees Hof van Justitie om dit te toetsen.

U hebt verwezen naar de Achmea-zaak. Dat arrest is een beetje ingewikkeld, maar aangezien u het hebt gevraagd, zal ik proberen het zo goed mogelijk uit te leggen. In het Achmea-arrest van 8 maart 2018 is een indicatie gegeven dat het zeer goed mogelijk is dat ook het ICS als onverenigbaar met de EU-verdragen zal worden beoordeeld. Hier komt het: "Het Hof van Justitie aanvaardt in dit arrest niet dat de rechtspraak waarbij EU-recht in brede zin, met inbegrip van nationale wetgeving, in het geding is aan haar toezicht wordt onttrokken en, meer bepaald, de mogelijkheid tot prejudiciële vraag onmogelijk is."

Ook in verband met het Achmea-dossier hadden de partners verklaard dat het Europees recht niet van toepassing was, net zoals u hier zegt dat het Europees recht niet van toepassing is op het ICS. Het is niet omdat de verdragspartners dit verklaren dat het Europees Hof van Justitie hiermee instemt. Wat het Achmea-dossier betreft, heeft het Europees Hof van Justitie hier niet mee ingestemd en gezegd dat het over alles prejudiciële vragen moet krijgen.

Minister-president, de vraag is of dit al dan niet ook voor het ICS geldt. Ik weet het niet. U zegt dat u dat denkt, maar dat u geen glazen bol hebt. Ik heb ook geen glazen bol. Laten we daar dan als verantwoordelijke Vlaamse volksvertegenwoordigers of als verantwoordelijke vader van de Vlaamse Regering op wachten alvorens te ratificeren.

Ik weet echter wat u zal redden: Wallonië zal België en de Vlaamse Regering van gezichtsverlies redden. Zolang Wallonië niet ratificeert, kan België, ongeacht het feit dat het Federaal Parlement hiermee doorgaat, zijn akkoord niet geven.

Dus, Wallonië kan u eventueel nog redden. Wallonië kan voor u de tijd kopen die nodig is om te bepalen of dit volgens het Europees Hof al dan niet compatibel is. We kunnen dit hier vandaag gewoon uitstellen en wachten tot er een uitspraak is. Minister-president, ik wil zelfs nog overwegen om mij te onthouden. Om allerlei andere redenen zou ik het niet kunnen mee goedkeuren, maar alleen al uit respect voor onze instellingen en uw wachten, zou ik mij eventueel kunnen onthouden. Het is de moeite waard om het te proberen.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Mevrouw Turan, we gaan natuurlijk niet wachten om u toe te laten om u te onthouden. We hebben hier nu al maandenlang over gediscussieerd. We hebben de Europese commissaris gehoord, er zijn hoorzittingen geweest, het parlement heeft dat allemaal kunnen doorploegen. Op het federale niveau gaan ze hier ook mee door. Er zijn al twaalf lidstaten die dit geratificeerd hebben.

Als het ICS niet compatibel zou zijn met het Europees recht, wat ik niet hoop en niet verwacht, dan moet alles opnieuw van voor af aan worden overgedaan, ook in andere verdragen. Dan moet de EU die verdragen opsplitsen, in een handelsverdrag, dat sinds 1 januari 1958 de uitsluitende bevoegdheid is van Europa, en het andere luik, namelijk over de investeringsbescherming, het ICS in dit geval en de arbitrage in andere gevallen, en de directe investeringen, die ook gemengde bevoegdheden zijn. Dat moet dan het voorwerp uitmaken van een ander verdrag.

Wachten tot helemaal op het einde en dan pas de procedures beginnen te voeren, zou een totaal averechts resultaat zijn. U mag hopen dat Wallonië ons, en die twaalf andere lidstaten, voor gezichtsverlies zou behoeden. De Achmea-zaak heeft hier niets mee te maken. Het Achmea-arrest is een uitspraak van het Europees Hof over bilaterale verdragen binnen de Europese Unie, waarvan het Hof terecht gezegd heeft dat alleen het Hof de behoeder is van dat Europees recht en alleen het Hof, en niet de arbiters, kan het interpreteren.

Ik hoop dat dit verdrag zal standhouden, omdat het zo belangrijk is. Canada is, zoals u zegt, een rechtsstaat en ik zal de laatste zijn om u daarin tegen te spreken. Canada is een fantastisch land waarmee we heel graag samenwerken, niet alleen economisch maar ook cultureel en op het gebied van wetenschappen, en dat is één van mijn grote argumenten om dit akkoord te verdedigen. Nogmaals, ik zou wel graag zien dat het ICS wordt goedgekeurd, om het te kunnen gebruiken in landen waar de rechters niet of veel minder onafhankelijk zijn dan in Canada. Met dit rechtssysteem, dat kan doorgroeien tot een multilateraal gerechtshof, zullen we dan een schitterende zaak gedaan hebben.

De voorzitter: De heer Van Esbroeck heeft het woord.

Jan Van Esbroeck (N-VA): Het is de laatste keer dat ik in dit dossier wens tussen te komen, we hebben het er al genoeg over gehad.

De selectiviteit die de collega's van sp.a en Groen in handelsdossiers aan de dag leggen blijft mij verbazen. Dat begrijp ik echt niet. U zegt voor vrije handel te zijn, met Vietnam en Iran en de Balkanlanden, maar Canada zou een schurkenstaat zijn, net als de VS. Dat is een los verhaal, u hebt nog niet geantwoord op mijn vraag om dat uit te leggen. U zult dat ongetwijfeld nog doen.

Ik keer even terug naar wat de heer Poschet heeft gezegd. De inwoners van Nederland mogen beslissen hoe ze denken over zo'n verdrag, Frankrijk en Duitsland

mogen dat doen en Wallonië en Vlaanderen mogen dat doen. Wij mogen vanuit Vlaanderen toch kritiek hebben op beslissingen die andere landen nemen. Of is dat een gigantisch probleem? Alle andere landen die ik zonet heb opgesomd, staan in voor hun eigen beslissingen. Wij nemen als Vlaanderen, als land, dan toch wel onze beslissing...

Güler Turan (sp.a): Als deelstaat.

Jan Van Esbroeck (N-VA): Het hangt ervan af hoe je het bekijkt, natuurlijk.

Wij spreken jammer genoeg nog altijd niet met één stem in Europa. Dat is misschien het probleem, collega's. Dat is misschien het probleem dat we moeten oplossen, dat wij inderdaad de stem van Vlaanderen kunnen laten horen in Europa. Dit is eigenlijk een heel mooi voorbeeld van waarom het misschien belangrijk is om niet met kleine staatsvorminkjes bezig te zijn, maar om het eens grondig te doen. *(Applaus bij de N-VA)*

Güler Turan (sp.a): Collega, weet u waarom Nederland, Frankrijk, Estland, Spanje, al die landen, die ratificatie gewoon kunnen doen zonder gezichtsverlies? Omdat de adviesvraag is vertrokken vanuit België, met een formulering waar deze Vlaamse Regering aan heeft meegewerkt. Wij hebben die vraag gesteld, niet Nederland, niet Duitsland, niet Spanje. Het was vanuit België, met een handtekening van Vlaanderen, onder het intra-Belgische akkoord. Wij hebben met de kabinetten samen gezeten om de formulering van die adviesvraag te kunnen maken. De vraag vertrekt van ons. Dat is het verschil met al die andere landen.

U zegt dat ik selectief akkoord ga met handelsakkoorden. Ik ben daarnet begonnen met te zeggen dat wij met al die andere landen, met ontwikkelingslanden, heel veel handelsverdragen erdoor gejaagd hebben, zonder ernaar te kijken. Mea culpa, heb ik ook gezegd in het begin van mijn betoog, als u hebt geluisterd. Pas met deze handelsakkoorden hebben we er aandacht voor gehad welke systemen er in die handelsakkoorden zitten, vooral ook omdat het met Canada is, een gelijkwaardig land.

Het meest recente handelsakkoord dat voor ons is gekomen, was dat met Kazachstan. U moet eens nakijken hoe ik daar heb gestemd. Van inconsequentie zult u mij niet kunnen beschuldigen.

Jan Van Esbroeck (N-VA): Ik heb u niet van inconsequentie beschuldigd, maar hebt u spijt van die stemmingen toen? Is er een probleem mee dat u dat toen gestemd hebt? U hebt daar nu spijt van, u wilt daar eigenlijk op terugkomen. Of hoe moet ik het begrijpen?

Karl Vanlouwe (N-VA): Mevrouw Turan, u zegt dat we mee aan tafel zaten toen we de adviesaanvraag geformuleerd hebben aan het Hof van Justitie. Waarom hebt u toen niet in die adviesaanvraag gezegd dat we moesten wachten met de ratificatie tot het ogenblik dat het advies van het Hof van Justitie geformuleerd werd? Dat stond er niet in. Dat bent u blijkbaar vergeten.

U voert hier een enorme oppositie tegen dat handelsverdrag, maar in het Brusselsche Hoofdstedelijke Gewest, waar er één sp.a-minister is, die de mogelijkheid had om het CETA-verdrag reeds te laten struikelen, is dat niet gebeurd. U voert hier dus eigenlijk een beetje theateroppositie, maar u weet dat uw partij het op een ander niveau de facto wel al heeft laten passeren. Dat vind ik bijzonder vreemd. Legt u mij dat eens uit, waarom u hier met een andere stem spreekt dan in een ander deelstaatsparlement.

Güler Turan (sp.a): Collega Vanlouwe, uw tussenkomst is tragikomisch. *(Opmerkingen van Karl Vanlouwe)*

Het is tragikomisch dat u mij verwijt dat ik bij de formulering van de adviesvraag ben vergeten te vragen om te wachten tot na de uitspraak. *(Opmerkingen van Karl Vanlouwe)*

Ik zit in de oppositie! Ik ben geen minister. Ik zat niet in dat kernkabinet. Ik was er niet. Ik zit in de oppositie. Welke parlementaire mogelijkheid heb ik? Vragen om uitleg en resoluties. Ik heb een voorstel van resolutie ingediend. Dat was mijn enige mogelijkheid als parlements lid om de stemming over het CETA uit te stellen tot er een uitspraak was over de adviesvraag.

Het is pijnlijk, want ú hebt het weggestemd. Ik heb het gevraagd. Ik wil mijn resolutie zo gaan opzoeken. De resolutie is weggestemd. En ik wilde dat ik minister was, ik wilde dat ik in het kabinet zat en die juridische vraag mee kon formuleren. U had die mogelijkheid. Dit is tragisch.

Karl Vanlouwe (N-VA): En de houding van uw partij in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest? *(Opmerkingen)*

De voorzitter: Iedereen hier is vrij de vragen te stellen die hij denkt te moeten stellen.

Güler Turan (sp.a): Uiteraard is hij vrij de vragen te stellen die hij denkt te moeten stellen.

Ik ben hier in het Vlaams Parlement. En mocht ik in het Brussels Parlement zitten, zou ik dezelfde houding aannemen. Voilà. Point final. Ik ben benieuwd hoe u straks zult stemmen. Ik ga kijken naar uw stemming. Ik ben benieuwd naar uw stem. *(Opmerkingen van Karl Vanlouwe)*

Zult ú dit mee goedkeuren, mijnheer Vanlouwe? Ik zal kijken hoe u straks zelf zult stemmen. We zullen dat met zijn allen doen.

Minister-president, u hebt mij een antwoord gegeven. En u hebt het weer gedaan, minister-president. U hebt zich weer gewaagd aan een interpretatie die u verwacht van het Europees Hof. U zegt dat u geen glazen bol hebt. Maar u interpreteert erop los. Reynders interpreteert erop los. Ik weet het niet. Ik herhaal het nogmaals. Want uw antwoord was zo geformuleerd.

Collega's, behoed ons, behoed de Vlaming voor deze afgang. Stel dat uit. Want het verdrag is sowieso in werking. De uiteindelijke ratificatie zal er niet komen, tenzij Wallonië de lead neemt. Wallonië kan ons dus redden. Laat het niet over aan Wallonië. Laat ons als trotse Vlamingen ons lot in eigen handen nemen. Laat het niet over aan de Walen. Stel het uit. En wacht als verantwoorde bestuurders en parlementsleden het antwoord van het Europees Hof af.

Ik geef u nog een laatste kans. Ik heb twee amendementen ingediend, voorzitter. Eén amendement gaat hierover. Het betreft een toevoeging, waarover u hier vandaag nog uw goedkeuring kunt geven. Kijk eens aan. Het stelt de inwerkingtreding uit tot na de goedkeuring van het Europees Hof, dat zegt of het compatibel is. Nog een laatste reddingsboei om geen gezichtsverlies te lijden, internationaal. Wij zijn Vlaanderen. Wij zijn Brussel. Wij stellen een vraag. En ik wil wel zien hoe Frankrijk, Duitsland, Spanje en al die andere landen die zo snel snel ratificeren, reageren. Communautaire, in België, zijn wij eerst. Dit is vooral een boodschap aan CD&V en Open Vld.

En uiteraard gaat het federale niveau mee. Want het is dezelfde meerderheid. Het zit in de regeerakkoorden. En jullie voeren die blindelings uit. Over blindheid gesproken.

Ik heb gezegd: wij, als sp.a, zijn voor handelsakkoorden. Maar de systemen, de gebreken die erin zitten, zijn echt niet oké. Het eerste systeem is dit ICS-systeem.

Ik heb de heer Vanlouwe horen zeggen: 'We willen arbitrage toch ook niet afschaffen.' Neen, als je als kmo, als multinational het recht in handen wilt geven van een derde arbitrair systeem, dan is dat jouw keuze. Jij kiest wat je doet met jouw geld. Maar je kiest niet wat er gebeurt met het belastinggeld. Je kunt niet de zwaar verdiende centen van onze burgers, die belastinggeld betalen, door ramen en deuren gooien, wegens processen. En dat die processen zullen volgen, zal ook gegarandeerd zijn door toekomstige wetgeving. Want er komt een regelgevende samenwerking, collega's. In de toekomst zullen de regels worden afgetoetst aan een regelgevende kader met ambtenaren, met bedrijven. Het is mij nog niet helemaal duidelijk. Het is nog niet helemaal uitgemaakt. Maar er zal een regelgevende samenwerking komen voor toekomstige wetgeving.

Denken jullie dat wij nu een armoedetoets hebben, dat wij een mobiliteitstoets hebben als wij hier in Vlaanderen bepaalde wetten en decreten goedkeuren? Maar we moeten wel een internationale handelsbelemmerende toets ontwikkelen. Want als we dat niet doen, dan dreigen we elke wetgeving die wij hier willen maken, een verstrenging van onze arbeidsvoorwaarden, een verstrenging van onze gezondheidsgarantie, een verstrenging van milieuvoorschriften, te moeten aftoetsen aan het handelsbelemmerende karakter. O wee, als een bedrijf in Canada ermee dreigt een handelsbelemmerend feit te hebben ingevoerd. Er is geen democratisch deficit. Voilà.

Ik wil al onze parlementsleden nu uitnodigen om na te denken. Hoe vrij gaat u zich voelen om met wetsvoorstellen te komen, bijvoorbeeld om strengere gezondheidsvoorwaarden op te leggen en om reclameborden aan scholen te weigeren? Ik geef maar een voorbeeld. Als we dat doen, als we met zo'n wetgeving willen komen, kan een of ander Canadees reclamebureau ons dagvaarden als land, als België – intra zullen we dat dan nog moeten opkuisen – omdat wij vanuit het Vlaams Parlement een ontwerp van decreet goedkeuren dat een handelsbelemmering zou kunnen zijn. Als dat als handelsbelemmerend wordt gezien en er worden miljoenen euro's of dollars aan gekoppeld, dan moeten wij als parlementsleden toch wel een handelsbelemmerende toets beginnen te ontwikkelen. Elke stap, elk voorstel, elke resolutie, elke decreetswijziging die wij hier dreigen op tafel te leggen, zal voor België en Vlaanderen het risico inhouden van een dagvaarding tot betaling van miljoenen euro's aan schadevergoeding omdat we handelsbelemmerend bezig zijn. Dit is geen cinema, dit is realiteit. Ik hoop echt dat ik ongelijk heb, maar ik vrees dat dat niet zo zal zijn.

Weet u waar we de toekomst dan mee gaan opzadelen? Geen verstrenging van onze voorwaarden om inderdaad geen schade op te lopen, of heel veel schadevergoedingen moeten betalen. Hoe we het ook draaien of keren, we belasten de toekomstige generaties. Ik niet, maar wie dit mee gaat goedkeuren, belast de toekomstige generaties.

Collega's, dit is nog niet alles, heel veel vragen hebben nog geen antwoord gekregen, noch van de experts die we hebben gehoord... Ik heb u al gezegd dat heel dit akkoord maar zes experts aan de tafel heeft kunnen krijgen, voor de rest kon de meerderheid geen toelating geven.

Jan Van Esbroeck (N-VA): Ik begrijp goed, mevrouw Turan, dat u zegt dat u volledig akkoord gaat met wat voorligt, alleen wilt u wachten op die uitspraak... *(Opmerkingen van Güler Turan)*

Wij zeggen dat we niet willen wachten op de uitspraak, dat we het nu al gaan doen. We denken dat het nu belangrijk is dat we een voorbeeld geven als Vlaanderen om die ratificatie goed te keuren. U gaat volledig akkoord, maar u geeft ons de kans met uw motie of amendement om dat uitstel te doen tot na die uitspraak. Dus dat is het enige verschil tussen u en mij, dat is die uitspraak. *(Opmerkingen van Güler Turan)*

Wel, wij willen al vooruit, maar ik begrijp uw tussenkomst. Maar u gaat dus wel akkoord? Dat heb ik toch begrepen.

Güler Turan (sp.a): Dat is gelukkig niet het enige onderscheid tussen u en mij in dezen, mijnheer Van Esbroeck. Gelukkig niet. U kunt erop rekenen dat dat niet het enige is.

Voor de rest, collega's, bevat dit ontwerp van decreet slechts twee artikelen. Zoals ik eerder al heb gezegd, het gaat er niet om dat wij inhoudelijk het verdrag nog kunnen amenderen: het is te nemen of te laten. Met het instemmingsdecreet geven wij de mogelijkheid dat toekomstige wijzigingen aan het verdrag mogelijk zijn en gewoon ter kennisgeving aan het parlement moeten worden overgemaakt. Klaar is kees! Beseffen we wel welke twee artikelen, welke twee decreten, we hier vandaag goedkeuren? Toekomstige wijzigingen aan dit verdrag zijn mogelijk, en dat gebeurt simpelweg door een kennisgeving.

Dan vraag ik me af: waarom die soevereiniteit en parlementaire controle afgeven? Kan iemand me daarop een antwoord formuleren? Ik heb, om jullie weer te redden van een dergelijke afgang, een voorstel, want dit is een politieke parlementaire verantwoordelijkheid. Wij hebben een amendement ingediend waarin we zeggen dat alle wijzigingen binnen een termijn van dertig dagen aan het parlement worden overgemaakt. Als het parlement binnen zestig dagen nog geen verzet heeft aangetekend, worden die als aanvaard beschouwd. Het is niet de mogelijkheid voor volledige openheid.

Zelfs de mogelijkheid om verzet aan te tekenen, geven jullie uit handen. Als jullie echt geen parlementsleden meer willen zijn die verantwoordelijkheid nemen voor vandaag en voor de toekomstige generaties, dan zullen er wel andere parlementaire kandidaten zijn die die verantwoordelijkheid wel willen nemen en elke wijziging wel op haar merite wil beoordelen en nagaan wat het effect is op het milieu, nagaan wat het effect is op de gezondheid, nagaan wat het effect is op de economie. Handel, ja. Vrijhandel, akkoord. Maar niet ten koste van alles.

We creëren hiermee een democratisch deficit: we hollen onze instellingen uit door die systemen. Ik heb het niet over de inhoud gehad. Ik heb vandaag twee systemen uitgelegd die maken dat dit eigenlijk een zeer risicovolle en onaanvaardbare manier van handelen is: structurele gebreken waarvoor wij en de komende generaties nog zwaar zouden kunnen boeten. Ik spreek voorwaardelijk. Ik ben bescheiden. Is het risico zelfs niet de moeite waard om er grondig naar te kijken? Ik wil dit niet op mijn geweten hebben en ik zal dit ook niet op mijn geweten hebben.

Voorzitter, ik heb mijn tussenkomst tot deze twee grote argumenten beperkt. Er zijn nog talloze en talloze argumenten die ik kan aanhalen. Ik heb dat ook gedaan met verschillende interpellaties, met verschillende vragen om uitleg, met verschillende resoluties die ik over dit thema heb ingediend. Ik weet dat jullie het beu zijn. Ik weet dat ik hier al heel veel over heb gezegd.

In alle eerlijkheid, er is veel inkt over gevloeid en er zijn veel woorden over gesproken, maar de antwoorden hebben we niet gekregen. Vandaag gaan we dit goedkeuren. Ik nodig jullie een allerlaatste keer uit om als verantwoordelijke parlementsleden te reageren, om internationaal gezichtsverlies te vermijden, om voor de toekomstige generaties uw verantwoordelijkheid op te nemen en dit instemmingsdecreet dus niet goed te keuren en minstens de twee amendementen die ik heb ingediend, te steunen. (*Applaus bij sp.a*)

Minister-president Geert Bourgeois: Het is vandaag bewezen dat het een heel belangrijk debat is. Ik ben blij dat de laatste spreker erop heeft gewezen dat ze zoveel tientallen keren is kunnen tussenkomen. Er zijn enorm veel vragen om uitleg gesteld. Er zijn resoluties besproken. Er zijn hoorzittingen geweest. We

hebben dit op geen enkele manier – en de nestor van dit parlement heeft dat ook bevestigd – nog nooit voorheen zo grondig behandeld. Het gaat inderdaad over twee artikelen maar er zit een heel verdrag achter, met heel wat bijlagen, en die zijn allemaal lang en uitvoerig het voorwerp geweest van talrijke besprekingen.

Als ik naar het debat luister, dan hoor ik dat iedereen hier in dit parlement die tussenkomt, zegt dat men voor faire en vrije handel is, impliciet aanvaardend dat dit welvaart bevordert en dat dit een goede zaak is. Maar, als de Europese Unie dan de bevoegdheid die haar is verleend op 1 januari 1958 gaat uitoefenen, en tot een uitgebalanceerd handelsverdrag komt, waar we jaren aan hebben gewerkt, waar we jaren mee op hebben gewogen, waar we jaren gezorgd hebben dat de standaarden en de normen op het vlak van leefmilieu, op het vlak van arbeidsrecht, op het vlak van consumentenbescherming, behouden blijven, waar we jaren voor geijverd hebben dat de offensieve belangen van Vlaanderen beschermd zouden worden, dat onze defensieve belangen beschermd zouden worden – denk aan de vrijwaringsclausules met betrekking tot landbouw –, dan zegt men helemaal op het einde, zoals in Wallonië: 'We zijn hier nu twee weken mee geconfronteerd, het is een beetje te laat, geef ons alstublieft nog heel veel tijd.' Zo werkt het natuurlijk niet.

De fundamentele vraag is maar of men het meent dat men het zegt dat men inderdaad voorstander is van die vrijhandelsverdragen: vrijhandelsverdragen die enorme voordelen geven, zeker voor Vlaanderen. Ik kom er straks nog eventjes op terug.

Er is eigenlijk maar over twee zaken gesproken: over de regelgeving met duurzaamheid, die niet zou worden gegarandeerd, en de wijziging van de regelgeving, die niet op een democratische manier zou gebeuren, en tot slot het Investment Court System. Ik wil daar eventjes op ingaan.

De regelgeving – ik blijf erbij – is inzake duurzaamheidsbepalingen het meest ambitieuze handelsverdrag ooit. Het meest ambitieuze met ook zeer hoge normen, met zeer hoge standaarden, waarbij we gelukkig waren dat we aan de andere kant een partner hadden die de lat ook hoog wilde leggen. Dit is een standaard die we kunnen zetten. Ik ben blij dat we die standaard kunnen zetten, zowel op het vlak van sociaal recht als op het vlak van milieu en consumentenbescherming.

Inderdaad, er komt regelgevende samenwerking. Maar die 'joint committees' zullen die wetten niet veranderen. Wie dat beweert, gaat in tegen wat in dat verdrag staat. Dit gaat over regelgevende samenwerking: gezamenlijke labotesten doen bijvoorbeeld voor de veiligheidsnormen inzake wagens om zo gezamenlijk de lat hoog te kunnen leggen. Want op geen enkele manier mogen de Europese standaarden afgebouwd en verminderd worden. Ook dat staat erin. Ook toekomstige Europese regelgeving kan niet 'gedownplayd' worden. Maar om er uitvoering aan te geven, zullen we 'joint committees' hebben die samenwerken om te zien hoe een en ander kan worden geïmplementeerd. Ze kunnen inderdaad bindende afspraken maken en bindende regels goedkeuren. Waarover? Over hun eigen werking, en niet over de regelgeving, want dit komt toe aan de parlementen. Dit komt toe aan het Europees Parlement en aan het Canadees parlement, maar niet aan het 'joint committee' dat inderdaad bedrijven mag horen en belanghebbenden mag horen. Maar die maken geen deel uit van die comités.

Er zijn twee uitzonderingen. Het maatschappelijke middenveld mag deel uitmaken en zal deel uitmaken van het Comité Duurzame Ontwikkeling. Daarbij wordt het middenveld institutioneel betrokken. Daarnaast – niemand heeft het gezegd – is er een 'Civil Society Forum', dat een onafhankelijke analyse zal maken met betrekking tot klimaat, met betrekking tot arbeid, met betrekking tot mensenrechten. Al deze zaken staan in dit verdrag. Dit zijn allemaal waarborgen om ervoor te zorgen dat de normen die ons en de Canadezen dierbaar zijn, nageleefd worden.

Die comités kunnen dus geen regels maken. Die comités en de subcomités staan finaal onder het voorzitterschap van de twee bevoegde personen. Momenteel zijn dat Malmström in Europa en Champagne van Canada. Dat zijn de ministers die naar de parlementen moeten gaan als ze van oordeel zijn dat er nieuwe regels moeten worden goedgekeurd. Het is evident dat niemand in Europa, in onze westerse democratie, zal zeggen dat we de wetten, de verdragen en de regels laten goedkeuren door een comité van mensen die geen politieke verantwoordelijkheid dragen en die niet verantwoordelijk zijn tegenover het parlement. Daarom zal Malmström, als ze meent dat er wetgeving moet worden gemaakt, daarmee naar de geëigende parlementaire organen komen.

Er kan inderdaad op geen enkele manier getornd worden aan EU-standaarden. De Canadese producten moeten voldoen aan de Europese standaarden. Dit staat buiten en boven elke twijfel.

Ook het voorzorgsprincipe is aan bod gekomen. Ik weet niet of ik meteen de desbetreffende artikelen kan vinden, maar het staat op diverse plaatsen in het verdrag. Het staat op verschillende plaatsen in het regelgevingsrecht. Bij de preambule staat er al dat het akkoord niet kan ingaan tegen de verdragen van de Europese Unie, ergo dat het voorzorgsprincipe deel uitmaakt van de Europese Unieverdragen, noch tegen de principes die vervat liggen in de Canadese grondwet. In het vermaledijde ICS-hoofdstuk staat met zoveel woorden dat het panel verplicht is de interpretatie van de interne wetgeving te volgen die door de respectieve hoogste rechtbanken – dat is voor Europa het Europees Hof van Justitie – aan de interne regelgeving van de handelspartners is gegeven. In het 'Joint Interpretative Instrument' staat ondubbelzinnig dat het voorzorgsprincipe gevrijwaard is. Het staat dus met zoveel woorden op zoveel diverse plaatsen dat ik echt geschrokken ben van de manier waarop gezegd wordt dat het voorzorgsprincipe te grabbel wordt gegooid, dat we dit verlaten. Dit klopt niet. Dat is in strijd met de teksten, net zoals de ICS-discussies die hier worden gevoerd, in strijd zijn met de teksten van het verdrag.

Dat brengt me tot het ICS. Het gaat inderdaad om een prejudiciële vraag. Ik heb geen glazen bol. Ik ben maar een bescheiden jurist. We zullen wel zien wat het Europees Hof van Justitie daarmee doet. Als het Europees Hof van Justitie zegt dat dit niet compatibel is, dan moet heel dit verdrag helemaal herbegonnen worden, want dit verdrag is behandeld als één gezamenlijk verdrag. Men heeft ervoor gekozen om daar een gemengd verdrag van te maken, terwijl dat niet hoefde, want het handelsrechtelijke aspect, de handelsverdragen, zijn een exclusieve bevoegdheid van de Europese Commissie. Je kunt dat betreuren, maar dat is al sinds 1 januari 1958 het geval.

Een aantal collega's hier zijn mijn getuigen: ik heb vanaf dag één gezegd dat dit geen gemengde bevoegdheid is. Wat is wel gemengd? Het overdragen van uw rechtsmacht. Dat is evident. We dragen rechtsmacht over. Dit is een zaak van de parlementen. In België is dat een gemengde bevoegdheid.

Onder een gemengde bevoegdheid vallen ook directe investeringen, die een impact kunnen hebben op uw economisch leven, maar niet de portfolio-investeringen. Het Singapore-advies is heel duidelijk. Het ICS-verdrag werd opgesteld door topjuristen en voorbereid door topambtenaren van de Europese Commissie. Er werd heel duidelijk voor gezorgd dat dit ICS op geen enkele manier het Europees recht mag gaan interpreteren, dit is voorbehouden aan het Europees Hof. Ik verwacht dus dat dit compatibel zal zijn. Als echter zou blijken dat het ICS-verdrag niet compatibel is, dan gaat het hele verdrag niet door en dan zal er gesplitst moeten worden, in enerzijds een handelsverdrag en anderzijds een nieuw soort afspraak omtrent de discussies over de investeringsbescherming. Dan herhaal ik echter wat ik in de commissie al gezegd heb: niemand wil terug naar de arbitrage, want dat is privé, dat is duur. Hier wordt er gegarandeerd dat er een

goedkope toegang is voor de kmo's. Hier wordt er in het verdrag voor gezorgd dat het gaat om onafhankelijke rechters. Ik herhaal dat het niet Wallonië is dat daarvoor gezorgd heeft, het staat in het verdrag. Ik citeer: "De leden van het gerecht zijn onafhankelijk. Ze zijn niet verbonden aan enige overheid. Ze nemen geen instructies van enige organisatie of enige overheid aan met betrekking tot het voorwerp van het geschil." Dat zijn onafhankelijke rechters. Canada en de Europese Unie hopen en willen dat dit systeem doorgroeit tot een multilateraal investeringsbeschermingshof. Laten we dat hopen. We hebben meer en meer internationalisering van de rechtsorde. Ik juich dat ook toe.

Als dit systeem clasht, dan hebben we geen andere keuze dan weer terug te gaan naar ofwel arbitrage ofwel de rechtbanken van het land. Inderdaad. Ik heb geen probleem met de rechtsmacht van de Canadese jurisdictie. Straks gaan we echter ook een akkoord sluiten met Vietnam. In dat akkoord met Vietnam staat ook het ICS-systeem. Welnu, ik kan u zeggen: leg het maar uit aan onze kmo's, aan onze fruittelers en aan onze boeren die exporteren, dat zij straks voor lokale rechtbanken moeten komen in zulke landen. Zij zullen ontzettend blij zijn dat er een onafhankelijk judicieel systeem op punt gezet is, gedragen door twee grote democratieën, die elk paritair rechters zullen benoemen die onafhankelijk zijn, die niet de 'vermaledijde' arbiters zijn, die ervoor zullen zorgen dat er een goedkope en snelle rechtsgang is voor dat rechtssysteem.

Het klopt, en sommige collega's hebben erop gewezen, dat dit nu nog moet worden uitgewerkt. De principes staan echter in het verdrag. Het is evident dat heel het systeem van aanwijzing en dergelijke, niet op zich in het verdrag staat. Ik heb er echter alle vertrouwen in. De Europese Commissie heeft er zich trouwens toe verbonden om met zo'n voorstel te komen.

Collega's, dit is dus een goede zaak. Ik hoop oprecht dat het ook standhoudt. Er zijn al twaalf landen die geratificeerd hebben. Federaal is het al in de commissie van de Kamer gepasseerd en komt het ook voor de plenaire vergadering.

Ik denk, collega's, dat we uiterekend nu een uitstekend signaal geven. In tijden van geopolitieke onzekerheid, in tijden van dreigend protectionisme, is het goed dat wij zeggen, en dat Europa daarin de leiding neemt, dat wij wel gaan voor vrijhandel, dat wij ons verzetten tegen barrières, of het nu tarifaire of niet-tarifaire zijn. Wij geven dit signaal en Europa neemt daar inderdaad de leiding in, omdat we ook via NAFTA straks de negatieve gevolgen, die er ook zullen zijn voor Canada en voor Mexico, eventueel voor een deel zullen helpen oplossen via dit goede verdrag met Canada.

En ik hoop dat dit een systeem is met regels en normen dat ingang vindt en dat elders wordt gevolgd. We moeten een verdrag sluiten met Singapore en we zullen ook een verdrag hebben met Vietnam. Ik hoop dat er ook met Japan snel een regeling komt en dat we er ook uit geraken met India en dat we daar de normen zullen zetten.

China stond klaar inzake het Trans-Pacific Partnership, dat kapseisde omdat Trump zich terugtrok, en ging al die landen verenigen. Ik ben Trudeau dankbaar dat hij de leiding heeft genomen. Er is een trans-pacific partnership gesloten met opnieuw goede standaarden. Ik hoop dat wij die standaarden kunnen zetten, dat wij in Europa op termijn de wereldstandaarden kunnen bepalen. Ik heb liever dat we de regels maken dan dat we ze moeten nemen, zoals ik daarnet heb gezegd, weliswaar in het Engels.

Dat is een goede zaak om geopolitieke redenen. De groeiverwachtingen voor onze economie zijn minder goed. De eerste die de alarmbel heeft geluid, was de KBC. Zij wezen onder meer op de geopolitieke onzekerheden die wegen op het uitvoeringsklimaat en op de uitvoer. We hebben er dus alle belang bij dat onze kmo's en onze fruittelers die zich nu op de Canadese markt kunnen begeven,

rechtszekerheid en een goed verdrag hebben. Wij moeten vooruit kunnen gaan in het uitbouwen van onze welvaart.

In Vlaanderen hangen meer dan 850.000 jobs af van de uitvoer. Ik heb alle respect voor al die middenveldorganisaties, mutualiteiten, vakbonden en andere die hun bezwaren hebben geformuleerd maar laat ons de mensen die een job hebben die afhangt van de uitvoer, eens recht in de ogen kijken.

De Europese Commissie heeft berekend dat 1 miljard euro groeiexport staat voor 14.000 nieuwe banen. Vlaanderen is een exportnatie, wij leven van de export. Voor ons is dit onze levensader. Als wij daar niet volop voor gaan, dan maken wij geen werk van de toekomst van Vlaanderen, dan trekken wij niet de nieuwe lijnen om te zorgen dat onze handel kan floreren zoals die al doet sinds de middeleeuwen met de Hanzesteden. We hebben toen al heel Europa bevaren, we zijn toen al met onze uitstekende producten, onze linnen producten en andere door Europa getrokken en hebben handel gevoerd. We hebben gezorgd voor handel en welvaart. Handel brengt mensen tot elkaar, brengt volkeren tot elkaar, protectionisme doet dat niet. Het is in het belang van Vlaanderen en van onze economie dat we dit verdrag goedkeuren. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Nee)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het ontwerp van decreet. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1512/1)

– *Artikel 1 wordt zonder opmerkingen aangenomen.*

Er is een amendement tot vervanging van artikel 2. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1512/5)

De stemmingen over het amendement en over het artikel worden aangehouden.

Er is een amendement tot toevoeging van een artikel 3. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1512/5)

De stemming over het amendement wordt aangehouden.

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met de kaderovereenkomst tussen de Europese Unie en haar lidstaten, enerzijds, en Australië, anderzijds, ondertekend te Manila op 7 augustus 2017 – 1576 (2017-2018) – Nrs. 1 en 2

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet houdende instemming met de kaderovereenkomst tussen de Europese Unie en haar lidstaten, enerzijds, en Australië, anderzijds, ondertekend te Manila op 7 augustus 2017.

De algemene bespreking is geopend.

Vraagt er iemand het woord? *(Nee)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het ontwerp van decreet. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1576/1)

– De artikelen 1 en 2 worden zonder opmerkingen aangenomen.

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met de brede en versterkte partnerschapsovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en hun lidstaten, enerzijds, en de Republiek Armenië, anderzijds, ondertekend te Brussel op 24 november 2017

– 1593 (2017-2018) – Nrs. 1 en 2

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet houdende instemming met de brede en versterkte partnerschapsovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en hun lidstaten, enerzijds, en de Republiek Armenië, anderzijds, ondertekend te Brussel op 24 november 2017.

De algemene bespreking is geopend.

De heer Vanbesien heeft het woord.

Wouter Vanbesien (Groen): Ik heb een heel specifieke vraag over iets dat we nog maar net doorgespeeld hebben gekregen. Dat is dus nog niet in de commissie aan bod gekomen. In hoofdstuk 2, artikel 42, g), ii) staat dat er zal worden samengewerkt tussen Europa en Armenië rond de sluiting en de veilige ontmanteling van de kerncentrale van Medzamor en de spoedige goedkeuring van een routekaart of actieplan daartoe. Het gaat om een kernreactor uit de jaren 70, die in 1988 werd gesloten omdat hij na een aardbeving verwoest was. Een van de reactoren is in 1995 opnieuw in werking gesteld, maar er is al lang een internationale vraag om die te sluiten om veiligheidsredenen.

In dit ontwerp van decreet dat nu voorligt, staat dat er samen met Armenië een routekaart en een actieplan zou worden opgemaakt, en dat die zou worden gesloten. Onlangs heeft de Armeense regering echter gezegd dat er eigenlijk ondertussen met Europa is afgesproken dat die alvast tot 2026 open zal blijven, en dat er voor de rest helemaal geen afspraak is over wanneer die dan zal dichtgaan. Dat leek ons dus wat tegenstrijdig met wat hier staat, en graag hadden we daar wat uitleg over, als dat zou kunnen.

De voorzitter: Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois: Voorzitter, ik heb geen weet van die uitspraak die zou zijn gedaan door de Armeense regering. Dat is ook niet aan bod gekomen in de commissie. Ik ga uit van de verdragsteksten zoals ze zijn goedgekeurd en waarover is onderhandeld. Het zijn deze verdragsteksten die voorliggen. Als u dat wilt, kan ik later nagaan of er inderdaad enige uitspraak over is gedaan door de Armeense regering, maar, in elk geval, het verdrag blijft wat het is, en het is dit waarvan we vragen dat men het zou goedkeuren.

De voorzitter: Mijnheer Vanbesien, de minister-president zal u achteraf dus de nodige informatie bezorgen. Gaat dat?

Wouter Vanbesien (Groen): Wat ze daar zeggen, is natuurlijk wat in tegenspraak met wat de betrachting is van dit ontwerp van decreet. De vraag is dus of we met het oog op die informatie de stemming dan kunnen uitstellen of niet.

Minister-president Geert Bourgeois: Ik vraag dat er een goedkeuring zou zijn. Als er een of andere politieke uitspraak is gedaan, verandert dat natuurlijk niks aan de inhoud.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het ontwerp van decreet. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1593/1)

– De artikelen 1 en 2 worden zonder opmerkingen aangenomen.

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

ONTWERP VAN DECREET tot oprichting van de Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin – 1582 (2017-2018) – Nrs. 1 en 2

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet tot oprichting van de Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

De algemene bespreking is geopend.

Vraagt er iemand het woord? *(Neen)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het ontwerp van decreet. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1582/1)

– De artikelen 1 tot en met 37 worden zonder opmerkingen aangenomen.

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

**ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met het verdrag van de Raad van Europa inzake cinematografische coproductie (herzien), opgemaakt te Rotterdam op 30 januari 2017
– 1586 (2017-2018) – Nrs. 1 en 2**

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet houdende instemming met het verdrag van de Raad van Europa inzake cinematografische coproductie (herzien), opgemaakt te Rotterdam op 30 januari 2017.

De algemene bespreking is geopend.

Minister Gatz heeft het woord.

Minister Sven Gatz: Ik wens te benadrukken dat niets is wat het lijkt in dit parlement. Dit lijkt misschien niet zo'n belangrijke tekst, maar dit is zeer belangrijk voor de Vlaamse filmproductie, omdat er bijna geen enkele Vlaamse film meer wordt gemaakt zonder minstens één coproductie, en vaak diverse coproducties. Voor de verdere ontwikkeling en de vitaliteit van onze filmsector is dit dus een zeer belangrijk verdrag.

De voorzitter: Minister, dank u wel voor dit heldere verslag.

Vraagt nog iemand het woord? *(Nee)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het ontwerp van decreet. *(Zie Parl.St. VI.Parl. 2017-18, nr. 1586/1)*

– *De artikelen 1 tot en met 3 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

**ONTWERP VAN DECREET houdende wijziging van diverse bepalingen van het decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie
– 1587 (2017-2018) – Nrs. 1 tot en met 3**

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het ontwerp van decreet houdende wijziging van diverse bepalingen van het decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie.

De algemene bespreking is geopend.

De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): Voorzitter, collega's, ik wil twee elementen beklemtonen, een eerste in positieve zin en dan wil ik nog een bijkomende vraag stellen. Dit ontwerp van decreet bevat een aantal technische aanpassingen aan hedendaagse realiteiten. Geen probleem daarmee.

Er is een heel belangrijk element: op basis van de nieuwe Europese richtlijn, die vrijwel klaar is, is de investeringsverplichting van de 'over the top'-spelers (OTT-spelers) opgenomen. Voor wie dat jargon niet begrijpt: het wil zeggen dat de

Netflixen van deze wereld net als Telenet en Proximus zouden moeten investeren in Vlaamse creatie. Dat is buitengewoon belangrijk om het 'level playing field' in Vlaanderen te bewaken, maar ook om nog meer Vlaamse producties en fictie mogelijk te maken en te realiseren. Minister, dat geldt eigenlijk niet alleen voor de productie. Dat geldt ook voor het aanbod dat ze in hun portefeuille van Europese producties aanbieden. Ik zou zelfs durven te zeggen: laten we er misschien over dromen dat er ooit eens een Vlaamse of Nederlandstalige Netflix zou kunnen ontstaan, dat we niet verzuipen in de Amerikaanse series, al zijn ze vaak heel goed gemaakt. Maar die investeringsverplichting is een positief element, laat dat duidelijk zijn.

Als tweede element zou ik een kritische bedenking willen maken. Het maakt me niet sympathiek, maar ik zal ze toch maken. In dit ontwerp van decreet is er over de financiering van de regionale omroepen een passage over RINGtv. Ik wil meteen zeggen dat ik er, gelet op de problematiek van het relatief beperkt aantal Nederlandstaligen in de Vlaamse Rand mee akkoord ga dat RINGtv wat meer middelen kan krijgen om haar werk te doen. Dat is de discussie niet. Ik ben door verschillende regionale omroepen benaderd. Het is alleen jammer dat dat geld komt van de middelen van de andere regionale omroepen aan wie een soort van verplichte solidariteit wordt opgelegd. Het is wat het is. Het gaat niet over reusachtige sommen geld. In die zin zou je kunnen zeggen dat het voor hen niet erg is, maar misschien zou het ook niet erg zijn voor de Vlaamse overheid om dat uit eigen middelen te putten. Dat zou eigenlijk sympathieker zijn.

Minister, dat is geen punt om het ontwerp van decreet niet goed te keuren. Het is waardevol genoeg.

De voorzitter: De heer Vandaele heeft het woord.

Wilfried Vandaele (N-VA): Voorzitter, dit ontwerp van decreet komt tegemoet aan een aantal verzuchtingen die in dit parlement door de jaren heen zijn geuit. Zo worden de participatiemogelijkheden van de regionale omroepen in de exploitatiemaatschappijen teruggebracht van 50 procent naar 25 procent plus 1 aandeel. Er is ook eindelijk, zoals collega Caron zei, een oplossing voor RINGtv, voor wie de huidige bereikvergoeding, die we toch ook in dit parlement hebben goedgekeurd om alle regionale omroepen te helpen, problematisch was. Dat is nu dus opgelost.

Een andere bepaling in het ontwerp gaat in op de vraag van de Vlaamse Regulator voor de Media (VRM) om in bepaalde gevallen richtsnoeren te mogen opstellen om het Mediadecreet te verduidelijken. De voorgestelde oplossing hier is dat de VRM inderdaad dergelijke richtsnoeren kan opstellen, maar dat die niet bindend zijn. Wij denken dat dit uiteindelijk een werkbare oplossing is.

Wat collega Caron al aanbracht: wij gaan helemaal akkoord met het plan om de over-the-topspelers een bijdrage te laten leveren aan onze eigen audiovisuele creatieve producties. Het amendement nummer 1 legt dus ook aan die over-the-topspelers een aandeel Europese en Nederlandstalige producties op. Wij waren daar al lang vragende partij voor. Ik denk dat er ook binnen het parlement een consensus over bestaat. Dat is dus een zeer goede zaak.

Wat betreft de radio, moeten de netwerkroeporganisaties vanaf 1 september 2019 op DAB+ uitzenden. Ook daar hebben wij altijd op aangedrongen. Ook leuk: voortaan moeten dossiers in het Nederlands worden opgesteld. Dat is nu ook decretaal vastgelegd.

Voorzitter, een laatste punt: de Vlaamse Regering moet haar toestemming verlenen voor wijzigingen aan de aandeelhoudersstructuren van netwerkradio's. Ook dat vinden wij een goede zaak. Zo kunnen de regels van het spel niet worden gewijzigd terwijl het spel gespeeld wordt.

De voorzitter: Mevrouw Brouwers heeft het woord.

Karin Brouwers (CD&V): Ik wil voor de CD&V-fractie nog een paar punten belklemtonen die wij belangrijk vinden in dit ontwerp van decreet. Ik vind het belangrijk dat de VRT nu toch een eigen huisstijl mag blijven hanteren om haar aanbod kenbaar te maken. Wij zijn bijzonder tevreden dat de minister is ingegaan op onze vraag om ook voor de netwerkradio's een decretale verplichting in te schrijven om uit te zenden via DAB+. Verder worden ook de belangrijkste maatregelen van de conceptnota over de regionale televisieomroepen opgenomen. Ik ga dat niet allemaal herhalen. Ik wens me aan te sluiten bij de collega's om mijn tevredenheid te uiten over het feit dat er eindelijk een oplossing is gekomen voor RINGtv die er sinds de nieuwe berekeningsmethode voor de bereikvergoeding financieel ernstig op achteruit was gegaan door de specifieke samenstelling van de bevolking in haar verzorgingsgebied.

Ik ga nog iets dieper in op een amendement waar nog onduidelijkheid over is. In de commissie werd een belangrijk amendement goedgekeurd, waar collega Caron al naar verwezen heeft, waardoor de zogenaamde over-the-topspelers een bijdrage moeten betalen aan ons media-ecosysteem via het Vlaams Mediafonds zoals ook gevraagd wordt aan de 'traditionele' distributeurs Telenet en Proximus. Voor onze fractie is het essentieel dat dergelijke maatregel ook gehandhaafd zal worden. We hebben hier immers te maken met grote internationale mediabedrijven die het onderste uit de juridische kan zullen halen om niet te moeten betalen.

Dat we de inwerkingtreding ervan afstemmen op het van kracht worden van de nieuwe Europese AVMD-richtlijn (Audiovisuele Mediadiensten) is in dat opzicht natuurlijk niet onbelangrijk. Gerugsteund door deze richtlijn zal de handhaving wellicht gemakkelijker verlopen.

Heel belangrijk is ook het uitvoeringsbesluit dat de vrijstellingsregeling moet regelen. Hierover wil ik een concrete bekommernis uiten. Tijdens de bespreking in de commissie hebben we met de minister van gedachten gewisseld over de vrijstellingsregeling voor de stimuleringsbijdrage, wat dat zou kunnen inhouden. In de toelichting bij het amendement over de over-the-topspelers hebben wij verduidelijkt dat de particuliere lineaire televisieomroeporganisaties al bijdragen tot de promotie en stimulering van Europese en Vlaamse producties en dat ze dus onder de vrijstellingsregeling zullen vallen.

Het uitvoeringsbesluit zal daarom ook televisieomroeporganisaties die hun niet-lineaire aanbod kosteloos verdelen, vrijstellen van de nieuwe investeringsverplichting voor niet-lineaire televisieomroeporganisaties. Maar, er is nog enige ongerustheid of deze algemene uitsluiting voldoende is om, ten eerste alle video-on-demanddiensten (VOD), ongeacht de wijze van inkomsten, dit wil zeggen al dan niet kosteloos, vrij te stellen van het betalen van een bijdrage voor het stimuleringsfonds, ten tweede web-only programma's, webisodes die een prequel of sequel vormen van een lineair programma vrij te stellen, ten derde voor een programma dat op een ander moment in VOD wordt aangeboden dan dat het lineair wordt uitgezonden. Het is allemaal technisch, maar het is belangrijk voor het verslag.

Minister, ik wil u daarom oproepen om het uitvoeringsbesluit op te stellen in de geest van wat de indieners met dit amendement hebben bedoeld, namelijk spelers die reeds bijdragen aan de promotie van Europese – lees: liefst Vlaamse, Nederlandstalige producties – vrij te stellen van de verplichtingen die met het amendement worden ingevoerd voor niet-lineaire televisieomroeporganisaties.

De verplichtingen zullen dus enkel gelden voor spelers die niet-lineaire televisiediensten aanbieden en die nog niet bijdragen aan de promotie van Europese producties. Concreet: spelers van wie de enige activiteit of de hoofdactiviteit het aanbieden van niet-lineaire televisiediensten is. De verplichtingen die met de zogenaamde OTT-

regeling worden ingevoerd, zullen niet gelden voor de niet-lineaire activiteiten van omroeporganisaties die in het verlengde liggen van hun lineaire hoofdactiviteit.

Met betrekking tot de verplichting om op dergelijke platforms ook een aandeel – wij hebben dit vastgelegd op 30 procent – Europese producties aan te bieden, heeft onze fractie steeds de bekommernis geuit dat het in dat geval om kwalitatieve producties moet gaan en geen goedkope, minderwaardige producties. Dat wordt wellicht niet sluitend afdwingbaar, maar het moet wel de intentie zijn. Ik ben ook tevreden dat er wordt vastgelegd dat een aanzienlijk aandeel van deze 30 procent Europese producties Nederlandstalige Europese producties moeten zijn. De Vlaamse Regering moet in een uitvoeringsbesluit met quota vastleggen wat concreet bedoeld wordt met aanzienlijk.

Ten slotte is dit wellicht het laatste belangrijke wijzigingsdecreet met betrekking tot het mediabeleid. De AVMD-richtlijn is er nog maar net, en de omzetting ervan zal waarschijnlijk niet meer kunnen worden afgerond voor de parlementsverkiezingen van mei 2019. In die zin vinden wij – ik denk dat de CD&V-fractie niet de enige is die dat vindt – het jammer dat we in dit voorstel van decreet geen oplossing bieden voor de meest prangende vraag die ons momenteel constant wordt gesteld door de grote audiovisuele bedrijven, namelijk het verlies aan reclameinkomsten door het gewijzigde kijkgedrag, de toename van uitgesteld kijken en het doorspoelen van reclame. Minister, we begrijpen dat u in lijn met het regeerakkoord aandringt op zelfregulering vanuit de sector, maar we roepen u toch op om daar een bemiddelende en verduidelijkende rol op te nemen, want nog twee jaar wachten lijkt ons een riskante keuze.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (sp-a): Wij zijn ook blij dat de aanpassingen, zoals ze momenteel voorliggen, gebeuren. Uiteraard is zo'n minidecreet vanuit juridisch oogpunt misschien niet de beste manier om gevolg te geven aan de razendsnelle veranderingen die het mediavormgeving, het media-ecosysteem waarover we altijd spreken, op zich af ziet komen.

Dit is bij uitstek een terrein waarop de technologische evoluties zo snel gaan dat de decreetgever bijna altijd achteroploopt. We denken dat de aanpassingen die nu gebeuren, niet in het minst met het amendement, eigenlijk toch aan een aantal belangrijke verzuchtingen tegemoetkomen.

Met de beslissing ook de over-the-topspelers mee te laten bijdragen, is een heel belangrijke stap gezet om een gelijk speelveld in het medialandschap te krijgen. Voor het overige zijn er nog een aantal zaken waarmee volgens ons wordt tegemoetgekomen aan een aantal verzuchtingen. Een voorbeeld heeft betrekking op de Vlaamse Regulator voor de Media (VRM). Gezien het zwak advies dat in verband met Ketnet Jr. is uitgebracht, denk ik dat we nu de nodige versterking van de rol van de VRM krijgen.

Mijnheer Caron, wat de tegemoetkoming voor RINGtv betreft, ben ik het niet met u eens. Sinds de aanpassing van de bereikvergoedingen, was RINGtv er, zoals mevrouw Brouwers heeft vermeld, serieus op achteruitgegaan. Deze zender bedient een zeer moeilijk en complex zendgebied. De faire herverdeling lijkt ons dan ook een absolute noodzaak, en het gaat al bij al niet om gigantische bedragen.

Het lijkt ons ook een absolute noodzaak dat de netwerkradio's zullen worden verplicht naar Digital Audio Broadcasting+ (DAB+) over te gaan. Volgens ons zetten we hiermee ook een heel belangrijke stap.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het ontwerp van decreet.

De door de commissie aangenomen tekst wordt als basis voor de bespreking genomen. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1587/3)

– De artikelen 1 tot en met 22 worden zonder opmerkingen aangenomen.

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet houden.

VOORSTEL VAN DECREET van Cathy Coudyser, Vera Jans, Marnic De Meulemeester, Tine van der Vloet, Johan Verstreken en Miranda Van Eetvelde houdende de invoering van het programma 'Iedereen verdient vakantie' in het sociaal toerisme

– 1404 (2017-2018) – Nrs. 1 tot en met 7

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het voorstel van decreet van Cathy Coudyser, Vera Jans, Marnic De Meulemeester, Tine van der Vloet, Johan Verstreken en Miranda Van Eetvelde houdende de invoering van het programma 'Iedereen verdient vakantie' in het sociaal toerisme.

De algemene bespreking is geopend.

Mevrouw Coudyser heeft het woord.

Cathy Coudyser (N-VA): Voorzitter, 'iedereen verdient vakantie'. Dat is de roepnaam van het voorstel van decreet dat ter stemming voorligt, maar het is tegelijkertijd ook een fundamenteel recht van iedere persoon. Met dit voorstel van decreet willen we meer mensen met een vakantiedrempel op vakantie laten gaan.

Het decreet uit 2003 focust voornamelijk op armoede als een drempel en op de erkenning en jaarlijkse subsidiëring van de waardevolle sociaal-toeristische organisaties, maar er zijn nog altijd te veel Vlamingen die niet op vakantie gaan.

De redenen zijn divers. Armoede blijft uiteraard een drempel, maar ook zware zorgnoden, medische behandelingen, een zwaar ziek familielid of iemand met fysieke of psychische beperkingen zijn drempels. Vaak gaat het om een combinatie van drempels. Er zijn ook kleinere drempels, zoals allergie, speciale voedingsnoden, de nood met huisdieren op vakantie te gaan, kleine medische zorgen als dagelijkse insputtingen of dagelijkse kinesitherapie of de beginnende zorgnoden van senioren.

Met dit nieuwe voorstel van decreet willen we een kader scheppen om die drempels weg te werken in de hele vakantieketen. Dat begint bij het zin krijgen om op vakantie te gaan, het boeken van de vakantie, het zoeken van een geschikte bestemming en logies, het zoeken van geschikt vervoer van en naar de vakantieplaats en de invulling van de dagbesteding op vakantie. Gelukkig kunnen we daarvoor in Vlaanderen rekenen op tal van publieke en private partners die allemaal maatschappelijk verantwoord ondernemen.

De sector van de dagrecreatie is op dit vlak een heel belangrijke partner en schakel. Dagrecreatie vormt vaak een eerste stapje om mensen uit hun dagelijkse omgeving te halen en even een andere ervaring te laten opdoen.

Ik wil dan ook mijn collega's van CD&V, Vera Jans en Karin Brouwers, en van Open Vld, Marnic De Meulemeester, bedanken voor de constructieve samenwerking. Ook de collega's van sp.a en Groen brachten in de commissie waardevolle elementen aan, die we over de partijgrenzen heen naar waarde geschat hebben.

We zijn met dit voorstel van decreet niet over één nacht ijs gegaan. Er was het evaluatierapport en het transitierapport Sociaal Toerisme. Een hoorzitting in de commissie en een gedachtewisseling met de minister brachten inzichten bij. Het decreet werd eind december 2017 in dit parlement ingediend. Op basis van het advies van de Raad van State werden een aantal zaken aangepast. Voor de uiteindelijke parlementaire bespreking werd de sector opnieuw gehoord. Rekening houdend met deze hoorzitting werden nog verbeteringen toegevoegd, die uiteindelijk in de commissie werden goedgekeurd.

Ik zet de krachtlijnen van het voorstel van decreet graag nog even op een rij. Een stuurgroep, representatief voor het hele veld, zal een charter opstellen. Wie het charter tekent, zal zich inzetten om het recht op vakantie voor iedereen waar te maken. Zo kunnen private of publieke ondernemingen een engagementsverklaring afleggen. Ze treden daarmee toe tot een netwerk van partners die samen expertise delen, ervaring uitwisselen en goede praktijken delen. Het Steunpunt Vakantieparticipatie van Toerisme Vlaanderen coördineert, faciliteert en regisseert. Zo professionaliseren en stimuleren we de sector meer dan ooit. We versterken het engagement in de sector en we maken het ook zichtbaar aan de hand van een nieuw logo of beeldmerk dat de partners op vrijwillige basis kunnen gebruiken. Het is de sector zelf die dit, samen met Toerisme Vlaanderen verder uitwerkt en regelt.

Organisaties die zich heel specifiek richten op het organiseren van vakanties met hoge drempels, bijvoorbeeld voor zieken, zorgbehoevenden, mensen met een beperking, of mensen in armoede, en die aan een aantal andere voorwaarden voldoen, krijgen een erkenning en komen in aanmerking voor subsidiëring. Het is vooral in verband hiermee dat tijdens de hoorzitting terechte bezorgdheden vanuit de sector geuit werden. We houden maximaal rekening met die bezorgdheden. Om in aanmerking te komen voor subsidies schreef het decreet uit 2003 een minimum van 70 deelnemers per jaar voor. In het nieuwe decreet hanteerden de indieners aanvankelijk een minimum van 150 deelnemers. We beogen immers een grotere bereik, meer mensen op vakantie dus, én een professionalisering van de sector. Om te vermijden dat 3 waardevolle en reeds erkende organisaties uit de boot zouden vallen, leggen we de lat nu op minimum 100 deelnemers én voorzien we in een overgangsmaatregel, zodat organisaties die vandaag subsidies ontvangen maar de nieuwe criteria in het begin nog niet halen, toch de nodige steun kunnen blijven ontvangen. Ze worden speciaal begeleid door het Steunpunt Vakantieparticipatie van Toerisme Vlaanderen.

Dankzij een enveloppefinanciering voor vier jaar beogen we een aanzienlijke planlastvermindering en administratieve vereenvoudiging. Dat betekent een structurele subsidie op basis van een beleidsplan en jaarlijkse rapportage. Bovendien voorziet het decreet ook in projectsubsidies. Daarmee willen we kansen geven aan vernieuwende projecten en de innovatie in de sector stimuleren. Vernieuwend is ook dat we nu bemiddelingskantoren erkennen, die zoveel mogelijk de vraag en het aanbod op elkaar afstemmen. Ze zijn absoluut noodzakelijk om zoveel mogelijk mensen te bereiken en iedereen naar het juiste aanbod toe te leiden. Deze bemiddelingskantoren kunnen lokale besturen, Sociale Huizen en Rap op Stapkantoren zijn. Ze krijgen voldoende slagkracht en kunnen tijd en ruimte vrijmaken om mensen die moeilijk op vakantie kunnen, toch te sensibiliseren en naar een aangepaste vakantie te begeleiden.

– *Wilfried Vandaele, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op.*

Dat maatwerk is echt belangrijk als we vakantieparticipatie ook echt willen bevorderen. Ook hier zal het Steunpunt Vakantieparticipatie van Toerisme Vlaanderen steunen, begeleiden en coördineren.

Wij zijn er als N-VA-fractie van overtuigd dat dit nieuwe voorstel van decreet, dit nieuwe kader, kansen biedt om echt meer mensen op vakantie te laten gaan. We rekenen op het brede netwerk aan partners en we koppelen de wensen van iedere Vlaming aan het bestaande aanbod. Dat aanbod zullen en kunnen we dan ook meer en beter promoten. We hebben er alle vertrouwen in dat de minister van Toerisme snel initiatief neemt om aan dit voorstel van decreet de nodige uitvoering te geven, uiteraard in verder overleg met de sector. (*Applaus*)

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Vera Jans (CD&V): Voorzitter, collega's, we stellen inderdaad vast dat bepaalde groepen in onze samenleving moeilijkheden blijven ondervinden om simpelweg op vakantie te gaan: mensen met beperkte financiële middelen, eenoudergezinnen, senioren, mensen met een zorgnood, mensen met een handicap, een chronische ziekte of eender wat. Elk ervaren ze bepaalde drempels die hun ervan weerhouden om die stap te zetten, die hun ervan overtuigen dat vakantie niet voor hen weggelegd is, omdat het te duur is, omdat het te veel gedoe is, omdat het een hoop gedoe is met de rolstoel of de medische zorgen. Men laat het aan zich voorbijgaan.

Dankzij het sociaal toerisme en dit voorstel van decreet kunnen zij ook participeren, door een daguitstap of door er enkele dagen met hun gezin of vrienden op uit te trekken. Dat het sociaal toerisme een relevante sector is, geven de cijfers weer. Jaarlijks gaat het om meer dan 4,5 miljoen overnachtingen. Dat is meer dan 17 procent van alle overnachtingen in onze toeristische sector in Vlaanderen. Ook bewijst het succes van het Steunpunt Vakantieparticipatie dat het sociaal toerisme een groeiende sector is. Het aantal vakantiegangers blijft toenemen.

Sociaal Toerisme wordt vaak verengd tot een financiële kwestie, terwijl het zeker niet enkel een verhaal van middelen is. Uiteraard blijft de armoededrempel voor ons, christendemocraten, een prioritaire uitdaging, maar ook het praktische – de ondersteuning, het begeleiden bij het plannen en het organiseren van de vakantie – is een belangrijk onderdeel van het sociaal toerisme. Op vakantie gaan is immers een heel proces, van het dromen en het plannen, het effectief gaan, tot het kunnen navertellen. Het geeft mensen het gevoel dat ze betrokken zijn bij de samenleving.

Sociaal toerisme gaat daarom ook over meer dan enkel logies en infrastructuur. Dit voorstel van decreet kijkt nu naar de volledige vakantieketen. Toeleiding, omkadering en begeleiding zijn essentieel. Het bestaande decreet is of was vijftien jaar oud. De samenleving is sterk veranderd, evenals de noden en de trends binnen de toeristische sector. Nieuwe regelgeving drong zich dus op. Voor ons als CD&V-fractie is het bijzonder belangrijk dat de sociaal-toeristische organisaties die vakanties organiseren voor maatschappelijk kwetsbare doelgroepen, de zogenaamde bemiddelingskantoren –zoals Horizont vzw en de 'Rap op Stap'-kantoren – in dit nieuwe voorstel van decreet erkenning krijgen. Zij zoeken en creëren een laagdrempelig aanbod aan daguitstappen, vakanties en vrijetijdsbesteding en ondersteunen individuen en groepen in het zoeken naar en het organiseren van hun vrije tijd, en dat van A tot Z. Belangrijk is ook, collega's, dat ze vaak worden bemand met ervaringsdeskundigen en vrijwilligers. Die bemiddelingskantoren hebben een cruciale rol in het samenbrengen van vraag en aanbod. In dit nieuwe voorstel van decreet krijgen zij de verdiende erkenning.

Wij zijn ook tevreden dat het lange transitietraject tot dit voorstel van decreet heeft geleid. Het zal nog verder ingevuld worden via uitvoeringsbesluiten. We hopen dat de minister ook dat traject in nauw overleg met de stakeholders zal opzetten. Met de voorgestelde en aangenomen amendementen is dit voorstel van

decreet een sterke basis om de doelstelling te halen, namelijk om iedereen het recht op vakantie te kunnen geven.

Ik wil dan ook afsluiten met alle collega's van meerderheid en oppositie te danken voor de constructieve totstandkoming van deze tekst. Dank u wel. (*Applaus*)

De voorzitter: De heer De Meulemeester heeft het woord.

Marnic De Meulemeester (Open Vld): Voorzitter, collega's, ik wil in de eerste plaats mijn tevredenheid erover uitdrukken dat ons meerderheidsvoorstel breed gedragen wordt en dat ook de oppositie zich kan vinden in dit nieuwe kader voor sociaal toerisme. Het is een voorstel met een stevige liberale inslag, want er zal in de toekomst in toenemende mate aandacht worden gegeven aan de individuele noden van personen. Dat is een goede zaak, want binnen één bepaalde doelgroep hebben personen vaak diverse noden en behoeften.

– *Jan Peumans, voorzitter, treedt als voorzitter op.*

Waar de focus voorheen vooral bij de prijs van toerisme lag, kijken we nu naar het bredere plaatje om zoveel mogelijk drempels weg te werken.

De totstandkoming van dit voorstel van decreet gebeurde organisch, met oog voor stemmen uit de sector en voor de opmerkingen van de Raad van State. Het document dat nu gepresenteerd wordt is, met de nodige amendementen, evenwichtig en uitgebalanceerd. Wij toonden als meerderheid open te staan voor stemmen uit de sector, na de hoorzitting, en vonden ook op vele punten een vergelijk met de oppositie. Ook in de uitvoering zal de sector continu worden betrokken, met name via de stuurgroep.

Ik wil hier graag een aantal specifieke punten die belangrijk zijn voor onze Open Vld-fractie, nader toelichten. Eén, we voeren een charter in, en nodigen elke organisatie, elke actor, elke entiteit die actief is in het netwerk uit om dit charter te ondertekenen en zo hun engagement kenbaar te maken om een sterk sociaal toeristisch veld te creëren in Vlaanderen met de nodige kwaliteitsstandaarden. Een kwaliteitslabel kan door de ondertekenaar worden gebruikt om zijn intenties kenbaar te maken aan de buitenwereld.

Twee, er wordt een stuurgroep 'Iedereen verdient vakantie' opgericht. Dat is daarnet al aangehaald. Die stuurgroep wordt evenwichtig samengesteld uit vertegenwoordigers uit het netwerk. De stuurgroep zal ten hoogste vijftien leden hebben, die evenwichtig en zonder oververtegenwoordiging worden gekozen uit de sector. De stuurgroep zal de kwaliteitsvolle werking van het charter en het netwerk coördineren.

Drie, de rol van coach en ondersteuner die we aan het Steunpunt Vakantieparticipatie toekennen, ligt in het verlengde van de visie die we erop nahielden in het Logiesdecreet, namelijk de overheid als vertrouwen schenkende coach, niet als politieagent of wantrouwende controleur. Toerisme Vlaanderen zal instaan voor de professionalisering van de sector, alsook voor kennisopbouw en kennisdeling. Dit onder meer door mee te helpen in de vorming en opleiding van personeel en vrijwilligers, kwaliteitscontroles en bovenal een coachende ondersteuning.

Vier, de Rap Op Stap'-kantoren worden nog steeds ondersteund door het Steunpunt Vakantieparticipatie, bijvoorbeeld inzake de organisatie van netwerkmomenten en het aanreiken van zelfevaluatiertools. Ook Toerisme Vlaanderen biedt de Rap Op Stapkantoren ondersteuning inzake promotie, kennisdeling, communicatie en de ontwikkeling van organisaties.

Voorzitter, collega's, ik wil hierbij tevens mijn dank uitdrukken aan de collega's van zowel meerderheid als oppositie. We hebben in de commissie Toerisme namelijk

een opbouwende discussie, een opbouwend debat gevoerd gedurende een hele periode. En zo zijn we tot dit prachtig werkstuk gekomen. Dat mag ik toch gerust zeggen. Onze Open Vld-fractie zal dit voorstel van decreet dan ook met enthousiasme goedkeuren. *(Applaus bij Open Vld en Groen)*

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp.a): Beste collega's, ik denk dat we het er allemaal over eens zijn dat iedereen het recht heeft om op vakantie te gaan. Dat is ook het debat dat we hier hebben gevoerd in de commissie Toerisme. Het is heel correct dat we een heel open debat hebben gevoerd met de sector zelf, met de mensen zelf. We hebben een paar heel mooie, maar ook indringende getuigenissen en ervaringen gehoord.

Namens onze fractie wil ik verder zeggen dat er heel wat goede zaken in zitten. Ik zal ze niet allemaal herhalen. Ze zijn al uitgebreid toegelicht: bemiddelingskantoren, minder regels, minder betutteling, de coachende taak, het charter dat wordt afgesloten. Ik zal wat dat betreft niet in herhaling vallen.

Maar mijn fractie gaat zich onthouden omdat we nog één fundamenteel punt hebben. We hebben dat in de commissie heel gedetailleerd naar voren gebracht. Wij zijn blij dat u van 150 verminderd hebt naar 100. Dat is al een goede stap vooruit.

Nog een goede stap vooruit is het voorstel van de heer Caron waarmee in een overgangsperiode wordt voorzien. Wij vinden het toch heel belangrijk dat die lat zo laag mogelijk blijft, zodat iedereen met vakantie kan gaan.

Wij gaan er niet mee akkoord dat aan die 70 deelnemers wordt gemorreld. Ik zal één vereniging als voorbeeld noemen die daar ook was in de commissie: Gandalf. De mensen hebben heel goed uitgelegd wat het belang is voor hun centen op lange termijn, hoe zij werken, hoe zij samenwerkingsstrategieën hebben, volledig met vrijwilligers. Dat mogen we niet uit het oog verliezen.

Voor ons blijft dat, los van al onze andere punten die u wel hebt opgenomen, en het positieve debat dat we hebben gevoerd, een breekpunt. Daarom zullen we ons onthouden.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): Collega's, ik wil namens mijn fractie een paar dingen onderstrepen. Het is een heel goede zaak dat er een verbeterd en vernieuwd voorstel van decreet komt dat een laagdrempelige toegang tot vakantie voor iedereen garandeert. Dat kan een futiliteit lijken, maar dat is het niet. Ik wil mijn waardering voor deze meerderheid – die niet zo links is als ik – uitdrukken, omdat ze daarvoor aandacht heeft. Dat verdient waardering, net zoals het feit dat de doelgroepen worden verbreed ten opzichte van de huidige tekst. Het gaat niet alleen, maar ook over personen in armoede, over personen met een handicap, mensen met een chronische ziekte enzovoort. Er zijn verschillende mogelijkheden om deel te nemen.

Daarenboven, mijnheer De Meulemeester, of het een liberaal, een sociaal of een christendemocratisch voorstel van decreet is, weet ik niet. Het richt zich wel zowel op groepen als individuen. Bijvoorbeeld, mensen met een chronische ziekte kunnen samen op vakantie gaan. Dat is wel degelijk een collectieve vakantie. Laat ons daar geen richting zoeken.

Maar er komt dus toegang voor individuen, overigens een dimensie die het Steunpunt Vakantieparticipatie in het verleden al stevig ondersteunde. Dat wil ik ook even zeggen. Dat steunpunt verdient heel veel waardering omdat het erin slaagt om duizenden mensen vakantie te gunnen, zonder dat het de overheid

pakken geld kost. Ze zijn erin geslaagd om heel veel private aanbieders uit de toeristische sector te overtuigen om hierin mee te stappen.

Het steunpunt heeft al heel veel bereikt in het verleden. Met dit voorstel van decreet wordt dat versterkt.

Ik dank de meerderheid en de heren Vandenberghe en Landuyt voor de goede samenwerking rond dat voorstel van decreet, voor de open mind die daar aanwezig was en die blijkt uit het feit dat we daar samen – nadat we apart allemaal amendementen hadden ingediend – aan de tafel zijn gaan zitten en vrij snel een consensus vonden over de principes. We hebben die amendementen dan ook samen ingediend.

Jammer, mijnheer Vandenberghe, dat de discussie over die 70 of die 100 de laatste hindernis was waar u over struikelde om voor te stemmen. Ik ben niet bij de meerderheid, ik begrijp u ook. U hebt gelijk dat ook kleinere organisaties moeten kunnen participeren. Dat is zeer fundamenteel, inderdaad. Daarvoor is een oplossing gevonden in een overgangperiode. De lat is overigens van 150 naar 100 gebracht. Blijkbaar zouden er met de betrokken organisaties gesprekken zijn om dat te overbruggen en op te lossen. Goed, ik begrijp uw standpunt en ik begrijp de gevoeligheid.

Ik wil de meerderheid danken, vooral mevrouw Coudyser die in dezen een belangrijke bemiddelende rol heeft gespeeld. (*Applaus bij Groen en de N-VA*)

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? (*Neen*)

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het voorstel van decreet.

De door de commissie aangenomen tekst wordt als basis voor de bespreking genomen. (*Zie Parl.St. VI.Parl. 2017-18, nr. 1404/7*)

– *De artikelen 1 tot en met 20 worden zonder opmerkingen aangenomen.*

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het voorstel van decreet houden.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Wouter Vanbesien, Tine Soens, Elke Van den Brandt en Güler Turan betreffende het scheiden van kinderen van hun ouders door de Amerikaanse overheid
– 1634 (2017-2018) – Nr. 1

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Wouter Vanbesien, Tine Soens, Karl Vanlouwe, Peter Van Rompuy en Rik Daems betreffende het scheiden van kinderen van hun ouders door de Amerikaanse overheid
– 1637 (2017-2018) – Nr. 1

Voorstel tot spoedbehandeling en intrekking

De voorzitter: Dames en heren, met toepassing van artikel 50 van het Reglement van het Vlaams Parlement heeft de heer Björn Rzoska bij motie van orde het woord gevraagd.

De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Voorzitter, ik heb deze namiddag voorgesteld om bij hoogdringendheid de agenda uit te breiden met een voorstel van resolutie. Ondertussen hebben wij dat voorstel van resolutie ingetrokken en is er een nieuw voorstel van resolutie ondertekend door alle fracties. Het is uiteraard logisch dat ik de nieuwe tekst bij hoogdringendheid op de tafel leg.

De voorzitter: De oude tekst is ingetrokken? (*Instemming*)

Ik stel voor dat we ons straks over dit voorstel tot spoedbehandeling uitspreken.

Het incident is gesloten.

**VOORSTEL VAN DECREET van Jean-Jacques De Gucht, Marius Meremans, Karin Brouwers, Katia Segers en Bart Caron houdende wijziging van het Kunstendecreet van 13 december 2013
– 1591 (2017-2018) – Nrs. 1 tot en met 4**

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het voorstel van decreet van Jean-Jacques De Gucht, Marius Meremans, Karin Brouwers, Katia Segers en Bart Caron houdende wijziging van het Kunstendecreet van 13 december 2013.

De algemene bespreking is geopend.

De heer Van de Wauwer, verslaggever, heeft het woord.

Orry Van de Wauwer (CD&V): Collega's, in 2004 is het eerste Kunstendecreet goedgekeurd. Het was toen een grote vernieuwing omdat er voor het eerst een open en samenhangend kader werd gecreëerd voor alle kunstvormen. Door het veranderende kunstlandschap was dat decreet ook snel aan vernieuwing toe. In 2013 is dan het tot nu toe huidige Kunstendecreet goedgekeurd en vandaag ronden we opnieuw een uitgebreid evaluatie- en vernieuwingstraject af.

Ook aan dit wijzigingsdecreet is een heel grondig participatief traject met alle betrokkenen voorafgegaan. In de commissie Cultuur hebben we op geregelde tijdstippen gereflecteerd over de toepassingen en de uitvoering van dit belangrijke Kunstendecreet, samen met de minister maar ook met de betrokken actoren in het kunstenveld. Het blijkt een heel goede methodiek voor een decreetsevaluatie, maar ook om tot een nieuwe, sterk gedragen en aangepaste regelgeving te komen.

Dat bleek ook tijdens de hoorzitting die we hielden in de commissie Cultuur, waar we ook de Sectorraad Kunsten en Erfgoed van de Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media (SARC), de Adviescommissie Kunsten en de werkgeversorganisatie oKo hebben gehoord. Er werden nog wel een aantal bekommernissen meegegeven, maar die gingen eerder over implementatie dan wel over de grond van dit wijzigingsdecreet.

De wijzigingen die we met dit voorstel van decreet aanbrengen, hebben tot doel om het sterke Kunstendecreet van 2013 te verbeteren op basis van de ervaringen bij de toepassing van het decreet sinds 2014. Het voorstel sluit dus aan bij de traditie die we hebben binnen de commissie Cultuur, Jeugd, Sport en Media om permanent te evalueren en bij te sturen. Het is met andere woorden niet de eerste aanpassing van het Kunstendecreet en zal wellicht ook niet de laatste zijn. Collega Coudyser gaat straks kort in op de belangrijkste wijzigingen.

Ik wil ook benadrukken dat de wijzigingen er zijn gekomen na een heel goede samenwerking met de collega's van de meerderheid en van de oppositie, alsook met minister Gatz en zijn kabinet, de administratie Kunst en de kunstensector.

Met de wijzigingen aan het Kunstendecreet willen we de kunstensector alle succes toewensen, want dit blijft de doelstelling van het Kunstendecreet: een adequate regelgeving die het mogelijk maakt dat professionele kunstenaars en kunstorganisaties artistieke producties en projecten kunnen maken waar de Vlamingen, en hopelijk ook de rest van de wereld, door worden ontroerd, verwonderd, betoverd en verward.

De voorzitter: Kunt u dat laatste nog eens herhalen? Want dat was mooi gezegd.

Orry Van de Wauwer (CD&V): We willen met dit Kunstendecreet alle Vlamingen ontroeren, verwonderen, betoveren en verwarren. (*Applaus*)

De voorzitter: Mooi.

Mevrouw Coudyser, verslaggever, heeft het woord.

Cathy Coudyser (N-VA): Ik wil als verslaggever heel kort ingaan op de wijzigingen die we doorvoeren. We willen werk maken van een concretere visienota door een kwantitatief onderbouwde landschapstekening die gebaseerd is op een goede inventarisatie van feiten en waarnemingen van het huidige landschap.

Voor de rest is het codewoord 'vereenvoudiging', zowel van de adviezen als van de herschikking van de verhaal- en repliekprocedure waarmee we een schrapping van de verhaalprocedure doen, maar de repliekmogelijkheid behouden. Daardoor wordt eigenlijk de echte bedoeling van de repliekprocedure tot haar oorspronkelijk doel teruggebracht, namelijk de mogelijkheid om feitelijke onjuistheden te corrigeren.

Verder werken we ook aan een kennisverhoging van de commissieleden van de beoordelingscommissies, werken we ook verder aan een planlastenvermindering, stimuleren we de innovatie bij kunstinstellingen door onder andere mandaatfuncties te introduceren voor artistieke en zakelijke eindverantwoordelijken.

Een laatste wijziging is een sterkere positie van de kunstensector binnen de Vlaamse Regering doorvoeren door een verschuiving van de beslissingsdatum voor werkingssubsidies naar 1 oktober. Ik denk dat de collega's daar bij de bespreking per fractie ook verder zullen op ingaan.

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Collega's, de vorige sprekers hebben ook al aangehaald dat dit voorstel van decreet het resultaat is van een grondige evaluatie door de verschillende stakeholders, die ook gehoord zijn in de commissie.

Met dit voorstel van decreet voeren we een aantal wijzigingen door aan het Kunstendecreet. We zijn ervan overtuigd dat de wijzigingen zullen bijdragen tot een versterking van het kunstenlandschap door meer transparantie en een vermindering van de administratieve werklast.

Ik wil kort stilstaan bij enkele wijzigingen. Een eerste wijziging zorgt voor een meer kwantitatief onderbouwde landschapstekening en strategische visienota. De landschapstekening moet zowel kwalitatieve als kwantitatieve elementen bevatten, met als doel te komen tot een kwantitatief beter opgebouwde landschapstekening – het kunstenveld 'as is' – op basis waarvan een heldere en meer richtinggevende strategische visienota voor de toekomst – het kunstenveld 'to be' – kan worden geschreven.

Een volgende wijziging is een vereenvoudiging en heeft een directe impact op de werklast van de administratie, zoals reeds aangegeven. De evaluatie heeft aangetoond dat er onvrede bestaat omtrent de huidige praktijk om op basis van twee autonome adviezen, het artistieke en het zakelijke, te komen tot een adviesconclusie. Om daaraan tegemoet te komen, gaan we uit van een globaal advies

waarin alle decretale criteria aan bod komen. Dit draagt bij tot de leesbaarheid, vergroot de eenduidigheid en zorgt uiteraard voor een vermindering in de werklust voor de administratie. Het zakelijk advies verandert dus, maar valt niet weg. De expertise van de administratie wordt nog steeds meegenomen.

Nog een belangrijke wijziging die bijdraagt tot de versterking van het kunstenlandschap gaat over de kennisverhoging van de commissieleden. In plaats van te werken zoals vroeger met een steeds wisselend systeem zullen we uitgaan van een systeem met enkele vaste leden. Maar door een evenwicht tussen vaste en wisselende leden zorgen we ervoor dat er geen machtsoverwicht komt van de vaste leden.

Ik ben er tot slot van overtuigd dat we met deze wijzigingen tegemoetkomen aan de verzuchtingen die naar boven kwamen tijdens de evaluatie. Ook binnen de commissie en tijdens de hoorzittingen was er een breed draagvlak over de verschillende wijzigingen die hier naar voren worden gebracht. (*Applaus*)

De voorzitter: Mevrouw Coudyser heeft het woord.

Cathy Coudyser (N-VA): Voorzitter, ik wil het woord nemen in naam van de heer Meremans die ondertussen naar zijn gemeenteraadszitting is vertrokken, maar ik heb dit dossier ook van nabij opgevolgd. Ik neem het graag van hem over.

Met het Kunstendecreet van 2013 was er, over de partijgrenzen heen, een mooie oefening gemaakt om te zorgen voor een beter kunstenlandschap. Maar rekening houdend met de eerste subsidieronde en de input van stakeholders en beoordelaars voeren we nu toch enkele wijzigingen door. Ook hierover is een kamerbrede consensus gevonden.

Met de voorgestelde wijzigingen willen we de beoordelings- en beslissingsprocedure op een aantal cruciale punten verbeteren om te komen tot een meer werkbaar, consequente en transparante besluitvorming bij het toekennen van subsidies aan kunstenorganisaties en kunstenaars.

Met de N-VA kunnen we ons helemaal vinden in deze wijzigingen. Belangrijk voor ons is het verminderen van de werklust door de schrapping van de verhaalprocedure en de jaarlijkse actieplannen. We maken het bovendien mogelijk dat de adviescommissie rekening houdt met het budget en het landschap van het kunstenveld, zodat we tot meer gedragen beslissingen kunnen komen, ook inzake financiële ondersteuning. We focussen ook op het artistieke bij de beoordeling, met een degelijk zakelijk beheer als minimumvoorwaarde. Als laatste willen we de nadruk leggen op het creëren van een sterkere onderhandelingspositie voor de cultuurminister om meer geld naar de kunstensector te trekken.

Samengevat, we creëren met de wijzigingen meer ruimte en aandacht voor de kunsten en we besteden minder aandacht aan het papierwerk.

De voorzitter: Mevrouw Segers heeft het woord.

Katia Segers (sp.a): Ik wil eerst de verslaggevers bedanken voor de uitgebreide en zorgvuldige verslaggeving en alle andere leden van meerderheid en oppositie voor de zeer goede samenwerking bij de totstandkoming van de wijziging aan het Kunstendecreet.

Het Kunstendecreet is een onmisbaar instrument in de kunstensector. Het bestaat al sinds 2004 en er zijn sindsdien een aantal wijzigingen doorgevoerd. Die zijn elke keer in de richting gegaan van een beter decreet, van een beter kader. We moeten het toegeven: zonder dat Kunstendecreet van 2004 hadden we nu niet hetzelfde sterk geprofessionaliseerde, uitmuntend kwalitatieve kunstenveld waar men ons in het buitenland om beroemt.

We zijn verheugd dat de samenwerking met de collega's, de sector en het kabinet zo vlot is verlopen om te komen tot deze verbeterde, vernieuwde versie zoals ze nu op tafel ligt.

Het traject dat we afgelegd hebben – collega Van de Wauwer verwees er al naar – was een zeer intens participatief traject. De sector werd in verschillende fases nauw betrokken door middel van hoorzittingen. Het was belangrijk om dat op deze manier te doen.

De sp.a-fractie is verheugd en positief dat de wijzigingen maximaal – misschien niet allemaal voor 100 procent, zeker inzake de indieningsdatum blijven we nog met wat voorbehoud zitten – tegemoetkomen aan de noden die er waren in de sector. Hiermee worden zaken opgevangen en verbeterd als de duidelijkheid van de landschapstekening en de positie daarvan, de nood aan een betere kennisopbouw bij de beoordelaars en een te hoge werklast. We gaan ook een stukje terug naar het oorspronkelijke decreet. Het gaat om checks and balances en we hopen dat het kunstenveld daarmee aan de slag kan. Wij zijn alvast tevreden over het traject dat afgelegd is bij de totstandkoming van dit voorstel van decreet.

De voorzitter: De heer Caron heeft het woord.

Bart Caron (Groen): Voorzitter, collega's, dit voorstel van decreet situeert zich eigenlijk in een soort van historische continuïteit. Collega Segers verwees naar het Kunstendecreet van 2004, dat op zijn beurt een opvolger was van eerdere initiatieven, decreten en reglementen die sinds de heer Dewael, lang geleden minister van Cultuur, tot vandaag eigenlijk een soort van continuïteit vertonen. Er zijn wat accentverschillen en er zijn vooral beleidstechnische evoluties en inzichten gegroeid. Het succes van het Vlaamse kunstenveld, wat men internationaal 'de Vlaamse Golf' noemt, is groot, en dat is te danken aan die continuïteit van ondertussen meer dan dertig jaar doorgezet beleid. Dit voorstel van Kunstendecreet bevat een aantal nodige verbeteringen, zeg maar lessen die we getrokken hebben uit het recente verleden. Tijdens de vorige legislatuur werd het Kunstendecreet wat grondiger bijgewerkt. Toch werden er nog een aantal lessen getrokken. We blijven evalueren en we blijven verbeteren.

De lessen werden al aangehaald door de collega's. Ik wil nog drie elementen beklemtonen. Ten eerste is er de positie van de visienota in het besluitvormingsproces van de minister die zelf zijn beleidsintenties moet meegeven. Dat zal de toekomstige minister iets scherper moeten doen dan vandaag het geval is. Dat is ook nodig. Positief is het invoeren van de hoorzitting bij de beoordeling, waardoor aanvragers gehoord worden door een beoordelingscommissie en ook mondeling en niet alleen op papier kunnen toelichten wat ze willen doen in de toekomst. Ook positief is het schrappen van de jaarlijkse actieplannen door het Kunstendecreet, wat – oef! – leidt tot wat minder regelneverij en in ieder geval tot wat minder administratieve overlast.

Ik wil wel één kritische bedenking meegeven, collega's. Ik vind dat mijn plicht. We hebben dat ook gedaan gedurende het proces van de opmaak van en de discussie over het voorstel van decreet, met meerderheid en oppositie samen. De beslissingsdatum van de regering over de vijfjarige subsidies is verschoven van 1 juli naar 1 oktober. Dat is gebeurd, zo werd ook eerlijk gezegd, omdat de regering meestal in de vroege herfst of de late zomer de begroting opmaakt voor het komende jaar en die op de politieke beslissingstafel wil leggen. Collega's, als een organisatie pas op 1 oktober weet of ze na 1 januari nog voor vijf jaar mag verdergaan, en er zijn mensen in dienst met pakweg vijf of tien jaar anciënniteit, hoe kunnen dan die opzegvergoedingen uitbetaald worden? Joost mag het weten. Dat creëert heel veel onzekerheid bij organisaties. Ze zullen noodgedwongen hun personeel in vooropzeg zetten, ver voor een beslissingsdatum, en op die manier

ook de continuïteit van hun eigen werking in het gedrang brengen. Dat is jammer. Ik begrijp de politieke reden. Daarom vallen we deze tekst niet af. We begrijpen de politieke reden maar vinden het jammer dat het belang van de regering hier boven het belang van de organisaties in het kunstenveld staat. Ik wil dat gezegd hebben. Ik heb het ook gezegd tijdens de bespreking in de commissie.

Niettemin vinden we het goede verbeteringen.

Tot slot wil ik nog twee dingen zeggen. Even voor mezelf sprekend, ben ik blij dat ik sinds het ontstaan op een of andere manier als indiener heb mogen meewerken aan alle versies van het Kunstendecreet.

Ten tweede wil ik ook uitdrukkelijk minister Gatz bedanken. Het gebeurt niet veel dat men dit doet vanop de oppositiebanken. Hij is er nu niet, maar ik hoop dat hij het zal vernemen via de streaming of via iemand van zijn kabinet.

Er is een goede samenwerking in dit voorstel van decreet tussen de uitvoerende en de wetgevende macht, het gebeurt niet zo vaak dat dit het geval is, maar dit onderstreept het belang van het Kunstendecreet. Ook bij het vorige decreet, toen minister Schauvliege minister van Cultuur was, was dat het geval, ook met meerderheid en oppositie en ook in een goede samenwerking. Dat maakt dat het kunstenveld een stevig fundament heeft en dat het breed wordt gedragen over alle politieke partijen heen. Ik hoop dat dat nog lang zo zal blijven.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het voorstel van decreet.

De door de commissie aangenomen tekst wordt als basis voor de bespreking genomen. *(Zie Parl.St. VI.Parl. 2017-18, nr. 1591/4)*

– De artikelen 1 tot en met 35 worden zonder opmerkingen aangenomen.

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het voorstel van decreet houden.

VOORSTEL VAN DECREET van Manuela Van Werde, Sabine de Bethune, Jean-Jacques De Gucht, Jos Lantmeeters, Karin Brouwers en Jan Peumans houdende wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013, wat betreft de vrijstelling van onroerende voorheffing voor onroerende goederen die als monument beschermd zijn en door de Vlaamse Regering in erfpacht gegeven zijn – 1602 (2017-2018) – Nrs. 1 en 2

Algemene bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het voorstel van decreet van Manuela Van Werde, Sabine de Bethune, Jean-Jacques De Gucht, Jos Lantmeeters, Karin Brouwers en Jan Peumans houdende wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013, wat betreft de vrijstelling van onroerende voorheffing voor onroerende goederen die als monument beschermd zijn en door de Vlaamse Regering in erfpacht gegeven zijn.

De algemene bespreking is geopend.

Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): Collega's, Fort Napoleon, de Abdijsite van Herkenrode, De Notelaer in Bornem, Tramsite Schepdaal, het zijn een aantal voorbeelden van mooie erfgoedsites die eigendom zijn van de overheid. Het is niet de kerntaak van bijvoorbeeld het Agentschap voor Natuur en Bos of van De Lijn om die gebouwen te restaureren en het erfgoed te beheren. Die sites werden daarom in het verleden in erfpacht gegeven aan de vzw Erfgoed Vlaanderen die intussen is omgedoopt tot vzw Herita.

Om ervoor te zorgen dat de vrijstelling van onroerende voorheffing waarvan Vlaanderen geniet voor beschermde monumenten, niet verloren ging, werd in de Vlaamse Codex Fiscaliteit in 2010 ingeschreven dat deze vrijstelling behouden blijft bij overdracht of erfpacht aan een openmonumentenvereniging. Maar de term openmonumentenvereniging werd in 2015 geschrapt bij de inwerkingtreding van het nieuwe Onroenderfgoeddecreet.

Met dit voorstel van decreet passen we dit aan. Het gaat om sites die Vlaanderen in erfpacht geeft aan een organisatie met als hoofddoelstelling het beheer en de ontsluiting van beschermde onroerende goederen waarvan ze eigenaar of erfpachter is. Het gaat dus eigenlijk enkel en alleen over Herita als rechtsopvolger van Erfgoed Vlaanderen.

Collega's, het gaat dus eigenlijk over de aanpassing van een term in de Vlaamse Codex Fiscaliteit die in de commissie unaniem werd goedgekeurd. Ik reken dan ook op jullie steun om ervoor te zorgen dat Herita haar financiële middelen optimaal kan inzetten om ons mooi Vlaams bouwkundig en natuurlijk erfgoed te restaureren en te beheren zonder daarvoor onroerende voorheffing te moeten betalen.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? *(Neen)*

De algemene bespreking is gesloten.

Artikelsgewijze bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de artikelsgewijze bespreking van het voorstel van decreet. (Zie *Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1602/1)

– De artikelen 1 tot en met 3 worden zonder opmerkingen aangenomen.

De artikelsgewijze bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het voorstel van decreet houden.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Ingeborg De Meulemeester, Güler Turan, Herman De Croo, Wouter Vanbesien en Ward Kennes betreffende de situatie van de Rohingya – 1571 (2017-2018) – Nrs. 1 en 2

Bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het voorstel van resolutie van Ingeborg De Meulemeester, Güler Turan, Herman De Croo, Wouter Vanbesien en Ward Kennes betreffende de situatie van de Rohingya.

De bespreking is geopend.

Mevrouw Turan heeft het woord.

Güler Turan (sp.a): Wat de Rohingyaminderheid in Myanmar betreft, zijn er feiten gebeurd naar aanleiding van een inval bij een legerdienst op 25 augustus

2017. In november 2017 heeft de sp.a-fractie een voorstel van resolutie ingediend. Samen met de meerderheid hebben we de tijd genomen om dat grondig te doen. Intussen was ook in het Europees Parlement een voorstel van resolutie ingediend.

Er hebben etnische zuiveringen plaatsgevonden, er zijn mensen verkracht en vermoord en meer dan 700.000 Rohingya zijn verdreven vanuit Myanmar naar buurland Bangladesh. De situatie was zo ernstig dat Amnesty International, de Verenigde Naties en mensenrechtenorganisaties de situatie meermaals hebben aangeklaagd en het hadden over een etnische zuivering.

Inmiddels heeft de Vlaamse overheid wel, op initiatief van sp.a, 200.000 euro steun gestuurd voor de vluchtelingen die in Bangladesh zaten. Dankzij de steun vanuit Vlaanderen zijn daar sanitaire gelegenheden gecreëerd, vooral voor vrouwen en kinderen. Dat neemt niet weg dat wij met de meerderheid op een bepaald moment hebben besloten, ik weet niet meer op initiatief van welke collega, om de ambassadeur van Myanmar naar het parlement te laten komen, zodat we een voorstel van resolutie zouden kunnen indienen en wel degelijk vragen zouden kunnen stellen. We hebben de ambassadeur, de heer Paw Lwin Sein, in onze commissie gehad, maar ik denk dat vooral zijn uiteenzetting aanleiding heeft gegeven tot een kamerbreed voorstel van resolutie. De ambassadeur was in de commissie over van alles en nog wat aan het spreken, behalve over de etnische zuiveringen, de moorden, de verkrachtingen, de verdrijvingen. Zijn ontkenning, of zijn weigering om in te gaan op de problematiek heeft eigenlijk alle collega's kamerbreed ervan kunnen overtuigen om toch met een voorstel van resolutie te komen, ook al dateren de feiten, de etnische zuiveringen van augustus 2017.

Ik denk dat het grootste probleem vandaag nog altijd de nationaliteit van die minderheid is, het feit dat ze in kampen zitten in Bangladesh en moeten terugkeren. Verder wordt vastgesteld dat die dorpen verder worden platgebrand en dat er nu militaire basissen op worden gebouwd. Er is het feit dat journalisten in de gevangenis zitten die bewijsmateriaal hebben van de feiten, dat die mensen nu worden vervolgd. We hebben gevraagd dat er internationale waarnemers binnen zouden kunnen om die vaststellingen te doen. Er is ook het feit dat de resterende, achtergebleven minderheid toegang tot voedsel wordt ontzegd. Ze kunnen blijkbaar niet naar hun velden gaan. Ze kunnen niet naar de markten gaan. Het voorstel van resolutie dat we kamerbreed hebben goedgekeurd, geeft ons de mogelijkheid om die feiten te veroordelen en te vragen dat de Vlaamse overheid minstens de boodschap zou overbrengen aan de Myanmarese overheid dat we dat niet pikken.

Inhoudelijk laat ik het vooral over aan collega De Meulemeester om daar verder op in te gaan. Dit is er een beetje laat gekomen, maar het is er grondiger gekomen, en ik ben heel blij met de kamerbrede steun die we hier kunnen geven voor dit voorstel van resolutie betreffende een minderheid die vandaag het slachtoffer is van mensenrechtenschendingen, wat voor ons onaanvaardbaar is. Hartelijk dank.

De voorzitter: Mevrouw De Meulemeester heeft het woord.

Ingeborg De Meulemeester (N-VA): Voorzitter, collega's, met het voorliggende voorstel van resolutie vragen we de Vlaamse Regering om er bij alle betrokken partijen op aan te dringen om de vrijwillige en veilige terugkeer van de Rohingya naar hun plaats van herkomst te garanderen, en dit onder toezicht van de VN. De regering in Myanmar veegt systematisch Rohingya-dorpen van de kaart en maakt zich schuldig aan verkrachtingen en moorden, en honderdduizenden Rohingya zijn al gevlucht naar buurland Bangladesh. Daar leven ze in onhygiënische vluchtelingenkampen. De situatie is schrijnend. Er is sprake van een systematische schending van de mensenrechten jegens de Rohingyamoslimminderheid. Met dit voorstel van resolutie vragen we aan de Vlaamse Regering om er bij de autoriteiten van Myanmar op aan te dringen om samen te werken met hulporganisaties, de EU en

de VN. Onmiddellijke internationale humanitaire toegang tot de deelstaat Rakhine is noodzakelijk. Ook moet men de oorzaken van het conflict aanpakken. Myanmar en de VN hadden onlangs een akkoord om de repatriëring van de Rohingya te vergemakkelijken. We kunnen enkel hopen dat dit een voorzichtige stap in de goede richting is, maar we moeten dit verder blijven opvolgen. Schendingen van de mensenrechten en etnische zuiveringen moeten we altijd ten strengste veroordelen. Dat beogen we dan ook met dit voorstel van resolutie. Ik ben blij dat we inderdaad, zoals collega Turan heeft gezegd, over de grenzen van meerderheid en oppositie heen, alle geweld krachtig veroordelen. (*Applaus*)

De voorzitter: De heer De Croo heeft het woord.

Herman De Croo (Open Vld): Voorzitter, dit voorstel is grondig besproken. Het duidt aan hoe complex en wisselvallig, in de slechte zin van het woord, situaties wereldwijd kunnen zijn. Dat land heeft een leidster die de grootste vredesprijs die men kan vinden, heeft gekregen, wellicht verdiend, en we zien dat de reële macht wordt uitgeoefend door andere structuren van datzelfde land. Tegelijkertijd zijn het de doodarmen die er het slachtoffer van zijn. Dat ons parlement daarop reageert, vind ik nuttig.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? (*Neen*)

De bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het voorstel van resolutie houden.

**VERSLAG VAN HET VERZOEKSCHRIFT over degelijke therapie voor veroordeelden wegens zedenfeiten
– 1623 (2017-2018) – Nr. 1**

Verslag

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het verslag namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin over het verzoekschrift over degelijke therapie voor veroordeelden wegens zedenfeiten.

De heer Anseeuw, verslaggever, heeft het woord.

Björn Anseeuw (N-VA): Op 3 januari 2018 werd een verzoekschrift ingediend over een degelijke therapie voor veroordeelden wegens zedenfeiten. De verzoeker stelt vast dat gevangenen die wegens zedenfeiten veroordeeld zijn de absoluut nodige begeleiding niet krijgen en vraagt dat deze mensen een degelijke therapie krijgen buiten de gevangenis. Hij pleit er bovendien voor om de bijkomende straf van terbeschikkingstelling af te schaffen en te vervangen door een verplichte behandeling.

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin besprak het verzoekschrift een eerste maal op 23 januari 2018, besliste om minister Jo Vandeuren om uitleg te vragen en besprak het verzoekschrift opnieuw op 12 juni 2018, na kennis te hebben genomen van het antwoord van minister Vandeuren.

Uit het antwoord blijkt ten eerste dat het de federale wetgever is die bevoegd is om de bijkomende straf van terbeschikkingstelling aan de strafuitvoeringsrechtbank af te schaffen, zoals de verzoeker vraagt; ten tweede dat Justitie en de Vlaamse Gemeenschap wel degelijk voorzien in gespecialiseerde teams en voorzieningen voor begeleiding en behandeling van seksueel delinquenten; ten derde dat er voor de behandeling en de begeleiding van de betrokkenen een samenwerking wordt vastgelegd in een prestatieverbintenis die getekend wordt onder andere ook door de betrokkene en dat de mogelijkheid om een verplichte behandeling op te leggen, wel degelijk al bestaat maar afhankelijk is van de beoordeling

van de strafuitvoeringsrechtbank. Om die redenen heeft de commissie beslist om zich aan te sluiten bij het antwoord van de Vlaamse Regering en dat ook zo over te maken aan de indiener van het verzoekschrift.

De voorzitter: Is het parlement het eens met de conclusies van de commissie? (*Instemming*)

Ik zal de verzoeker hiervan in kennis stellen.

**REKENING VAN HET VLAAMS PARLEMENT OVER HET BOEKJAAR 2017
– 11 (2017-2018) – Nr. 1**

**REKENING VAN DE VLAAMSE OMBUDSDIENST VOOR HET BEGROTINGS-
JAAR 2017**

– 45-A (2017-2018) – Nr. 1

**REKENING VAN HET KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT VOOR HET BE-
GROTINGSJAAR 2017**

– 46-A (2017-2018) – Nr. 1

**REKENING VAN HET VLAAMS VREDESINSTITUUT VOOR HET BEGRO-
TINGSJAAR 2017**

– 48-A (2017-2018) – Nr. 1

Bespreking en stemmingen

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde zijn de rekening van het Vlaams Parlement over het boekjaar 2017 en de rekeningen van de Vlaamse Ombudsdienst, het Kinderrechtencommissariaat en het Vlaams Vredesinstituut voor het begrotingsjaar 2017.

De bespreking is geopend.

Mevrouw Claes, secretaris, heeft het woord.

Sonja Claes (CD&V): Voorzitter, we leggen de rekeningen van 2017 van het Vlaams Parlement en de drie paraparlementaire instellingen ter goedkeuring voor aan de plenaire vergadering.

De rekeningen werden gecontroleerd door het Rekenhof en goedgekeurd door het Bureau van 28 mei laatstleden en worden vandaag aan de plenaire vergadering voorgelegd.

Wat betreft de rekening van het Vlaams Parlement bedroegen de bedrijfsopbrengsten in 2017 94,8 miljoen euro, waarvan de dotatie 93,3 miljoen euro de belangrijkste was. De bedrijfskosten bedroegen 94,1 miljoen euro. Dat resulteert in een bedrijfsresultaat van 0,7 miljoen euro. Na verwerking van het financieel en het uitzonderlijk resultaat bedraagt het economisch resultaat van het boekjaar 2,3 miljoen euro. De balans en de resultatenrekening 2017 geven een gedetailleerd inzicht in de rekening 2017 en zijn opgenomen als parlementair stuk. Ik vraag dan ook aan de plenaire vergadering om de rekening van 2017 van ons Vlaams Parlement goed te keuren.

Hetzelfde geldt voor de rekening van 2017 van de Vlaamse Ombudsdienst, het Kinderrechtencommissariaat en het Vlaams Vredesinstituut. Ze worden ter goedkeuring voorgelegd zoals bepaald in de oprichtingsdecreten van deze instellingen. Alle stukken hebben ter inzage gelegen, en we vragen om deze rekeningen allemaal goed te keuren.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? (*Neen*)

De bespreking is gesloten.

Mag ik aannemen dat de rekening van het Vlaams Parlement over het boekjaar 2017 en de rekeningen van de Vlaamse Ombudsdienst, het Kinderrechtencommissariaat en het Vlaams Vredesinstituut voor het begrotingsjaar 2017 eenparig zijn aangenomen? (*Instemming*)

Dan is aldus besloten.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Ingrid Pira, Bart Caron en Imade Annouri betreffende het opzetten van een Vlaamse campagne om niet-Belgen op te roepen om te gaan stemmen voor de lokale verkiezingen op 14 oktober 2018

– 1628 (2017-2018) – Nr. 1

Voorstel tot spoedbehandeling

De voorzitter: Dames en heren, vanmiddag heeft de heer Björn Rzoska bij motie van orde een voorstel tot spoedbehandeling gedaan van het voorstel van resolutie van Ingrid Pira, Bart Caron en Imade Annouri betreffende het opzetten van een Vlaamse campagne om niet-Belgen op te roepen om te gaan stemmen voor de lokale verkiezingen op 14 oktober 2018.

Mevrouw Pira heeft het woord.

Ingrid Pira (Groen): Collega's, de reden voor de spoedbehandeling ligt voor de hand. Op 31 juli – dat is nog amper 41 dagen – verstrijkt de deadline voor niet-Belgen om zich te laten registreren voor de gemeenteraadsverkiezingen zodat die mensen kunnen gaan stemmen. Wij vragen met aandrang dat minister Homans een extra initiatief neemt om niet-Belgen te stimuleren om zich te registreren. Tot op heden heeft nog geen 10 procent van de niet-Belgen uit de Europese Unie, en nog geen 5 procent van de niet-Belgen buiten de Europese Unie zich ingeschreven. Dat is nog minder dan in 2012, en toen al scoorde Vlaanderen een pak minder dan Brussel en Wallonië.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? (*Neen*)

Dan stemmen wij bij zitten en opstaan over het voorstel tot spoedbehandeling.

De volksvertegenwoordigers die het voorstel wensen aan te nemen, wordt verzocht op te staan.

De tegenproef.

Het voorstel tot spoedbehandeling is niet aangenomen. Derhalve blijft het voorstel van resolutie van Ingrid Pira, Bart Caron en Imade Annouri betreffende het opzetten van een Vlaamse campagne om niet-Belgen op te roepen om te gaan stemmen voor de lokale verkiezingen op 14 oktober 2018 naar de Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering en Stedenbeleid verwezen.

Het incident is gesloten.

**VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Wouter Vanbesien, Tine Soens, Karl Vanlouwe, Peter Van Rompuy en Rik Daems betreffende het scheiden van kinderen van hun ouders door de Amerikaanse overheid
– 1637 (2017-2018) – Nr. 1**

Voorstel tot spoedbehandeling

De voorzitter: Dames en heren, vanmiddag heeft de heer Björn Rzoska bij motie van orde een voorstel tot spoedbehandeling gedaan van het voorstel van resolutie van Wouter Vanbesien, Tine Soens, Karl Vanlouwe, Peter Van Rompuy en Rik Daems betreffende het scheiden van kinderen van hun ouders door de Amerikaanse overheid.

Is het parlement het eens met dat voorstel tot spoedbehandeling? (*Instemming*)

Dan stel ik voor dat het voorstel van resolutie van Wouter Vanbesien, Tine Soens, Karl Vanlouwe, Peter Van Rompuy en Rik Daems betreffende het scheiden van kinderen van hun ouders door de Amerikaanse overheid onmiddellijk wordt behandeld.

Is het parlement het daarmee eens? (*Instemming*)

Het incident is gesloten.

Bespreking

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is het voorstel van resolutie van Wouter Vanbesien, Tine Soens, Karl Vanlouwe, Peter Van Rompuy en Rik Daems betreffende het scheiden van kinderen van hun ouders door de Amerikaanse overheid.

De bespreking is geopend.

De heer Vanbesien heeft het woord.

Wouter Vanbesien (Groen): Daarstraks hebben we in een actuele vraag aan minister-president Bourgeois hetzelfde thema behandeld. In heel Vlaanderen en ook internationaal is er een heel groot onbegrip, een verontwaardiging over de praktijken die zich nu voordoen in de Verenigde Staten. De kinderrechten zijn heel belangrijk, ook voor ons handelen als Vlaams Parlement. We grijpen daar dikwijls naar terug.

Die beelden en die verhalen uit de Verenigde Staten over de scheiding van kinderen en hun ouders zijn hartverscheurend. Daar wordt een cynisch politiek spel gespeeld. Kinderen worden daar gebruikt om mensen af te schrikken, om politiek te scoren enzovoort. Daarom doen wij een duidelijke dubbele oproep, een oproep aan de Amerikaanse regering om het Kinderrechtenverdrag te ratificeren en de rechten van alle kinderen te garanderen, want dat hebben ze tot nu toe niet gedaan, om te stoppen met het scheiden van kinderen en hun families en onmiddellijk werk te maken van alternatieven die het kinderen mogelijk maakt bij hun familie te blijven, zodat op die manier het belang van het kind wordt vooropgesteld en het recht op een familieleven wordt gerespecteerd.

We roepen ook de Vlaamse Regering op om een duidelijk standpunt in te nemen ten opzichte van deze Amerikaanse schending van de kinderrechten, een duidelijke veroordeling uit te spreken, om de Amerikaanse ambassadeur over deze kwestie te ontbieden en het standpunt van Vlaanderen aan hem over te brengen. We hebben al engagementen van de minister-president dat hij dat zou doen.

We vragen ook om er bij de Federale Regering op aan te dringen deze kwestie te agenderen op de Europese Raad Buitenlandse Zaken op 25 juni, en om er bij de Federale Regering op aan te dringen dat België in de VN-mensenrechtenraad

waar het tot eind dit jaar deel van uitmaakt, een resolutie in te dienen om die schendingen van de kinderrechten te onderzoeken.

De voorzitter: Mevrouw Soens heeft het woord.

Tine Soens (sp.a): Collega's, het is vandaag Wereldvluchtelingendag. Bijna 70 miljoen mensen zijn op de vlucht en de helft daarvan zijn kinderen. Als ik de beelden dan zie van kinderen die worden opgesloten in kooien, die van hun ouders worden gescheiden, dan krijg ik daar echt koude rillingen van.

Nelson Mandela zei: "There can be no keener revelation of a society's soul than the way in which it treats its children."

De Verenigde Staten hebben het Kinderrechtenverdrag niet geratificeerd. We roepen in dit voorstel van resolutie dan ook op om dat zo snel mogelijk te doen, maar ze kondigden vandaag ook aan om uit de VN-mensenrechtenraad te stappen.

Dit land is al lang niet meer het land dat de mensenrechten zal bevorderen. Integendeel, de mensenrechten worden meer en meer ondermijnd. Laten we dit vandaag vanuit Vlaanderen heel uitdrukkelijk veroordelen.

De voorzitter: De heer Vanlouwe heeft het woord.

Karl Vanlouwe (N-VA): Voorzitter, het systematisch en opzettelijk scheiden van kinderen en hun ouders is schokkend, shockerend en uiteraard totaal onaanvaardbaar. Ongeacht de context, mogen kinderen nooit, op geen enkele manier, van hun ouders worden gescheiden. Dit gaat in tegen elke menselijkheid.

De minister-president heeft dit dan ook heel uitdrukkelijk verwoord en veroordeeld. Het is goed dat we zijn heel duidelijke bewoordingen met het Vlaams Parlement onderschrijven en ondersteunen. Bij afwezigheid van een ambassadeur zal de minister-president de zaakgelastigde bij zich roepen. Dat is ook wat het Vlaams Parlement vraagt. Tenslotte vragen we deze zaak op de agenda van de Europese Raad te plaatsen.

De voorzitter: De heer Daems heeft het woord.

Rik Daems (Open Vld): Voorzitter, ik denk dat dit een belangrijk initiatief van het Vlaams Parlement is, dat ongetwijfeld zal aansluiten bij heel veel andere initiatieven met betrekking tot deze aangelegenheid die over heel de wereld tot stand komen. De bestialiteit die de president van de VS hanteert, vertegenwoordigt volgens mij het Amerikaanse volk niet. We kunnen hier enkel tegen ingaan door van buitenaf steun te geven aan diegenen die het hiermee niet eens zijn.

Ondertussen wil president Trump onder internationale, maar ook nationale druk zijn maatregelen al terugdraaien. Het punt is dat we die druk even hoog moeten houden, zo niet hoger moeten maken, zodat die man het zich niet nogmaals zal permitteren in die richting te functioneren.

Ik denk dat dit een goede evolutie is. Ik denk dat het bijzonder belangrijk is dat het Vlaams Parlement dergelijke voorstellen van resolutie blijft aanbrengen. Het is een klein steentje dat we bijdragen, naast een grote hoop stenen die dit land, waarvan de mensen het volgens mij onmogelijk met een dergelijk gedrag eens kunnen zijn, opnieuw in de goede richting sturen.

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

Koen Van den Heuvel (CD&V): Voorzitter, ik wil me namens mijn fractie natuurlijk aansluiten bij de vorige sprekers. Ik denk dat het grootste land van onze westerse democratieën hier spijtig genoeg in de fout gaat. Het is daarnet al gezegd:

kinderen worden in welke context of omstandigheden dan ook niet van hun ouders gescheiden. Ik denk dat het onze morele plicht is om vandaag als Vlaams Parlement een duidelijk signaal te geven. We roepen de Vlaamse Regering op om die boodschap aan de Amerikaanse zaakgelastigde over te brengen.

De voorzitter: De heer Van Grieken heeft het woord.

Tom Van Grieken (Vlaams Belang): Voorzitter, laten we duidelijk zijn. Er mag voor het Vlaams Belang geen twijfel over die gruwelijke beelden bestaan. Het zijn schrijnende situaties dat kinderen van hun ouders worden gescheiden. Ik wil echter op drie zaken letten.

Er is hier sprake van een ongelooflijk selectieve verontwaardiging, want die toestanden bestonden ook al onder gewezen president Obama. Nu president Trump aan de macht is, wordt er spel van gemaakt. Het voorstel van resolutie is deels zonder voorwerp, want president Trump heeft zelf al een wetgevend initiatief aangekondigd om die wetgeving, die al langer dan zijn legislatuur van kracht is, ongedaan te maken of aan te passen. Ik let ook op de ongelooflijk hypocriete houding van heel het Vlaams Parlement. Wij worden weer uitgesloten om dit voorstel van resolutie mee te ondertekenen. Gelet op die zaken zal mijn fractie zich onthouden.

De voorzitter: Vraagt nog iemand het woord? (*Neen*)

De bespreking is gesloten.

We zullen straks de hoofdelijke stemming over het voorstel van resolutie houden.

ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met de Brede Economische en Handelsovereenkomst (CETA) tussen de Europese Unie en haar lidstaten, enerzijds, en Canada, anderzijds, ondertekend te Brussel op 30 oktober 2016 en met het gezamenlijk interpretatief instrument – 1512 (2017-2018) – Nrs. 1 tot en met 5

Aangehouden stemmingen

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde zijn de aangehouden stemmingen.

Aan de orde is de stemming over amendement nr. 3, van Güler Turan, Wouter Vanbesien en Tine Soens, tot vervanging van artikel 2.

Stemming nr. 1

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

89 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
22 leden hebben ja geantwoord;
67 leden hebben neen geantwoord.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

85 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
21 leden hebben ja geantwoord;
64 leden hebben neen geantwoord.

Het amendement is niet aangenomen.

Aan de orde is de stemming over artikel 2.

Stemming nr. 2

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

90 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
67 leden hebben ja geantwoord;
23 leden hebben neen geantwoord.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

86 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
64 leden hebben ja geantwoord;
22 leden hebben neen geantwoord.

Artikel 2 is aangenomen.

Aan de orde is de stemming over amendement nr. 4, van Güler Turan, Tine Soens en Wouter Vanbesien, tot toevoeging van een artikel 3.

Stemming nr. 3

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

90 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
23 leden hebben ja geantwoord;
67 leden hebben neen geantwoord.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

86 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
22 leden hebben ja geantwoord;
64 leden hebben neen geantwoord.

Het amendement is niet aangenomen.

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet.

Stemming nr. 4

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

90 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
67 leden hebben ja geantwoord;
23 leden hebben neen geantwoord.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

86 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
64 leden hebben ja geantwoord;
22 leden hebben neen geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met de kaderovereenkomst tussen de Europese Unie en haar lidstaten, enerzijds, en Australië, anderzijds, ondertekend te Manila op 7 augustus 2017 – 1576 (2017-2018) – Nrs. 1 en 2

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet.

Stemming nr. 5

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

90 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
90 leden hebben ja geantwoord.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

86 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
86 leden hebben ja geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

ONTWERP VAN DECREET tot oprichting van de Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin – 1582 (2017-2018) – Nrs. 1 en 2

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet.

Stemming nr. 6

Ziehier het resultaat:

90 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
71 leden hebben ja geantwoord;
19 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met het verdrag van de Raad van Europa inzake cinematografische coproductie (herzien), opge maakt te Rotterdam op 30 januari 2017 – 1586 (2017-2018) – Nrs. 1 en 2

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet.

Stemming nr. 7

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

90 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
90 leden hebben ja geantwoord.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

86 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
86 leden hebben ja geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

ONTWERP VAN DECREET houdende wijziging van diverse bepalingen van het decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie – 1587 (2017-2018) – Nrs. 1 tot en met 3

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet.

Stemming nr. 8

Ziehier het resultaat:

90 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
90 leden hebben ja geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

ONTWERP VAN DECREET houdende instemming met de brede en versterkte partnerschapsovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en hun lidstaten, enerzijds, en de Republiek Armenië, anderzijds, ondertekend te Brussel op 24 november 2017 – 1593 (2017-2018) – Nrs. 1 en 2

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het ontwerp van decreet.

Stemming nr. 9

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

90 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
82 leden hebben ja geantwoord;
8 leden hebben zich onthouden.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

86 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
79 leden hebben ja geantwoord;
7 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

VOORSTEL VAN DECREET van Cathy Coudyser, Vera Jans, Marnic De Meulemeester, Tine van der Vloet, Johan Verstreken en Miranda Van Eetvelde houdende de invoering van het programma 'Iedereen verdient vakantie' in het sociaal toerisme
– 1404 (2017-2018) – Nrs. 1 tot en met 7

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het voorstel van decreet.

Stemming nr. 10

Het resultaat wat betreft de gemeenschapsaangelegenheden is als volgt:

89 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
79 leden hebben ja geantwoord;
10 leden hebben zich onthouden.

Het resultaat wat betreft de gewestaangelegenheden is als volgt:

85 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
75 leden hebben ja geantwoord;
10 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het voorstel van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

VOORSTEL VAN DECREET van Jean-Jacques De Gucht, Marius Meremans, Karin Brouwers, Katia Segers en Bart Caron houdende wijziging van het Kunstendecreet van 13 december 2013
– 1591 (2017-2018) – Nrs. 1 tot en met 4

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het voorstel van decreet.

Stemming nr. 11

Ziehier het resultaat:

90 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
90 leden hebben ja geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het voorstel van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

VOORSTEL VAN DECREET van Manuela Van Werde, Sabine de Bethune, Jean-Jacques De Gucht, Jos Lantmeeters, Karin Brouwers en Jan Peumans houdende wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013, wat betreft de vrijstelling van onroerende voorheffing voor onroerende goederen die als monument beschermd zijn en door de Vlaamse Regering in erfpacht gegeven zijn
– 1602 (2017-2018) – Nrs. 1 en 2

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het voorstel van decreet.

Stemming nr. 12

Ziehier het resultaat:

85 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
85 leden hebben ja geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het voorstel van decreet aan. Het zal aan de Vlaamse Regering ter bekrachtiging worden overgezonden.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Ingeborg De Meulemeester, Güler Turan, Herman De Croo, Wouter Vanbesien en Ward Kennes betreffende de situatie van de Rohingya – 1571 (2017-2018) – Nrs. 1 en 2

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het voorstel van resolutie.

Stemming nr. 13

Ziehier het resultaat:

88 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
88 leden hebben ja geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het voorstel van resolutie aan. De resolutie zal aan de Vlaamse Regering worden overgezonden.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE van Wouter Vanbesien, Tine Soens, Karl Vanlouwe, Peter Van Rompuy en Rik Daems betreffende het scheiden van kinderen van hun ouders door de Amerikaanse overheid – 1637 (2017-2018) – Nr. 1

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over het voorstel van resolutie.

Stemming nr. 14

Ziehier het resultaat:

89 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
85 leden hebben ja geantwoord;
4 leden hebben zich onthouden.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement het voorstel van resolutie aan. De resolutie zal aan de president van de Verenigde Staten van Amerika en aan de Vlaamse Regering worden overgezonden. (*Gelach. Applaus*)

MOTIE van wantrouwen van Björn Rzoska en Elke Van den Brandt – 1624 (2017-2018) – Nr. 1

Hoofdelijke stemming

De voorzitter: Dames en heren, aan de orde is de hoofdelijke stemming over de motie van wantrouwen.

Mevrouw Van den Brandt heeft het woord.

De indiener heeft maximum tien minuten, de andere fracties hebben elk vijf minuten. *(Opmerkingen)*

Een namiddagploeg werkt trouwens altijd van twee tot tien, dus u hebt nog anderhalf uur. *(Gelach. Opmerkingen)*

Elke Van den Brandt (Groen): Als je het ontslag vraagt van een minister, kom je dat ook toelichten, ook al is het half negen 's avonds. *(Opmerkingen van Annick De Ridder)*

U mag naar de koffiekamer gaan, mevrouw De Ridder, als u geen zin hebt. Het staat u vrij.

Collega's, iedereen heeft wellicht de brief van Romelo Lukaku gelezen, de brief waarin hij vertelt wat het betekent om als kind in armoede op te groeien, waarin hij vertelt wat het met je doet wanneer je je moeder melk met water ziet mengen. Collega's, Lukaku leeft vandaag niet meer in armoede. Er wordt vandaag volle melk gedronken ten huize Lukaku. Maar niet ieder kind heeft de vechtlust van Lukaku, en niet ieder kind heeft zijn voetbaltalent. En dat hoeft ook niet. Kinderen uit armoede halen, is geen kwestie van voetbal, maar een kwestie van beleid, van armoedebelaid. En dat is waarover het gaat.

Laat ons de feiten nemen. De feiten zijn dat de armoede toeneemt. We hebben vorige week de cijfers van Kind en Gezin gehad, waaruit blijkt dat er steeds meer kinderen in armoede opgroeien. U kunt dat in twijfel trekken of u kunt kritiek hebben op de indicatoren, maar dat is een cijfer dat heel herkenbaar is, omdat exact dezelfde tendens ook uit de jaarlijkse armoedebarmometer blijkt. Ieder jaar zijn er meer kinderen in armoede. Jaar na jaar zijn het er meer. We zitten nu aan één kind op zeven dat in armoede opgroeit.

Dat betekent dus dat er een stijging is in plaats van de beloofde daling. En dat betekent dat we die oorzaken moeten bekijken en durven te benoemen, collega's. Wat zijn die oorzaken van armoede? De belangrijkste oorzaak is en blijft een gebrek aan inkomen in het gezin. Dan kun je naar de overkant van de straat verwijzen en zeggen dat ze daar blijven weigeren om de inkomens op te trekken tot aan de armoedegrens, een lang gemaakte belofte die verbroken wordt. Maar ook hier hebben we daar impact op. Dan denken we evident aan de kinderbijslag. Gisteren is daar nog een OESO-rapport (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling) over verschenen dat de impact van de kinderbijslag op onder meer de kinderarmoede heel duidelijk maakt.

En ja, met het nieuw decreet Kinderbijslag zullen er een klein beetje meer kinderen uit de armoede worden gehaald. Maar gezien het budget van 3 miljard euro, is het minimaal, en een gemiste historische kans. Het gaat om inkomen, maar het gaat ook om werk, ervoor zorgen dat mensen werk hebben. En ja, er is voor het eerst eindelijk een stijging in de werkzaamheidsgraad. Maar als je gaat kijken, zijn het nog net de kwetsbaarste groepen die systematisch het moeilijkst aan de bak komen en waar Europa achteraan bengelt. Dat werd dit weekend nog maar eens heel duidelijk gemaakt door Ive Marx in De Standaard.

Dan is er nog dat andere beleidsdomein, wonen. Cruciaal voor armoedebestrijding: een dak boven je hoofd hebben. Vandaag blijkt nog dat 1 op 13 mensen die bij het OCMW zijn, dakloos zijn. Ik hoor dan heel graag dat hier regelmatig wordt uitgetrokken met hoeveel extra miljoenen er worden uitgetrokken voor sociale woningbouw. Maar de realiteit is dat er nog nooit zoveel mensen op de wachtlijst voor een sociale woning hebben gestaan. En collega's, ik hoor ook graag dat er een huurpremie is. Dat betekent dat mensen die hun huur niet kunnen betalen, een premie kunnen krijgen die dat verschil dichtmaakt. Maar daar moet je vier jaar op

wachten, vier jaar vanaf de aanvraag. Dat is vier jaar dat je in armoede blijft, vier jaar dat deze regering voor meer armoede zorgt in plaats van voor minder.

Ik kan zo even doorgaan. Kinderopvang. Wat heeft deze regering gedaan? Kinderarmoede is zo belangrijk om kinderen een goede start te geven, van bij het begin van hun leven. Wel, de tarieven zijn opgetrokken. Niet voor iedereen, niet voor u en mij. Enkel voor de mensen die het minst verdienen, voor de laagste inkomens. Voor hen zijn de tarieven opgetrokken. Collega's, dat is een politieke keuze die voor meer in plaats van voor minder armoede zorgt.

Nog eentje, collega's. Onderwijs. Ook zo belangrijk om generatiearmoede tot het doorbreken, om echt op in te zetten, om jongeren kansen te geven. Wat heeft de regering gedaan? De maximumfactuur opgetrokken. In plaats van 25, mag je nu 85 euro per kind aanrekenen. En dat maakt een verschil voor mensen in armoede. Dat maakt dat er een politieke keuze werd gemaakt die voor meer in plaats van voor minder armoede zorgt.

Collega's, ik zal niet verder gaan met het lijstje, want het is nog heel lang. Maar het rijtje over feiten van armoede is lang. En het beleid van deze regering is duidelijk. Dit is geen regering die de armoede aanpakt, dit is een regering die armoede creëert.

En collega's, al deze feiten, al deze oorzaken van armoede zijn gekend. We weten dat dit zaken zijn die armoede beïnvloeden. En toch hoorden we vorige week de minister van Armoede. Toen haar gevraagd werd naar haar reactie op het feit dat er weer eens een stijging bleek te zijn, heeft zij heel lang gedaan over een pers-reactie. Daar was ze trots op. Ze heeft er ettelijke uren over gedaan. Terecht, je moet goed nadenken. Maar dan verwacht ik ook een gedegen reactie. Maar in reactie werd er hoofdzakelijk één oorzaak naar voren geschoven: de asielcrisis. En ik wil graag onderzoeken wat de impact van de asielcrisis is op armoede. Ik denk dat er een terecht probleem is van armoede bij vluchtelingen en dat de regering iets aan dat probleem moet doen. Maar als je alleen nog maar kijkt naar de cijfers van de Belgen, als je de niet-Belgen eruit laat en je kijkt alleen naar de Belgen, dan zie je ook daar de armoede stijgen. Het is dus niet het antwoord op de vraag waarom de armoede stijgt. Minister Homans weet dat. Minister Homans weet dat armoede een veelkoppig monster is, dat armoede een kwestie is van wonen, van werk, van onderwijs en van zoveel meer.

Minister Homans weet ook dat deze Vlaamse Regering op al die domeinen een verpletterende verantwoordelijkheid draagt. Maar toch koos zij ervoor om als oorzaak voor de toenemende armoede vooral naar die asielcrisis te wijzen. En ik herhaal dat ik die impact gerust wil onderzoeken, dat ik dat heel interessant vind. Maar de vraag waarom de armoede jaar na jaar toeneemt, bij alle groepen in de bevolking, daarop is er maar één antwoord: omdat het armoedebelief van deze regering faalt.

En door vooral naar de asielcrisis te wijzen, ontkent de minister niet alleen haar eigen verantwoordelijkheid, maar schuift ze die ook door op de kap van een groep zwakke mensen. En collega's, dat vinden wij een minister onwaardig. En mocht het armoedebelief nog impact hebben, dan zouden we die motie niet hebben ingediend. Of mocht het de eerste keer zijn dat er een uitschuiver is, dan zouden we geen motie hebben neergelegd. Maar het is niet de eerste keer. Het is geen lapsus. Het is minstens de derde keer op rij dat er bewust cijfers worden verdraaid en dat er bewust wordt gewezen naar een groep mensen die het al zeer moeilijk hebben.

En deze regering heeft nog een jaar te gaan. En we geloven niet dat minister Homans in dat jaar de armoede zal doen dalen. We zeggen het vertrouwen op in de minister en we leggen haar bevoegdheden liever bij minister-president Geert Bourgeois, in de hoop dat dit laatste jaar zou gebeuren wat moet gebeuren in Vlaanderen: de armoede doen dalen in plaats van te laten stijgen. *(Applaus bij sp.a en Groen)*

De voorzitter: Begin van de stemming.

Stemming nr. 15

Ziehier het resultaat:

80 leden hebben aan de stemming deelgenomen;
17 leden hebben ja geantwoord;
63 leden hebben neen geantwoord.

Dientengevolge neemt het Vlaams Parlement de motie niet aan.

MEDEDELING VAN DE VOORZITTER

De voorzitter: Dames en heren, ik heb nog een mededeling over de heer Kennes.

Normaal gezien zou hij zaterdag deelnemen aan het studiebezoek aan Bordeaux, maar ik kreeg 's morgens bericht van mevrouw Pira. De heer Kennes heeft een spijtig ongeval gehad. Hij is geopereerd aan het sleutelbeen. De vitale organen zijn niet geraakt en hij mag morgen al het ziekenhuis verlaten. Ik zal hem namens het Vlaams Parlement een grote bos bloemen laten bezorgen. We wensen hem spoedig terug in ons midden te zien. (*Applaus*)

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter: Dames en heren, hiermee zijn we aan het einde gekomen van onze werkzaamheden voor vandaag.

We komen opnieuw bijeen op woensdag 27 juni 2018 om 14 uur.

De vergadering is gesloten.

Ik wens u een behouden thuiskomst.

– *De vergadering wordt gesloten om 20.40 uur.*

BIJLAGEN

Aanwezigheden**Aanwezig**

Imade Annouri, Björn Anseeuw, Lionel Bajart, Rob Beenders, Jan Bertels, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Bart Caron, Vera Celis, Lode Ceyssens, An Christiaens, Sonja Claes, Griet Coppé, Paul Cordy, Cathy Coudyser, Guy D'haeseleer, Rik Daems, Johan Danen, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Piet De Bruyn, Mathias De Clercq, Herman De Croo, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Kurt De Loor, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Jos De Meyer, Ortwin Depoortere, Annick De Ridder, Jo De Ro, Gwenny De Vroe, Matthias Diependaele, Bart Dochy, Michel Doomst, Jan Durnez, Jelle Engelbosch, Martine Fournier, Cindy Franssen, Caroline Gennez, Danielle Godderis-T'Jonck, Kathleen Helsen, Marc Hendrickx, Michèle Hostekint, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Yasmine Kherbache, Kathleen Krekels, Renaat Landuyt, Jos Lantmeeters, Bert Maertens, Lieve Maes, Marius Meremans, Elisabeth Meuleman, Bert Moyaers, Bart Nevens, Katrien Partyka, Lydia Peeters, Peter Persyn, Jan Peumans, Ingrid Pira, Joris Poschet, Grete Remen, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Björn Rzoska, Freya Saeys, Hermes Sanctorum-Vandevoorde, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Katia Segers, Willy Segers, Stefaan Sintobin, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Tine Soens, Bart Somers, Valerie Taeldeman, Martine Taelman, Emmily Talpe, Bruno Tobback, Güler Turan, Wouter Vanbesien, Ludo Van Campenhout, Wilfried Vandaele, Steve Vandenbergh, Elke Van den Brandt, Joris Vandenbroucke, Koen Van den Heuvel, Francesco Vanderjeugd, Anke Van dermeersch, Tine van der Vloet, Orry Van de Wauwer, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde, Jan Van Esbroeck, Christian Van Eyken, Tom Van Grieken, Karl Vanlouwe, Bart Van Malderen, Paul Van Miert, Peter Van Rompuy, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Daniëlle Vanwesenbeeck, Sabine Vermeulen, Peter Wouters, Herman Wynants.

Afwezig met kennisgeving

Jenne De Potter, Andries Gryffroy: ambtsverplichtingen;

Lorin Parys: familieverplichtingen;

Yamila Idrissi, Lies Jans, Chris Janssens, Ward Kennes, Ann Soete, Freya Van den Bossche, Johan Verstreken: gezondheidsredenen;

An Moerenhout: zwangerschapsverlof.

Afwezig zonder kennisgeving

Ann Brusseel, Karim Van Overmeire

Individuele stemmingen Vlaamse Volksvertegenwoordigers**Stemming nr.1:****JA-stemmen:**

Imade Annouri, Jan Bertels, Bart Caron, Johan Danen, Ortwin Depoortere, Michèle Hostekint, Yasmine Kherbache, Elisabeth Meuleman, Bert Moyaers, Ingrid Pira, Els Robeyns, Björn Rzoska, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Tine Soens, Güler Turan, Elke Van den Brandt, Anke Van dermeersch, Christian Van Eyken, Tom Van Grieken, Wouter Vanbesien, Joris Vandenbroucke

NEEN-stemmen:

Björn Anseeuw, Lionel Bajart, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Vera Celis, Lode Ceyssens, An Christiaens, Sonja Claes, Griet Coppé, Paul Cordy, Cathy Coudyser, Rik Daems, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Piet De Bruyn, Mathias De Clercq, Herman De Croo, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Annick De Ridder, Matthias Diependaele, Michel Doomst, Jelle Engelbosch, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Kathleen Helsen, Marc Hendrickx, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Lieve Maes, Bart Nevens, Katrien Partyka, Lydia Peeters, Peter Persyn, Jan Peumans, Joris Poschet, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Willy Segers, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Valerie Taeldeman, Martine Taelman, Emmily Talpe, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde, Jan Van Esbroeck, Paul Van Miert, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Francesco Vanderjeugd, Karl Vanlouwe, Sabine Vermeulen, Peter Wouters, Herman Wynants

Stemming nr.2:

JA-stemmen:

Björn Anseeuw, Lionel Bajart, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Vera Celis, Lode Ceyssens, An Christiaens, Sonja Claes, Griet Coppé, Paul Cordy, Cathy Coudyser, Rik Daems, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Piet De Bruyn, Mathias De Clercq, Herman De Croo, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Annick De Ridder, Matthias Diependaele, Michel Doomst, Jelle Engelbosch, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Kathleen Helsen, Marc Hendrickx, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Lieve Maes, Bart Nevens, Katrien Partyka, Lydia Peeters, Peter Persyn, Jan Peumans, Joris Poschet, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Willy Segers, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Valerie Taeldeman, Martine Taelman, Emmily Talpe, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde, Jan Van Esbroeck, Paul Van Miert, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Francesco Vanderjeugd, Karl Vanlouwe, Sabine Vermeulen, Peter Wouters, Herman Wynants

NEEN-stemmen:

Imade Annouri, Jan Bertels, Bart Caron, Johan Danen, Ortwin Depoortere, Michèle Hostekint, Yasmine Kherbache, Elisabeth Meuleman, Bert Moyaers, Ingrid Pira, Els Robeyns, Björn Rzoska, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Tine Soens, Güler Turan, Elke Van den Brandt, Anke Van dermeersch, Christian Van Eyken, Tom Van Grieken, Wouter Vanbesien, Steve Vandenberghe, Joris Vandenbroucke

Stemming nr.3:

JA-stemmen:

Imade Annouri, Jan Bertels, Bart Caron, Johan Danen, Ortwin Depoortere, Michèle Hostekint, Yasmine Kherbache, Elisabeth Meuleman, Bert Moyaers, Ingrid Pira, Els Robeyns, Björn Rzoska, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Tine Soens, Güler Turan, Elke Van den Brandt, Anke Van dermeersch, Christian Van Eyken, Tom Van Grieken, Wouter Vanbesien, Steve Vandenberghe, Joris Vandenbroucke

NEEN-stemmen:

Björn Anseeuw, Lionel Bajart, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Vera Celis, Lode Ceyssens, An Christiaens, Sonja Claes, Griet Coppé, Paul Cordy, Cathy Coudyser, Rik Daems, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Piet De Bruyn, Mathias De Clercq, Herman De Croo, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Annick De Ridder, Matthias Diependaele, Michel Doomst, Jelle Engelbosch, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Kathleen Helsen, Marc Hendrickx, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Lieve Maes, Bart Nevens, Katrien Partyka, Lydia Peeters, Peter Persyn, Jan Peumans, Joris Poschet, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Willy Segers, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Valerie Taeldeman, Martine Taelman, Emmily Talpe, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde, Jan Van Esbroeck, Paul Van Miert, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Francesco Vanderjeugd, Karl Vanlouwe, Sabine Vermeulen, Peter Wouters, Herman Wynants

Stemming nr.4:

JA-stemmen:

Björn Anseeuw, Lionel Bajart, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Vera Celis, Lode Ceyssens, An Christiaens, Sonja Claes, Griet Coppé, Paul Cordy, Cathy Coudyser, Rik Daems, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Piet De Bruyn, Mathias De Clercq, Herman De Croo, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Annick De Ridder, Matthias Diependaele, Michel Doomst, Jelle Engelbosch, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Kathleen Helsen, Marc Hendrickx, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Lieve Maes, Bart Nevens, Katrien Partyka, Lydia Peeters, Peter Persyn, Jan Peumans, Joris Poschet, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Willy Segers, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Valerie Taeldeman, Martine Taelman, Emmily Talpe, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde, Jan Van Esbroeck, Paul Van Miert, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Francesco Vanderjeugd, Karl Vanlouwe, Sabine Vermeulen, Peter Wouters, Herman Wynants

NEEN-stemmen:

Imade Annouri, Jan Bertels, Bart Caron, Johan Danen, Ortwin Depoortere, Michèle Hostekint, Yasmine Kherbache, Elisabeth Meuleman, Bert Moyaers, Ingrid Pira, Els Robeyns, Björn Rzoska, Katia Segers, Stefaan Sintobin, Tine Soens, Güler Turan, Elke Van den Brandt, Anke Van dermeersch, Christian Van Eyken, Tom Van Grieken, Wouter Vanbesien, Steve Vandenberghe, Joris Vandembroucke

Stemming nr.5:

JA-stemmen:

Imade Annouri, Björn Anseeuw, Lionel Bajart, Jan Bertels, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Bart Caron, Vera Celis, Lode Ceyssens, An Christiaens, Sonja Claes, Griet Coppé, Paul Cordy, Cathy Coudyser, Rik Daems, Johan Danen, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Piet De Bruyn, Mathias De Clercq, Herman De Croo, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Annick De Ridder, Ortwin Depoortere, Matthias Diependaele, Michel Doomst, Jelle Engelbosch, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle

Godderis-T'Jonck, Kathleen Helsen, Marc Hendrickx, Michèle Hostekint, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Yasmine Kherbache, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Lieve Maes, Elisabeth Meuleman, Bert Moyaers, Bart Nevens, Katrien Partyka, Lydia Peeters, Peter Persyn, Jan Peumans, Ingrid Pira, Joris Poschet, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Björn Rzoska, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Katia Segers, Willy Segers, Stefaan Sintobin, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Tine Soens, Valerie Taeldeman, Martine Taelman, Emmily Talpe, Güler Turan, Orry Van de Wauwer, Elke Van den Brandt, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde, Jan Van Esbroeck, Christian Van Eyken, Tom Van Grieken, Paul Van Miert, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wouter Vanbesien, Wilfried Vandaele, Steve Vandenberghe, Joris Vandembroucke, Francesco Vanderjeugd, Karl Vanlouwe, Sabine Vermeulen, Peter Wouters, Herman Wynants

Stemming nr.6:

JA-stemmen:

Björn Anseeuw, Lionel Bajart, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Vera Celis, Lode Ceyssens, An Christiaens, Sonja Claes, Griet Coppé, Paul Cordy, Cathy Coudyser, Rik Daems, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Piet De Bruyn, Mathias De Clercq, Herman De Croo, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Annick De Ridder, Ortwin Depoortere, Matthias Diependaele, Michel Doomst, Jelle Engelbosch, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Kathleen Helsen, Marc Hendrickx, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Lieve Maes, Bart Nevens, Katrien Partyka, Lydia Peeters, Peter Persyn, Jan Peumans, Joris Poschet, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Willy Segers, Stefaan Sintobin, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Valerie Taeldeman, Martine Taelman, Emmily Talpe, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde, Jan Van Esbroeck, Tom Van Grieken, Paul Van Miert, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Francesco Vanderjeugd, Karl Vanlouwe, Sabine Vermeulen, Peter Wouters, Herman Wynants

ONTHOUDINGEN:

Imade Annouri, Jan Bertels, Bart Caron, Johan Danen, Michèle Hostekint, Yasmine Kherbache, Elisabeth Meuleman, Bert Moyaers, Ingrid Pira, Els Robeyns, Björn Rzoska, Katia Segers, Tine Soens, Güler Turan, Elke Van den Brandt, Christian Van Eyken, Wouter Vanbesien, Steve Vandenberghe, Joris Vandembroucke

Stemming nr.7:

JA-stemmen:

Imade Annouri, Björn Anseeuw, Lionel Bajart, Jan Bertels, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Bart Caron, Vera Celis, Lode Ceyssens, An Christiaens, Sonja Claes, Griet Coppé, Paul Cordy, Cathy Coudyser, Rik Daems, Johan Danen, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Piet De Bruyn, Mathias De Clercq, Herman De Croo, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Annick De Ridder, Ortwin Depoortere, Matthias Diependaele, Michel Doomst, Jelle Engelbosch, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Kathleen Helsen, Marc Hendrickx, Michèle Hostekint, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Yasmine Kherbache, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Lieve Maes, Elisabeth Meuleman, Bert Moyaers, Bart Nevens, Katrien Partyka, Lydia Peeters, Peter Persyn, Jan Peumans, Ingrid Pira, Joris Poschet, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Björn Rzoska, Willem-Frederik Schiltz,

Katrien Schryvers, Katia Segers, Willy Segers, Stefaan Sintobin, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Tine Soens, Valerie Taeldeman, Martine Taelman, Emmily Talpe, Güler Turan, Orry Van de Wauwer, Elke Van den Brandt, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde, Jan Van Esbroeck, Christian Van Eyken, Tom Van Grieken, Paul Van Miert, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wouter Vanbesien, Wilfried Vandaele, Steve Vandenberghe, Joris Vandenbroucke, Francesco Vanderjeugd, Karl Vanlouwe, Sabine Vermeulen, Peter Wouters, Herman Wynants

Stemming nr.8:

JA-stemmen:

Imade Annouri, Björn Anseeuw, Lionel Bajart, Jan Bertels, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Bart Caron, Vera Celis, Lode Ceyssens, An Christiaens, Sonja Claes, Griet Coppé, Paul Cordy, Cathy Coudyser, Rik Daems, Johan Danen, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Piet De Bruyn, Mathias De Clercq, Herman De Croo, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Annick De Ridder, Ortwin Depoortere, Matthias Diependaele, Michel Doomst, Jelle Engelbosch, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Kathleen Helsen, Marc Hendrickx, Michèle Hostekint, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Yasmine Kherbache, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Lieve Maes, Elisabeth Meuleman, Bert Moyaers, Bart Nevens, Katrien Partyka, Lydia Peeters, Peter Persyn, Jan Peumans, Ingrid Pira, Joris Poschet, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Björn Rzoska, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Katia Segers, Willy Segers, Stefaan Sintobin, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Tine Soens, Valerie Taeldeman, Martine Taelman, Emmily Talpe, Güler Turan, Orry Van de Wauwer, Elke Van den Brandt, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde, Jan Van Esbroeck, Christian Van Eyken, Tom Van Grieken, Paul Van Miert, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wouter Vanbesien, Wilfried Vandaele, Steve Vandenberghe, Joris Vandenbroucke, Francesco Vanderjeugd, Karl Vanlouwe, Sabine Vermeulen, Peter Wouters, Herman Wynants

Stemming nr.9:

JA-stemmen:

Björn Anseeuw, Lionel Bajart, Jan Bertels, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Vera Celis, Lode Ceyssens, An Christiaens, Sonja Claes, Griet Coppé, Paul Cordy, Cathy Coudyser, Rik Daems, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Piet De Bruyn, Mathias De Clercq, Herman De Croo, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Annick De Ridder, Ortwin Depoortere, Matthias Diependaele, Michel Doomst, Jelle Engelbosch, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Kathleen Helsen, Marc Hendrickx, Michèle Hostekint, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Yasmine Kherbache, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Lieve Maes, Bert Moyaers, Bart Nevens, Katrien Partyka, Lydia Peeters, Peter Persyn, Jan Peumans, Joris Poschet, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Katia Segers, Willy Segers, Stefaan Sintobin, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Tine Soens, Valerie Taeldeman, Martine Taelman, Emmily Talpe, Güler Turan, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde, Jan Van Esbroeck, Christian Van Eyken, Tom Van Grieken, Paul Van Miert, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Steve Vandenberghe, Joris Vandenbroucke, Francesco Vanderjeugd, Karl Vanlouwe, Sabine Vermeulen, Peter Wouters, Herman Wynants

ONTHOUDINGEN:

Imade Annouri, Bart Caron, Johan Danen, Elisabeth Meuleman, Ingrid Pira, Björn Rzoska, Elke Van den Brandt, Wouter Vanbesien

Stemming nr.10:

JA-stemmen:

Imade Annouri, Björn Anseeuw, Lionel Bajart, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Bart Caron, Vera Celis, Lode Ceyssens, An Christiaens, Sonja Claes, Paul Cordy, Cathy Coudyser, Rik Daems, Johan Danen, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Piet De Bruyn, Mathias De Clercq, Herman De Croo, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Annick De Ridder, Ortwin Depoortere, Matthias Diependaele, Michel Doomst, Jelle Engelbosch, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Kathleen Helsen, Marc Hendrickx, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Lieve Maes, Elisabeth Meuleman, Bart Nevens, Katrien Partyka, Lydia Peeters, Peter Persyn, Jan Peumans, Ingrid Pira, Joris Poschet, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Björn Rzoska, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Willy Segers, Stefaan Sintobin, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Valerie Taeldeman, Martine Taelman, Emmily Talpe, Orry Van de Wauwer, Elke Van den Brandt, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde, Jan Van Esbroeck, Christian Van Eyken, Tom Van Grieken, Paul Van Miert, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wouter Vanbesien, Wilfried Vandaele, Francesco Vanderjeugd, Karl Vanlouwe, Sabine Vermeulen, Peter Wouters, Herman Wynants

ONTHOUDINGEN:

Jan Bertels, Michèle Hostekint, Yasmine Kherbache, Bert Moyaers, Els Robeyns, Katia Segers, Tine Soens, Güler Turan, Steve Vandenbergh, Joris Vandenbroucke

Stemming nr.11:

JA-stemmen:

Imade Annouri, Björn Anseeuw, Lionel Bajart, Jan Bertels, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Bart Caron, Vera Celis, Lode Ceyssens, An Christiaens, Sonja Claes, Griet Coppé, Paul Cordy, Cathy Coudyser, Rik Daems, Johan Danen, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Piet De Bruyn, Mathias De Clercq, Herman De Croo, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Annick De Ridder, Ortwin Depoortere, Matthias Diependaele, Michel Doomst, Jelle Engelbosch, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Kathleen Helsen, Marc Hendrickx, Michèle Hostekint, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Yasmine Kherbache, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Lieve Maes, Elisabeth Meuleman, Bert Moyaers, Bart Nevens, Katrien Partyka, Lydia Peeters, Peter Persyn, Jan Peumans, Ingrid Pira, Joris Poschet, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Björn Rzoska, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Katia Segers, Willy Segers, Stefaan Sintobin, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Tine Soens, Valerie Taeldeman, Martine Taelman, Emmily Talpe, Güler Turan, Orry Van de Wauwer, Elke Van den Brandt, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde, Jan Van Esbroeck, Christian Van Eyken, Tom Van Grieken, Paul Van Miert, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wouter Vanbesien, Wilfried Vandaele, Steve Vandenbergh, Joris Vandenbroucke, Francesco Vanderjeugd, Karl Vanlouwe, Sabine Vermeulen, Peter Wouters, Herman Wynants

Stemming nr.12:

JA-stemmen:

Imade Annouri, Björn Anseeuw, Jan Bertels, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Bart Caron, Vera Celis, Lode Ceyssens, An Christiaens, Sonja Claes, Griet Coppé, Paul Cordy, Cathy Coudyser, Rik Daems, Johan Danen, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Piet De Bruyn, Mathias De Clercq, Herman De Croo, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Annick De Ridder, Ortwin Depoortere, Matthias Diependaele, Michel Doomst, Jelle Engelbosch, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Kathleen Helsen, Marc Hendrickx, Michèle Hostekint, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Yasmine Kherbache, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Lieve Maes, Elisabeth Meuleman, Bert Moyaers, Bart Nevens, Katrien Partyka, Lydia Peeters, Peter Persyn, Ingrid Pira, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Björn Rzoska, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Katia Segers, Willy Segers, Stefaan Sintobin, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Tine Soens, Valerie Taeldeman, Martine Taelman, Emmily Talpe, Güler Turan, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde, Jan Van Esbroeck, Christian Van Eyken, Tom Van Grieken, Paul Van Miert, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wouter Vanbesien, Wilfried Vandaele, Steve Vandenberghe, Joris Vandenbroucke, Francesco Vanderjeugd, Sabine Vermeulen, Peter Wouters, Herman Wynants

Stemming nr.13:

JA-stemmen:

Imade Annouri, Björn Anseeuw, Jan Bertels, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Bart Caron, Vera Celis, Lode Ceyssens, An Christiaens, Sonja Claes, Griet Coppé, Paul Cordy, Cathy Coudyser, Rik Daems, Johan Danen, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Piet De Bruyn, Mathias De Clercq, Herman De Croo, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Annick De Ridder, Ortwin Depoortere, Matthias Diependaele, Michel Doomst, Jelle Engelbosch, Martine Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Kathleen Helsen, Marc Hendrickx, Michèle Hostekint, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Yasmine Kherbache, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Lieve Maes, Elisabeth Meuleman, Bert Moyaers, Bart Nevens, Katrien Partyka, Lydia Peeters, Peter Persyn, Jan Peumans, Ingrid Pira, Joris Poschet, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Björn Rzoska, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Katia Segers, Willy Segers, Stefaan Sintobin, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Tine Soens, Valerie Taeldeman, Martine Taelman, Emmily Talpe, Güler Turan, Orry Van de Wauwer, Elke Van den Brandt, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde, Jan Van Esbroeck, Christian Van Eyken, Tom Van Grieken, Paul Van Miert, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wouter Vanbesien, Wilfried Vandaele, Steve Vandenberghe, Joris Vandenbroucke, Francesco Vanderjeugd, Karl Vanlouwe, Sabine Vermeulen, Peter Wouters, Herman Wynants

Stemming nr.14:

JA-stemmen:

Imade Annouri, Björn Anseeuw, Jan Bertels, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Bart Caron, Vera Celis, Lode Ceyssens, An Christiaens, Sonja Claes, Griet Coppé, Paul Cordy, Cathy Coudyser, Rik Daems, Johan Danen, Koen Daniëls, Sabine de Bethune, Piet De Bruyn, Mathias De Clercq, Herman De Croo, Jean-Jacques De Gucht, Dirk de Kort, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Annick De Ridder, Matthias Diependaele, Michel Doomst, Jelle Engelbosch, Martine

Fournier, Cindy Franssen, Danielle Godderis-T'Jonck, Kathleen Helsen, Marc Hendrickx, Michèle Hostekint, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Yasmine Kherbache, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Lieve Maes, Elisabeth Meuleman, Bert Moyaers, Bart Nevens, Katrien Partyka, Lydia Peeters, Peter Persyn, Jan Peumans, Ingrid Pira, Joris Poschet, Els Robeyns, Tinne Rombouts, Axel Ronse, Björn Rzoska, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Katia Segers, Willy Segers, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Tine Soens, Valerie Taeldeman, Martine Taelman, Emmily Talpe, Güler Turan, Orry Van de Wauwer, Elke Van den Brandt, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde, Jan Van Esbroeck, Christian Van Eyken, Paul Van Miert, Mercedes Van Volcem, Manuela Van Werde, Wouter Vanbesien, Wilfried Vandaele, Steve Vandenberghe, Joris Vandenbroucke, Francesco Vanderjeugd, Karl Vanlouwe, Sabine Vermeulen, Peter Wouters, Herman Wynants

ONTHOUDINGEN:

Ortwin Depoortere, Stefaan Sintobin, Anke Van dermeersch, Tom Van Grieken

Stemming nr.15:

JA-stemmen:

Imade Annouri, Jan Bertels, Bart Caron, Michèle Hostekint, Yasmine Kherbache, Elisabeth Meuleman, Ingrid Pira, Els Robeyns, Björn Rzoska, Katia Segers, Tine Soens, Güler Turan, Elke Van den Brandt, Christian Van Eyken, Wouter Vanbesien, Steve Vandenberghe, Joris Vandenbroucke

NEEN-stemmen:

Björn Anseeuw, Robrecht Bothuyne, Karin Brouwers, Vera Celis, Lode Ceyssens, An Christiaens, Sonja Claes, Griet Coppé, Paul Cordy, Cathy Coudyser, Rik Daems, Koen Daniëls, Piet De Bruyn, Mathias De Clercq, Herman De Croo, Dirk de Kort, Ingeborg De Meulemeester, Marnic De Meulemeester, Annick De Ridder, Ortwin Depoortere, Matthias Diependaele, Michel Doomst, Jelle Engelbosch, Martine Fournier, Cindy Franssen, Kathleen Helsen, Marc Hendrickx, Vera Jans, Sofie Joosen, Marino Keulen, Kathleen Krekels, Bert Maertens, Lieve Maes, Bart Nevens, Katrien Partyka, Peter Persyn, Jan Peumans, Joris Poschet, Axel Ronse, Willem-Frederik Schiltz, Katrien Schryvers, Willy Segers, Stefaan Sintobin, Elke Sleurs, Nadia Sminate, Valerie Taeldeman, Martine Taelman, Emmily Talpe, Orry Van de Wauwer, Koen Van den Heuvel, Tine van der Vloet, Anke Van dermeersch, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde, Jan Van Esbroeck, Tom Van Grieken, Paul Van Miert, Manuela Van Werde, Wilfried Vandaele, Francesco Vanderjeugd, Karl Vanlouwe, Peter Wouters, Herman Wynants